

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
ДЕСПРО

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ. ЗАКОНОДАВЧИЙ ПОРЯДОК ДЕННИЙ 2024-2025

ЗВІТ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДУМКИ ПРЕДСТАВНИКІВ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Ця публікація стала можливою завдяки Агентству США з міжнародного розвитку (USAID) та щирій підтримці американського народу через Проєкт USAID «Підвищення ефективності роботи і підзвітності органів місцевого самоврядування» («ГОВЕРЛА»). Зміст цієї публікації не обов'язково відображає погляди USAID чи Уряду США.

Вересень, 2024, Київ

ЗМІСТ

Список скорочень	3
Вступ	4
Резюме про звіт	7
1. Методологія дослідження	9
2. Презентація дослідження	10
3. Результати кількісного онлайн-опитування	13
4. Звіт за результатами фокус-групових дискусій та глибинних інтерв'ю: основні результати	29
5. Звіт за результатами форуму «Децентралізація 2024. Законодавчий порядок денний»	49
6. Результати онлайн-опитування під час форуму «Децентралізація 2024. Законодавчий порядок денний»	56
7. Законодавчі пріоритети. Узагальнення та стан розгляду у Верховній Раді України (станом на 08 вересня 2024 року)	63
Висновки	71
Рекомендації	74
Додатки. Опитувальники	77

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

БК	Бюджетний кодекс України
ВПО	внутрішньо переміщена особа
ВРУ	Верховна Рада України
ВЦА	військово-цивільна адміністрація
ДФРР	Державний фонд регіонального розвитку
ЄС	Європейський Союз
ЗСУ	Збройні Сили України
Комітет	Комітет Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування
КМІС	Київський міжнародний інститут соціології
КМУ	Кабінет Міністрів України
Мінінфраструктури	Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України
ОВА	обласна військова адміністрація
ОДА	обласна державна адміністрація
ОМС	орган(и) місцевого самоврядування
ОСН	орган(и) самоорганізації населення
ПДФО	податок на доходи фізичних осіб
ПК	Податковий кодекс України
РВА	районна військова адміністрація
РДА	районна державна адміністрація
СБУ	Служба безпеки України

ВСТУП

ІСТОРІЯ УСПІХУ

Протягом 2022-2024 років стало системним обговорення за підтримки Проєкту USAID ГОВЕРЛА пріоритетів законодавчого порядку денного для продовження реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в рамках Форумів «Законодавчий порядок денний. Децентралізація».

Завданням Форумів є:

- підтримувати законодавчу рамку реформи децентралізації, запобігаючи «відкату» реформи;
- забезпечити зворотний зв'язок і послідовний діалог між громадами та центральною владою;
- залучати громади та інші суб'єкти децентралізації до процесу ухвалення рішень;
- підтримувати уряд у просуванні реформи, використовуючи успішний досвід її впровадження, для подальшого формування політичної волі.

Інструментами таких комунікацій стали традиційно:

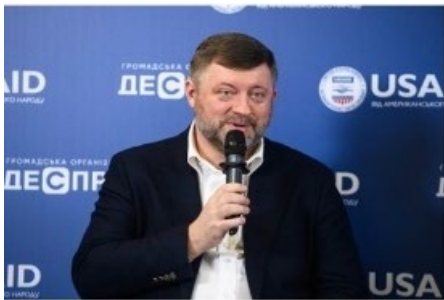
- опитування, онлайн-анкетування лідерів громад (всього 5);
- фокус-групи, глибинні інтерв'ю;
- аналіз даних;
- форум громад і онлайн-голосування (всього 5);
- формулювання законодавчих пріоритетів і подання пропозицій до ВРУ;
- круглий стіл про результати Форуму;
- комунікаційна підтримка законодавчих пріоритетів, як частини порядку денного ВРУ.

За результатами комунікацій в рамках Форумів «Законодавчий порядок денний. Децентралізація» сумарно за період 2022-2024 роки:

- визначені громадами як важливі для ухвалення ВРУ 36 законопроєктів і концептів;
- 21 законопроєкт потрапив до порядків денних ВРУ;
- 9 законопроєктів ухвалено ВРУ в цілому;
- 3 законопроєкти ухвалено у першому читанні:

№	Назва законопроекту / закону	№	Назва законопроекту / закону
Прийняті в цілому		Прийняті за основу	
8263	Про порядок вирішення окремих питань адміністративно-територіального устрою України	6319	Про органи самоорганізації населення
4254, 7283, 6401	Про публічні консультації, про народовладдя на місцевому рівні, про забезпечення прозорості	10161	Про внесення змін до деяких законодавчих актів у зв'язку з прийняттям Закону України «Про адміністративну процедуру»
6504	Про службу в ОМС	10284	Про стимулювання участі ОМС в реалізації програм та проєктів міжнародної технічної допомоги та транскордонного співробітництва
10037	Зміни до БК щодо місцевих запозичень і гарантій		
9450	Про міжнародне територіальне співробітництво		
9518	Про удосконалення правового регулювання інституту старост		

Цю історію успіху було анонсовано під час презентації дослідження 27 серпня 2024 року **Мар'яною ЗАХАРЧЕНКО**, Керівником Компоненту «Розробка політики та впровадження реформи децентралізації» Проєкту «ГОВЕРЛА».

ПРО ВЕКТОРИ ЗАКОНОДАВЧОГО ПОРЯДКУ ДЕННОГО

Традиційно вектори законодавчого порядку денного реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади орієнтовані на Концепцію, схвалену розпорядженням Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р, та низку інших стратегічних документів, націлених на ефективність впровадження реформи (Дорожню карту децентралізації та Плану заходів з реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні на 2024 - 2027 роки; Державну стратегію регіонального розвитку на 2021-2027 роки; стратегічне планування відновлення в контексті війни та у повоєнний період, рекомендацій Ради Європи, декларацій за результатами міжнародних діалогових майданчиків з відновлення та розвитку України тощо).

Орієнтиром у виборі напрямів законодавчого порядку денного є План заходів з реалізації стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі.

Затверджений План роботи Комітету на період дванадцятої сесії Верховної Ради України IX скликання (вересень 2024 року - січень 2025 року)¹ визначає:

- помісячний розклад підготовки проєктів законодавчих актів на розгляд Комітету та Парламенту з опрацювання яких Комітет визначено головним;
- перелік законопроєктів щодо яких головними визначено інші комітети і до яких Комітет направить свої пропозиції;
- питання, які розглядатимуться Комітетом в порядку контролю за виконанням законів, постанов Верховної Ради України та власних рішень.

Враховуючи наявність окреслених стратегічних документів з одного боку, а також необхідність забезпечення безперебійного функціонування органів місцевого самоврядування з іншого боку, важливим і актуальним є визначення поточних проблем, які перешкоджають діяльності ОМС з подальшим встановленням пріоритетів законодавчого порядку денного, спрямованих на вирішення цих проблем.

Варто зазначити, що публічне обговорення пріоритетів законодавчого порядку денного для підтримки децентралізаційної реформи є системним. Практика проведення, за підтримки Проєкту USAID «ГОВЕРЛА», досліджень думки місцевого самоврядування, визначення акцентів законодавчого порядку денного, якого потребує місцеве самоврядування України під час Форумів напередодні сесій Верховної Ради України та під час круглих столів, використовується системно і виявила себе як дієвий інструмент для формування законодавчого порядку денного.

¹ <https://komsamovr.rada.gov.ua/uploads/documents/44253.pdf>

РЕЗЮМЕ ПРО ЗВІТ

Належна законодавча підтримка з боку держави діяльності органів місцевого самоврядування є однією з головних умов ефективного розвитку громад та відновлення тих українських територій, які постраждали від російської агресії.

Розуміючи цю важливість, громадська організація «ДЕСПРО» за підтримки Проєкту USAID «ГОВЕРЛА» продовжує двічі на рік, напередодні початку чергової сесії роботи парламенту, досліджувати думку представників ОМС та місцевих органів виконавчої влади щодо законодавчих ініціатив, прийняття яких сприятиме ефективному функціонуванню місцевого самоврядування.

Період проведення поточного дослідження: липень – вересень 2024 р. Цей звіт містить опис і узагальнення результатів опитування зацікавлених осіб щодо законодавчого порядку денного.

У звіті узагальнено дані, отримані шляхом опитування протягом серпня 2024 р. посадових осіб ОМС під час кількісного опитування, фокус-групових дискусій (ФГ), глибинних інтерв'ю (ГІ), онлайн-голосування; обговорення під час презентації дослідження 27 серпня 2024 та під час Форуму «Децентралізація 2024. Законодавчий порядок денний» 30 серпня 2024 р.

Додатками до звіту є зразки опитувальника.

Загальна мета дослідження полягала в з'ясуванні позицій органів місцевого самоврядування та інших зацікавлених осіб щодо основних законодавчих ініціатив, прийняття яких у 2024-2025 році забезпечить подальше впровадження реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади.

Актуальність вивчення думки представників місцевого самоврядування щодо проблем та пріоритетності законодавчого порядку денного децентралізації полягає у визначенні потреб, проблем ОМС, а також у пошуках законодавчого регулювання задля їх вирішення. І як похідне завдання – кореляція зі стратегічними планами щодо реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні саме з урахуванням викликів, спричинених військовою агресією росії, та з акцентами на євроінтеграційний вектор України.

Результати дослідження презентовані під час презентації на платформі ІА«Укрінформ» 27 серпня 2024.

Основні результати дослідження:

- Спонтанно більшість ключових інформантів виділяли значну кількість законопроектів щодо регламентації повноважень органів місцевого самоврядування, на розгляд яких очікують найближчим часом.
- Частина учасників дослідження беруть участь в обговореннях законопроектів на зборах різних асоціацій. Більшість респондентів висловлювали бажання та зацікавленість поділитися власним досвідом та баченням проблематики ОМС.
- Ключові інформанти виділяли досить широкий спектр проблем, з якими стикаються ОМС в своїй діяльності та які можуть бути вирішені прийняттям законів та законодавчих актів. Серед названих проблем: проблеми у сфері оподаткування; відсутність чіткого розмежування повноважень ОМС; низька платоспроможність громад, в тому числі в напрямку забезпечення базових потреб населення (харчування дітей, соціальні послуги тощо); відсутність

можливості планування (за причиною мінливої ситуації на фронті та відсутності достовірних статистичних даних); проблеми з утриманням фортифікаційних споруд на територіях громад; неможливість встановлення розміру адміністративного збору; відсутність ресурсів, для використання гуманітарної допомоги (підключення та обслуговування обладнання, наприклад, генераторів, електричних станцій); відсутність компенсації за руйнування майна юридичних осіб.

- Більшість ключових інформантів наголошували на необхідності ліквідації РДА, як ланки, яка дублює повноваження ОДА та є дотаційною.
- Необхідним вважають наявність законодавчо закріпленого механізму адміністративного нагляду в частині дотримання законності діяльності ОМС. Ця позиція є світовою практикою та, в розумінні респондентів, має виконувати не тільки функцію наглядача та караючого органу, але і допомагати, надавати роз'яснення та вказувати на помилки в процесі взаємодії з ОМС.
- Більшість учасників дослідження вважають, що здійснювати нагляд повинні префекти. Серед основних аргументів – префектури є європейською моделлю структури влади. Виходячи з того, що Україна прямує вступити до ЄС, то потрібно всі системи управління в державі приводити до європейських стандартів. Обираючи з 3 варіантів, частіше відмічали префекта, який призначається і буде підзвітним КМУ. Зазначалося, що ОМС і КМУ виконують схожі функції управління, тільки на різних рівнях – громади і держави.
- У цілому респонденти вважають, що зміцнення фінансової бази громад безпосередньо позитивно вплине і на зміцнення матеріальної, людської та фахової бази. Серед основних законодавчих актів потрібно прийняти ті, які допоможуть вирішити проблеми у сфері оподаткування, стимулювання ведення бізнесу в громадах, формуванні конкурентоспроможної заробітної плати фахівцям ОМС, залучення фахівців.
- Ключові інформанти зазначали, що використовують багато інструментів взаємодії з мешканцями громади. Проте акцентують увагу на обмеженнях використання окремих інструментів в умовах воєнного часу. Найбільш дієвими засобами взаємодії вважають органи самоорганізації населення, а також всі інструменти, які дозволяють безпосередньо спілкуватися з ОМС та отримувати відповіді.
- Більшість учасників дослідження зазначили, що не знайомі з Пакетом щодо розширення ЄС.
- Серед основних проблем, які виникали під час написання стратегії розвитку громад, зафіксовано: проблема недостатнього фінансування; складність прогнозування під час воєнного стану та активних бойових дій; відсутності достовірних статистичних даних.

З детальними висновками за результатами дослідження можна ознайомитися у наступних розділах цього звіту.

1. МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Мета дослідження:

дізнатися позицію представників органів місцевого самоврядування щодо пріоритетів розгляду законопроектів, що стосуються їхньої діяльності, Верховною Радою України під час 12 сесії.

Задачі:

- З'ясувати, розгляд яких законопроектів, що регламентують діяльність ОМС, очікують представники громад.
- Виявити проблематику, з якою стикаються ОМС в своїй роботі, включно зі складнощами, пов'язаними з розмежуванням повноважень органів місцевого самоврядування.
- З'ясувати чи потрібен нагляд за законністю рішень ОМС і хто має його здійснювати.
- Визначити, які законодавчі акти можуть сприяти зміцненню ресурсних баз для розвитку територіальної громади - фінансові, матеріальні, людські та фахові (кадрові).
- Ознайомитися з наявними механізмами соціальної згуртованості (social cohesion)/ залучення громадськості до вирішення проблем місцевого значення.
- Дізнатися про наявні проблеми та перспективи модернізації системи місцевого самоврядування в контексті євроінтеграції.

Метод дослідження: кількісне опитування, фокус-групові дискусії (далі ФГД) та глибинні інтерв'ю (ГІ), онлайн-голосування, порівняльний аналіз.

Комплекс заходів в рамках цієї співпраці має на меті в першу чергу підтримку законодавчої рамки децентралізації та присутності на порядку денному ВРУ законів, які стосуються реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади.

Опитано 254 представники ОМС у всіх регіонах України (крім АР Крим та тимчасово окупованих територій, загалом 196 різних громад) за стандартизованим онлайн-опитувальником; з них припадає на Захід – 33%, на Центр / Північ – 35%, на Південь / Схід – 32%.

Фокус-групові дискусії

- проведено 5 онлайн фокус-групових дискусій за напівструктурованим гайдом;
- у ФГД взяли участь представники 36 громад.

Глибинні інтерв'ю

- проведено 5 онлайн глибинних інтерв'ю за напівструктурованим гайдом;
- у ГІ взяли участь голови громад, які перебувають на посаді більше 5-ти років.

2. ПРЕЗЕНТАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

27 серпня в Києві презентували результати поточного дослідження, під час якого виконавчий директор КМІС Антон Грушецький наголосив на актуальності і важливості дослідження думки представників органів місцевого самоврядування. Також пан Грушецький нагадав, що реформа місцевого самоврядування (серед реформ після 2014 року) постійно знаходить позитивний відгук у громадян та висловив думку, що запит на інклюзивну демократію, який спостерігається останнім часом у низці різноманітних досліджень. Такий запит також є рушійною силою у розвитку місцевого самоврядування. Він також зауважив, що запорукою успішності реформи на всіх рівнях є увага до думки кожної залученої сторони, розуміння проблем, а також готовність працювати з ними.

Антон Грушецький повідомив, що дослідження виявило наступні актуальні виклики щодо здійснення місцевого самоврядування:

- Здійснення органами місцевого самоврядування власних та делегованих повноважень: недостатня спроможність; нечіткість розподілу, недосконалість у розмежуванні повноважень між військовими адміністраціями та місцевими радами (головами громад).
- Забезпечення фінансової спроможності органів місцевого самоврядування: зменшення рівня доходів бюджетів громад; неналежне або неякісне виконання функцій щодо адміністрування місцевих податків і зборів податковими органами; проблеми у наданні комунального майна в оренду за мінімальними ставками; пріоритет короткострокового планування перед довгостроковим, зокрема в умовах війни та невизначеності щодо майбутнього; неготовність переважної більшості громад робити запозичення.

Щодо засобів підвищення фінансової спроможності громад, то переважна більшість (майже 80%) респондентів вбачають збільшення частки ПДФО до місцевих бюджетів як найдієвіший механізм. Натомість запровадження дотацій з державного бюджету, зміна формули розрахунку горизонтального вирівнювання податкоспроможності бюджетів, відновлення ДФРР не знайшли значної підтримки серед респондентів.

Позитивним моментом є те, що опитані громади переважно усвідомлюють важливість належної уваги до питань фінансування потреб ЗСУ.

Посилаючись на якісний компонент дослідження, Антон Грушецький виділив наступні конкретні кроки, які пропонують громади **для підвищення фінансової спроможності** (збільшення фінансової бази): повернення військового ПДФО або збільшення відсотку ПДФО, який надходить до місцевого бюджету, який залишається у громаді; передача ОМС повноважень адміністрування місцевих податків і зборів; введення оподаткування власників авто, які користуються автомобільними дорогами громади; прийняття законів, направлених на стимулювання ведення бізнесу у громадах; повернення податків не за місцем реєстрації, а за місцем здійснення діяльності та фактичного розташування підприємства. Водночас підкреслив, що ці пропозиції є такими, які мають аргументовано і прозоро обговорюватися з представниками центральної влади.

Щодо функціонування ОМС; зазначено про складність залучення компетентних кадрів, брак місцевих ресурсів, низьку інвестиційну привабливість території. У цьому контексті йдеться про наступні засоби впливу на зміну ситуації: затвердження об'єктивно адекватної ставки заробітної

плати для працівників ОМС; можливість бронювати співробітників ОМС та комунальних підприємств, які забезпечують життєдіяльність громади; запровадження обов'язкового відпрацювання молодих фахівців за розподіленням у сферах, які забезпечують життєдіяльність громади (наприклад, охорона здоров'я); можливість посилення впливу ОМС на користувачів надр, особливо недобросовісних. У цьому контексті Антон Грушецький звернув увагу на доволі значну підтримку ОМС щодо створення системи місцевої статистики як частини державної статистики шляхом прийняття відповідного законопроекту.

Наголошено на інших аспектах:

- **Надання житлово-комунальних послуг:** застаріла матеріально-технічна база; кадрові проблеми на підприємствах; низька платоспроможність населення.
- **Містобудування та містобудівна документація:** недостатність фінансових ресурсів ОМС (для формування адекватних планів містобудування).
- **Енергозабезпечення (генерація):** недостатність ресурсів для власної генерації; складність процедур по встановленню власної генерації.
- **Відсутність даних для ухвалення рішень:** проблеми із доступом до державних реєстрів та баз даних; відсутність кваліфікованих фахівців з аналізу даних.

Серед викликів, які стосуються громад, що перебувають під окупацією, експерт зазначив про таку специфічну проблему, як неможливість використання техніки, переданої гуманітарними організаціями через відсутність релокованих комунальних підприємств, на баланс яких таку техніку можна було б поставити.

Також Антон Грушецький наголосив на наступних результатах щодо визначення представниками ОМС пріоритетних напрямків удосконалення законодавства.

Найбільшу підтримку отримали три ініціативи:

- внесення змін щодо забезпечення гідних умов оплати праці посадових осіб місцевого самоврядування;
- внесення змін до ПК та ЗУ щодо надання додаткових повноважень ОМС в частині місцевих податків і зборів;
- внесення змін щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування щодо управління майном.

Близько половини опитаних віддають пріоритет також наступним ініціативам:

- внесення змін до БК щодо підтримки ОМС сектору безпеки та оборони;
- внесення змін щодо забезпечення використання гуманітарної допомоги для відновлення комунальних підприємств;
- внесення змін до БК та ПК щодо зарахування ПДФО, нарахованого на доходи отримані поза бюджетною сферою;
- проєкт Закону про оновлення державної регіональної політики;
- розмежування повноважень між ОМС, що здійснюють свої повноваження на різних рівнях устрою;
- внесення змін до БК щодо включення до складу держбюджету Фонду ліквідації наслідків агресії і порядку використання коштів;
- внесення змін щодо комунальної власності;
- внесення змін до БК щодо зміни формули горизонтального вирівнювання;
- Містобудівний кодекс України;
- внесення змін щодо децентралізації та розмежування повноважень ОМС та органів виконавчої влади через зміну устрою;
- спрощення процедур для запровадження альтернативних джерел теплової енергії та деконцентрації енергогенеруючої системи;

- внесення змін щодо стимулювання участі в реалізації програм МТД та транскордонного співробітництва.

Мар'яна Захарченко, Керівник Компоненту «Розробка політики та впровадження реформи децентралізації» Проєкту USAID «ГОВЕРЛА», визначила мету, цілі та очікування щодо Форумів «Законодавчий порядок денний. Децентралізація», наголосила на історії їхнього успіху, про що детально йшлося у попередній частині цього звіту (розділ «Історія успіху»).

У свою чергу **Олена Бойко**, народна депутатка України 8 скликання, кандидатка наук з державного управління, підкреслила важливість заходу як невід'ємної складової системного підходу до формування законодавчих ініціатив для Верховної Ради України, а також актуальність дослідження. Наголосила на важливості детального вивчення його результатів напередодні Форуму.

Порівнюючи результати поточного дослідження із попереднім, наголосила, що зокрема проблема недостатньої спроможності ОМС у здійсненні повноважень прогресує, тому питання розподілу повноважень потребує першочергової уваги законотворців. Зауважила на необхідності запровадження помірною державного нагляду щодо місцевого самоврядування – законопроєкт №4298, який є по суті новою редакцією Закону «Про місцеві державні адміністрації», і сьогоднішнє дослідження підтверджує його актуальність.

В цілому, підтверджуючи актуальність проблематики щодо фінансової спроможності громад, зауважила на необхідності критичної оцінки питань кадрової спроможності ОМС адмініструвати податки: ця відповідальна задача не може реалізовуватися в умовах браку кадрів загалом та професійних кадрів зокрема.

Висловила сподівання на детальне на конструктивне обговорення пріоритетів, що дасть законотворцям серйозний інструмент для того, щоб у подальшому приймати ефективні і раціональні рішення щодо законодавчої ініціативи.

Оксана Гарнець, президент ГО «ДЕСПРО», подякувала учасникам за такий детальний аналіз дослідження і зазначила, що Регулярні дослідження думки представників ОМС є важливими для того, щоб формувати правильний законодавчий порядок денний, який є базою для зростання громад. Ми плануємо обговорити всі законопроєкти, які відзначило місцеве самоврядування під час Форуму, і, авжеж, наприкінці парламентської сесії ми зберемося і проаналізуємо, які з цих законодавчих ініціатив потрапили до порядку денного, були розглянуті та ухвалені, а які залишилися поза увагою законодавців, і проаналізуємо причини цього.

Відеозапис заходу: <https://decentralization.ua/news/18538>

3. РЕЗУЛЬТАТИ КІЛЬКІСНОГО ОНЛАЙН-ОПИТУВАННЯ

I. Актуальні виклики

1. Здійснення повноважень

58% респондентів зауважили, що стикаються з недостатньою спроможністю ОМС при здійсненні власних та делегованих повноважень. 13% не стикаються з цим питанням. 21% вважає, що взагалі такої проблеми немає.

35% стикаються із нечіткістю у розмежуванні повноважень між ОМС і місцевими органами виконавчої влади, 24% не стикаються, і 21% не вбачають у цьому проблему.

У меншій мірі (17%) указують на недосконалість розмежування повноважень військових адміністрацій та повноважень місцевих рад та голів.

І лише 12% вважають, що існує нечіткість у розмежуванні повноважень між ОМС різних рівнів:

При цьому 80% респондентів указали, що не стикаються з проблемами, пов'язаними із здійсненнями повноважень голови при достроковому припиненні ним повноважень або тимчасовій неможливості здійснення своїх повноважень (наприклад: мобілізація, відпустка, тимчасова непрацездатність, відрядження, відсторонення від посади тощо). Таких, що ствердно відповіли на це питання, є 9%.

72% не стикаються з проблемами, пов'язаними із здійсненням повноважень виборних посадових осіб у разі їх постійної / тимчасової відсутності (зокрема секретарем ради, заступником сільського / селищного / міського голови, старостою). Але 16% визнали, що така проблема є:

■ Стикаємося ■ Не стикаємося ■ Важко відповісти

Чи стикаєтесь Ви з проблемами, пов'язаними із здійсненням повноважень голови при достроковому припиненні ним повноважень або тимчасовій неможливості здійснення своїх повноважень?

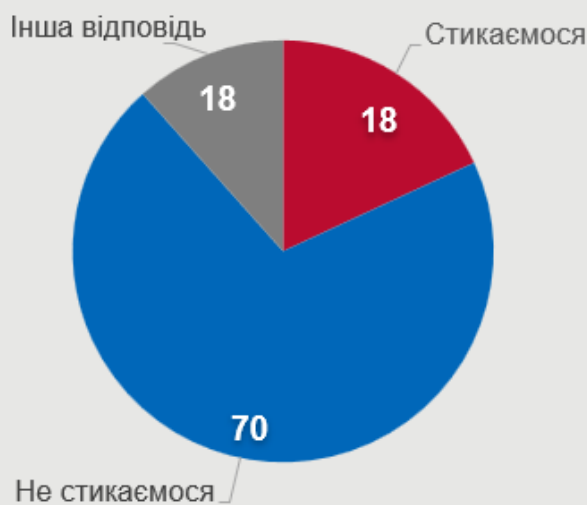

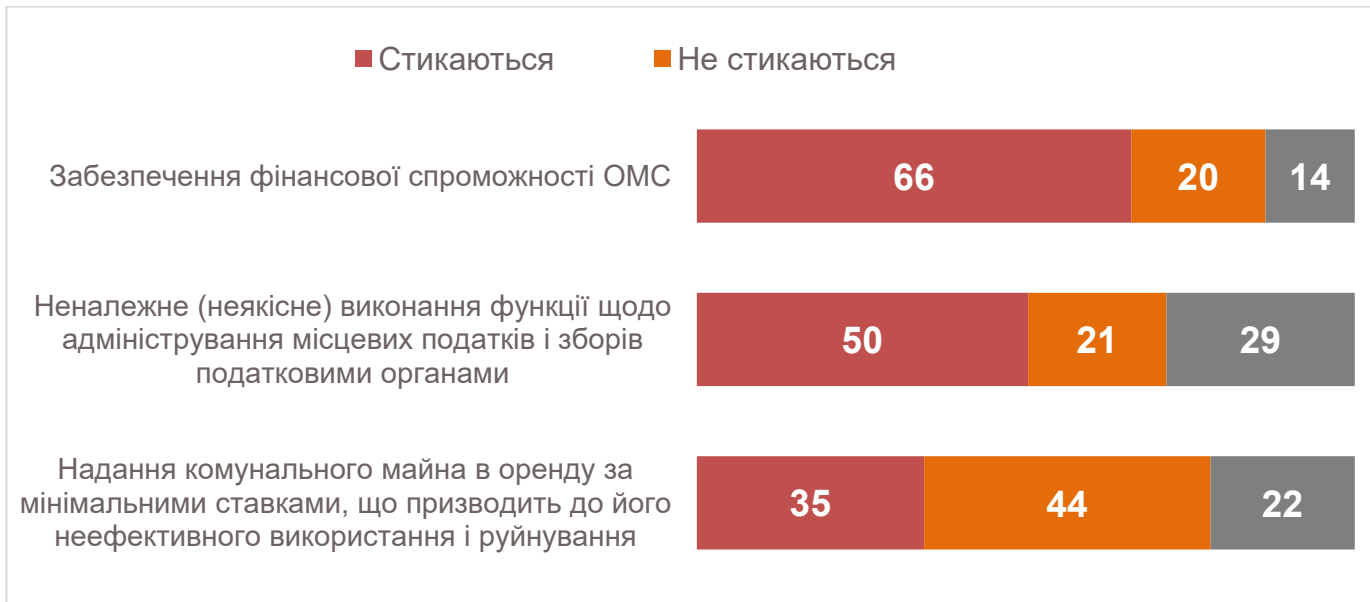
Чи стикаєтесь Ви з проблемами, пов'язаними із здійсненням повноважень виборних посадових осіб у разі їх постійної / тимчасової відсутності (зокрема секретарем ради, заступником голови, старостою)?

На питання «Чи стикаєтесь Ви з проблемами неможливості проведення дистанційних засідань місцевої ради / виконавчого комітету та прийняття рішень під час проведення таких засідань» ствердно відповіли 18%, а 70% респондентів не мають таких проблем:

Чи стикаєтесь Ви з проблемами неможливості проведення дистанційних засідань місцевої ради / виконавчого комітету та прийняття рішень під час проведення таких засідань?

2. Фінансова спроможність

66% учасників опитування зазначили, що стикаються з проблемами фінансової спроможності ОМС, 50% – неналежним (неякісним) виконання функції щодо адміністрування місцевих податків і зборів податковими органами, 35% – з наданням комунального майна в оренду за мінімальними ставками, що призводить до його неефективного використання і руйнування. 31% учасників опитування зазначили, що доходи їхніх територіальних громад зменшились на 11% порівняно з даними попереднього року. 18% респондентів зазначили, що доходи збільшились на 1-10%, а 14% опитуваних зазначили на збільшенні доходів на 11% і більше:

На запитання «чи можливо виконувати функції щодо адміністрування місцевих податків і зборів органами місцевого самоврядування?» 37% респондентів упевнені, що можливо щодо всіх податків і зборів, 28% не мають сталої думки, 18% заперечують таку можливість, а 11% респондентів упевнені,

що можливо тільки щодо майнових податків (окрім єдиного). 6% – «за» адміністрування всіх місцевих зборів:

62% респондентів визнали, що не планують найближчим часом скористатись правом здійснення місцевих запозичень або надання місцевих гарантій. Ті, що не планують скористатись такою можливістю, аргументують це воєнним станом, невизначеністю майбутнього (63%), недостатністю інформації чи знань (22%), тим, що ресурсів бюджету громади достатньо (19%):

Серед механізмів підтримки, які потрібно застосовувати для підвищення фінансової спроможності громади, у першу чергу найчастіше згадано збільшення частки зарахування ПДФО до місцевих бюджетів (79%), запровадження нової дотації / субвенції з державного бюджету (40%), зміна формули розрахунку горизонтального вирівнювання податкоспроможності бюджетів (33%):

Які механізми підтримки у першу чергу потрібно застосовувати для підвищення фінансової спроможності громади? Оберіть до 2-х відповідей

35% респондентів зазначили, що з місцевого бюджету протягом попереднього року було передано на підтримку ЗСУ менше 5%. 26% опитуваних назвали таку допомогу у розмірі 5-10% бюджету. І 20% зазначили, що така допомога склала більше 10%:

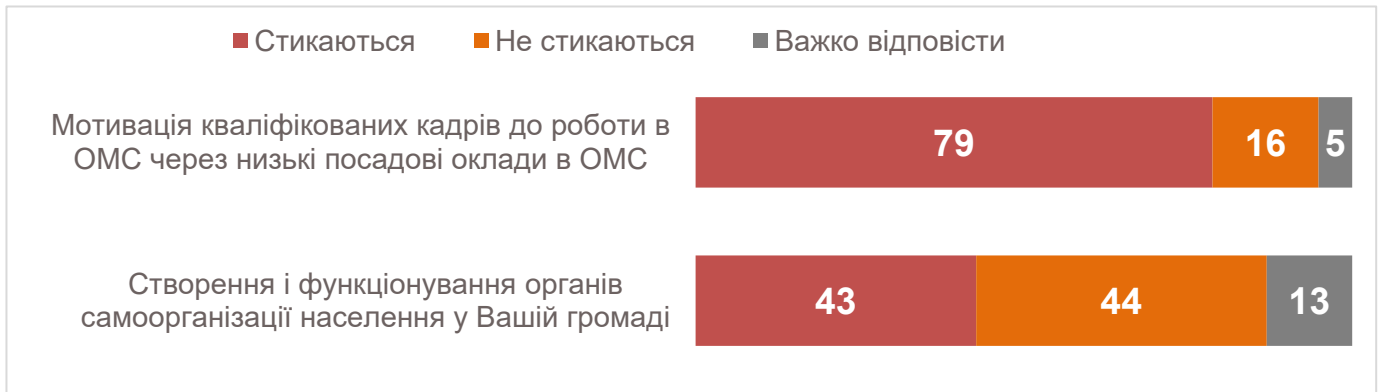
На думку опитуваних, для збільшення фінансової бази необхідно:

- повернення військового ПДФО / збільшення відсотку ПДФО, який залишається в громаді;
- передача ОМС повноважень адміністрування місцевих податків і зборів;
- введення оподаткування власників авто, які користуються автомобільними дорогами громади. Податок повинен повністю йти в місцевий бюджет;
- прийняття законів, направлених на залучення та стимулювання ведення бізнесу в громадах;
- повернення податків від ведення бізнесу не за місцем реєстрації, а за місцем здійснення діяльності та фактичного розташування підприємства.

3. Функціонування діяльності ОМС

79% учасників опитування визнали, що стикаються з проблемою мотивації кваліфікованих кадрів до роботи в ОМС через низькі посадові оклади в ОМС.

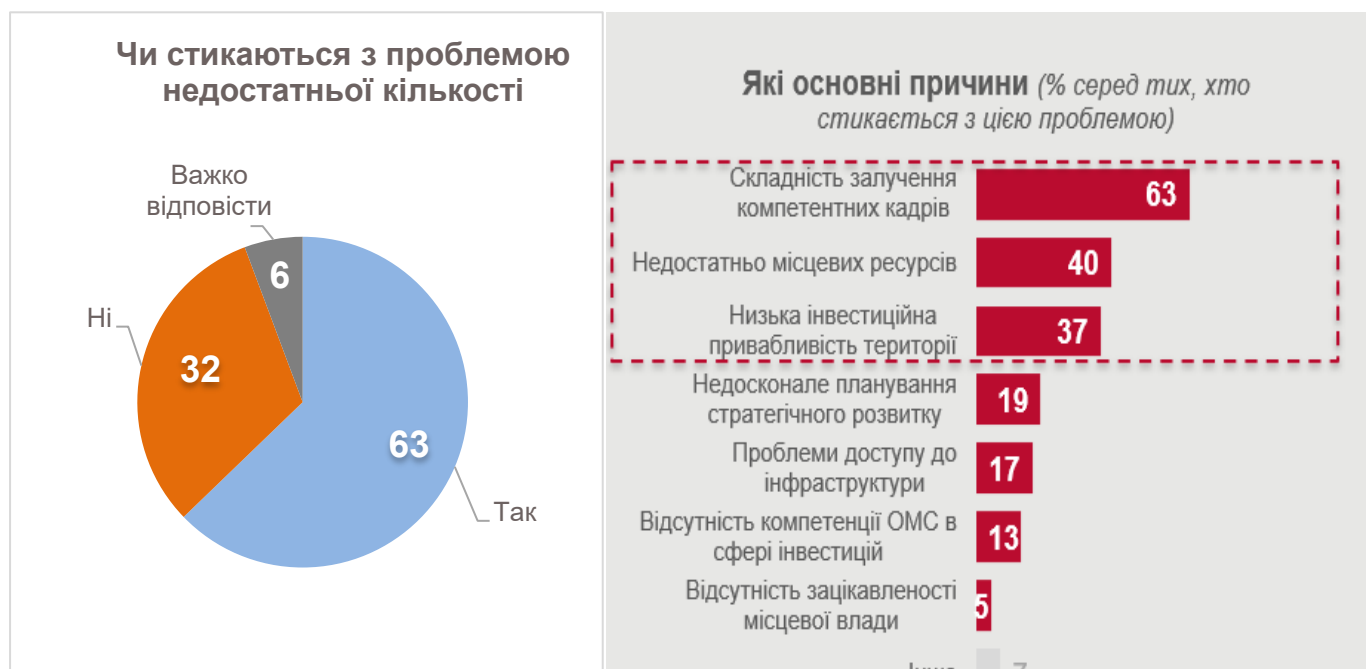
43% мають проблеми із створенням та функціонуванням ОСНів у їх громадах:

63% респондентів визнали, що стикаються з проблемою недостатньої кількості робочих місць у територіальній громаді. 32% заперечують таку проблему, а 6% респондентів – не визначились із відповіддю.

Серед тих, хто визнає проблему браку кадрів, основною її причиною називають складність залучення компетентних кадрів (63%), недостатність місцевих ресурсів (40%), низька інвестиційна привабливість територій (37%).

У меншій мірі названо недосконале планування стратегічного розвитку (19%), проблеми доступу до інфраструктури (17%), відсутність компетенцій ОМС у сфері інвестицій (13%), відсутність зацікавленості місцевої влади (5%):

На думку респондентів, для збільшення бази фахівців, кадрів необхідно:

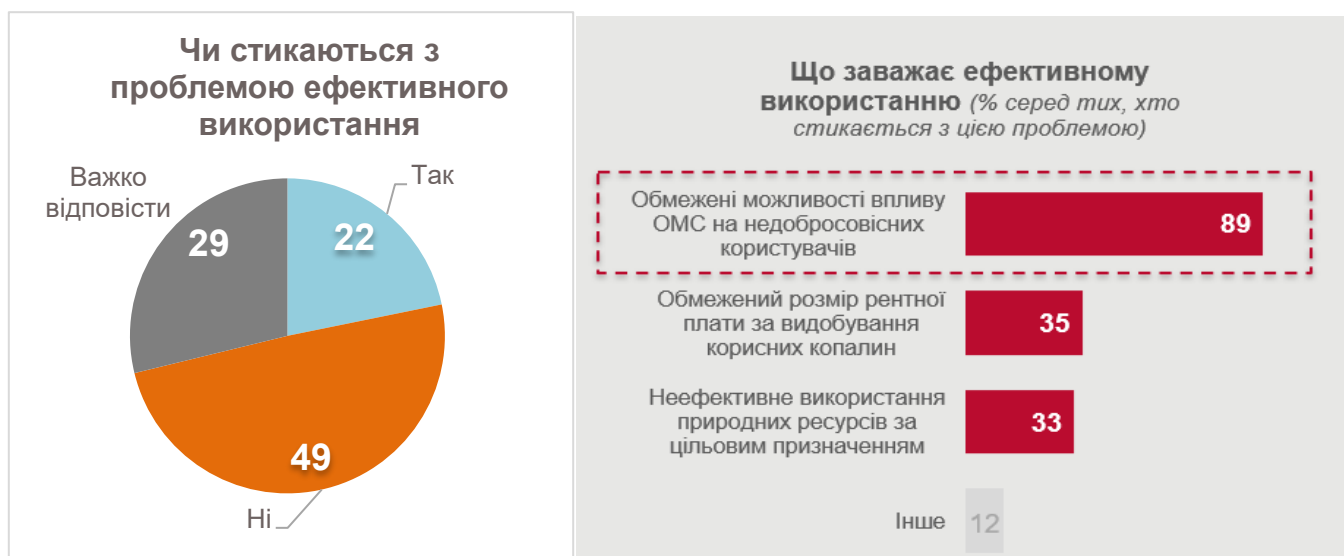
- вирішення питання із заробітною платою. На рівні законів затвердити об'єктивно адекватну ставку заробітної плати. Це дозволить не нараховувати премії, щоб заплатити конкурентоспроможну заробітну плату і тим самим знизити рівень конфліктності та незадоволення ОМС в громадах;
- прийняття законодавчих актів, які дозволять бронювати співробітників ОМС та комунальних підприємств, які забезпечують життєдіяльність громади;

- введення обов'язкового відпрацювання за розподіленням в сферах, які забезпечують життєдіяльність громади. Наприклад, сфера охорони здоров'я;
- прийняття законів щодо обміну досвідом та муніципального співробітництва;
- введення пільг для працівників ОМС, наприклад, за безперервний стаж роботи в ОМС – додатковий відсоток до заробітної плати.

4. Використання надр

22% респондентів зазначили, що стикаються з проблемою ефективного використання надр. 29% учасників опитування не були упевнені у відповідях. І трохи менше половини (49%) заперечили існування такої проблеми.

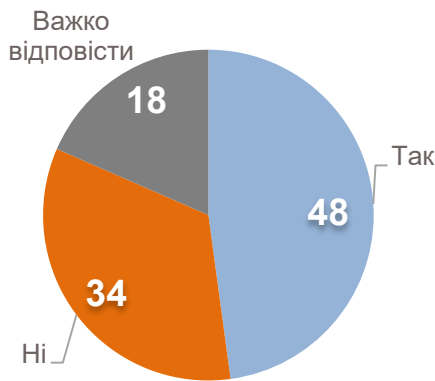
Серед тих, хто зазначив на існуванні проблеми ефективного використання надр, 89% зауважили, що перешкодою є обмежені можливості впливу ОМС на недобросовісних користувачів, 35% нарікають на обмежений розмір рентної плати за видобування корисних копалин, 33% – на неефективне використання природних ресурсів за цільовим призначенням:

5. Надання ЖК послуг

48% учасників опитування визнають проблему ефективності надання житлово-комунальних послуг на території їхньої громади. Серед основних причин 70% респондентів назвали недостатність фінансових ресурсів ОС. 32% учасників вважають, що причиною є недосконале законодавче регулювання сфери, 31% – проблеми ведення адресного реєстру, 26% – проблеми ведення реєстру будівель і споруд:

Чи стикаються з проблемою містобудування / документації

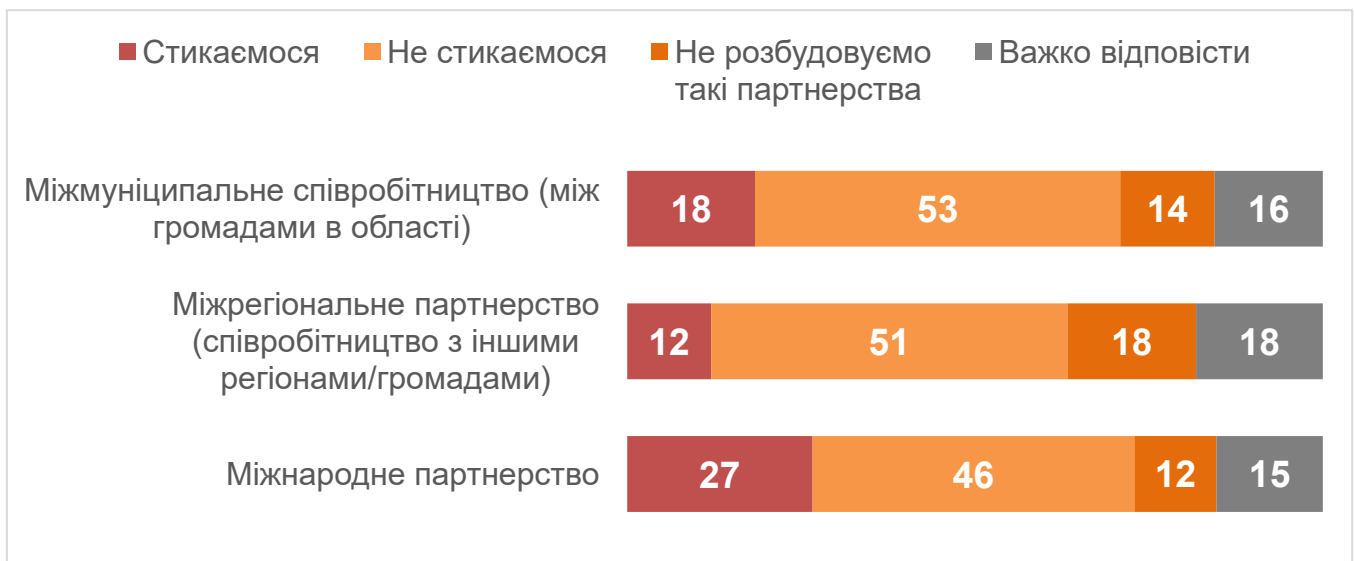
Які основні причини (% серед тих, хто стикається з цією проблемою)

6. Розбудова партнерств

27% респондентів визнають, що стикались зі складнощами ініціативи та організації міжнародного партнерства, 18% – міжмуниципального співробітництва (між громадами в області), і 12% – міжрегіонального партнерства (співробітництва з іншими регіонами, громадами).

При цьому значна частина респондентів визнає, що такого партнерства немає, або не орієнтуються у питанні:

На думку 53% учасників опитування, серед основних факторів, що заважають розбудові партнерств, є недостатній кадровий ресурс. 43% респондентів зауважили на відсутності державної підтримки проектів співробітництва, 37% – на недосконалості існуючих процедур встановлення партнерств, 33% – на недосконалості державної політики регіонального розвитку:

Якщо Ви стикалися, який фактор заважає ефективному розвитку та розбудові партнерств? Оберіть одну або декілька відповідей. (% серед тих, хто стикається з цією проблемою)

7. Енергозабезпечення / генерація

56% респондентів визнали, що стикались із труднощами у належному / достатньому енергозабезпеченні та енергогенерації на території їхньої громади. При цьому 22% не зорієнтувались у питанні.

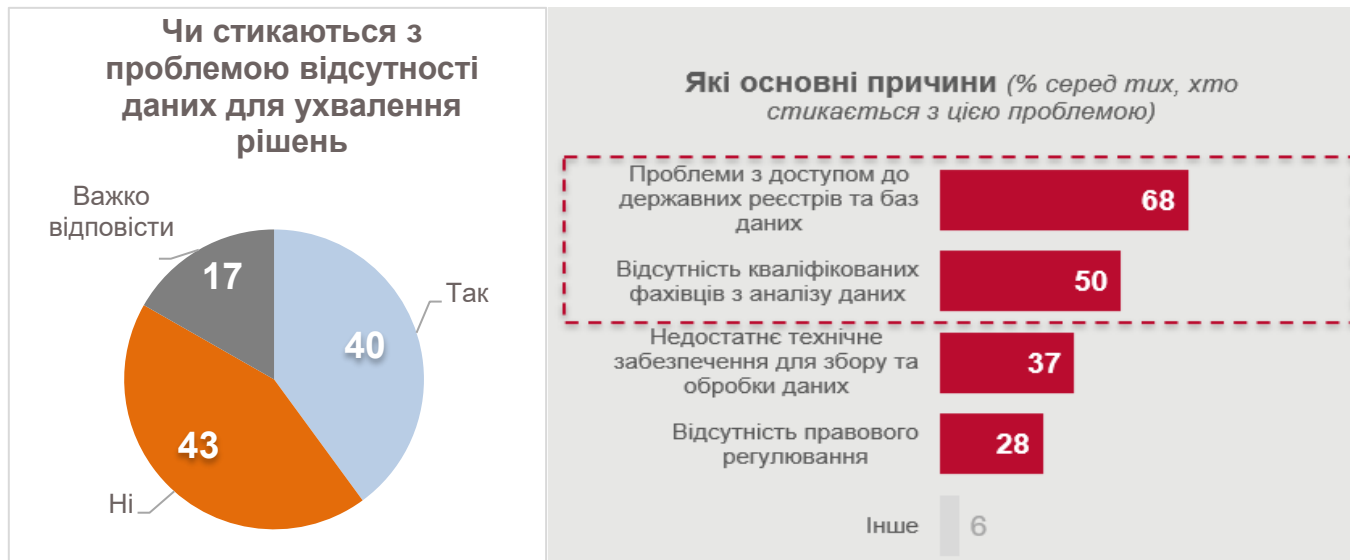
Серед основних причин проблем з енергозабезпеченням та енергогенерацією названо недостатність ресурсів для власної генерації (65%), складність процедур встановлення власної генерації (53%), відсутність державної підтримки проектів (45%). 14% учасників опитування зазначили, що об'єкти генерації зазнали значних руйнувань:

8. Відсутність даних для прийняття рішень

40% учасників опитування стверджують, що стикаються з проблемою відсутності даних для ухвалення рішень, а 17% не визначились із відповіддю.

Серед основних причин браку такої інформації 68% респондентів назвали проблеми з доступом до державних реєстрів та баз даних, 50% – відсутність кваліфікованих фахівців з аналізу даних, 37% – недостатнє технічне забезпечення для збору та обробки даних, 28% – відсутність правового регулювання:

9. Планувальні документи

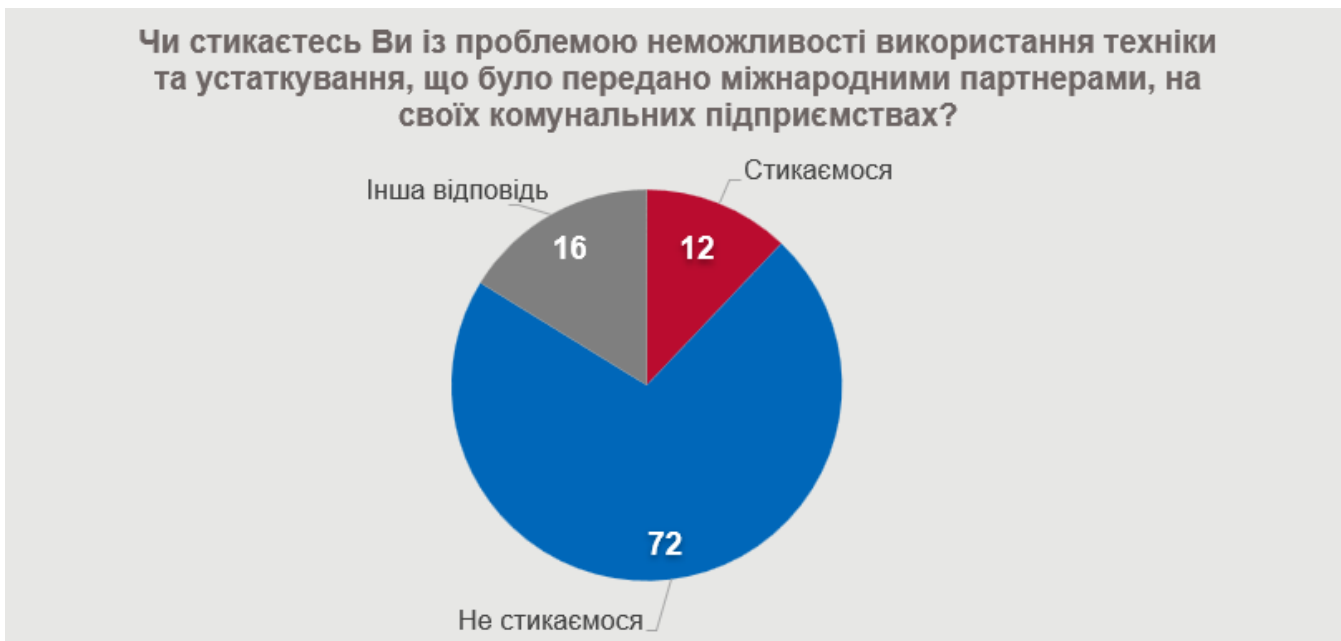
Серед основних причин, там де визнано наявність такої проблеми, названо недостатнє фінансування для розробки і впровадження (62%), нестача кваліфікованих кадрів (50%), відсутність єдиної методології для узгодження різних видів планувальної документації (49%), недостатня координація між різними органами державної влади (44%):

10. Техніка / устаткування партнерів

На питання «чи стикаєтесь Ви із проблемою неможливості використання техніки та устаткування, що було передано міжнародними партнерами, на своїх комунальних підприємствах?» ствердно відповіли 72% респондентів:

На питання «чи стикаєтесь Ви із проблемою неможливості використання техніки та устаткування, що було передано міжнародними партнерами, на своїх комунальних підприємствах?» ствердно відповіли 32% респондентів, а ще 18% не змогли дати відповідь.

Частина учасників дослідження констатували відсутність проблем з отриманням і використанням техніки та устаткування, які були передані міжнародними партнерами.

Окремі учасники дослідження виділяли проблеми:

- Представники окупованих наразі громад зазначали відсутність можливості використання техніки, яку передали міжнародні партнери. Головною причиною для ОМС громад, які наразі окуповані, є відсутність релокованих комунальних підприємств, на баланс яких можна було б поставити цю техніку.
- Неможливість використовувати гуманітарну допомогу, якщо передбачено стягнення оплати за неї. Наприклад, громада отримала в якості міжнародної допомоги автобуси, проте не може випустити їх на маршрут. Навіть в якості комунального пільгового транспорту передбачено стягнення мінімальної оплати проїзду. А це є неможливим при використанні гуманітарної допомоги.

II. Проблематика

1. Поняття «громада»

Однією із доктринальних проблем є визначення поняття «громада», що нечітко трактовано у чинному законодавстві. 86% учасників опитування переконані, що «громада» – це одночасно жителі та територія ОМС. 13% вважають, що під цим терміном слід розуміти жителів, об'єднаних постійним проживанням у межах відповідного населеного пункту / населених пунктів. На думку 5% респондентів, це – територія. І 2% вважають, що йдеться про ОМС:

Що, на Вашу думку, має включати поняття «грумада»? Оберіть усі варіанти, які вважаєте правильними.

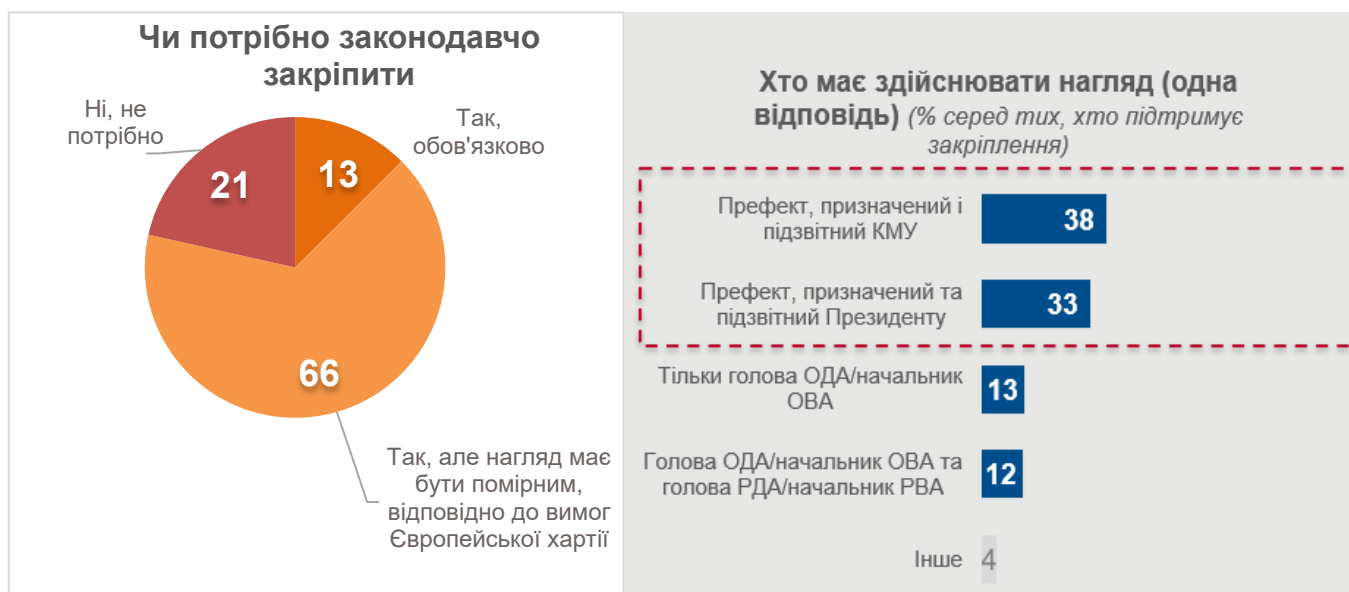

2. Адміністративний нагляд у частині дотримання законності в діяльності ОМС

66% учасників опитування упевнені, що механізм адміністративного нагляду в частині дотримання законності в діяльності ОМС має бути законодавчо закріплений, але нагляд має бути помірним, відповідно до вимог Європейської хартії місцевого самоврядування.

Доцільність такого нагляду заперечує 21% респондентів. І суттєва частина опитаних (13%) не визначились із своєю позицією щодо цього питання.

При цьому при визначенні суб'єкта такого нагляду голоси респондентів розділились: 38% респондентів упевнені, що це має бути префект, призначений і підзвітний КМУ, а 33% – префект, призначений і підзвітний Президенту:

3. Сплата ПДФО

55% респондентів упевнені, що сплата ПДФО має зараховуватись повністю до бюджетів територіальних громад, 30% – до державного, обласного та бюджетів територіальних громад (зі збільшенням частки до бюджетів територіальних громад), 9% – до обласних бюджетів та бюджетів територіальних громад, 6% упевнені, що розподіл має залишитись без змін.

35% учасників опитування переконані, що сплата ПДФО має здійснюватися за місцем праці (де зареєстровано відокремлений підрозділ / розташовані виробничі потужності). 28% – за місцем праці та місцем проживання з розподілом часток. 21% респондент виступає за сплату ПДФО за місцем проживання / реєстрації фізичної особи. І 16% – за місцем праці (де зареєстровано юридичну особу):

В який бюджет має зараховуватися (одна відповідь)

Порядок сплати ПДФО (одна відповідь)

Для більшості громад присутніх на ФГ і ГІ найактуальнішою проблемою, яка потребує якнайшвидшого законодавчого регулювання, є проблема ПДФО.

4. Готовність залучати громадськість до обговорення та ухвалення питань місцевого значення

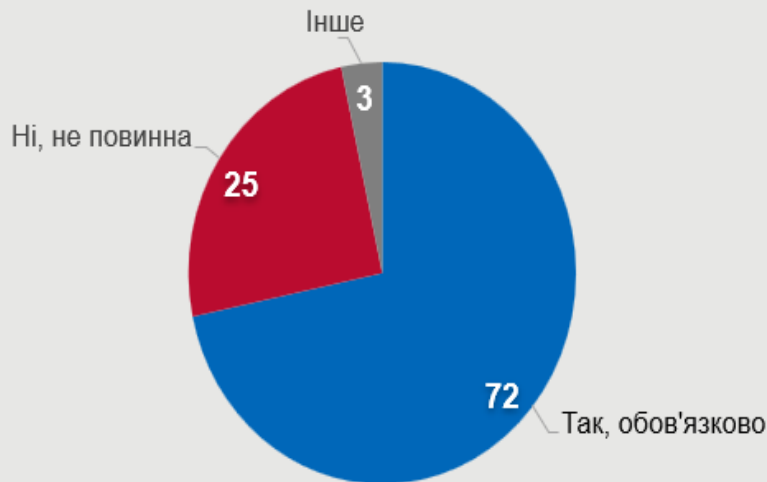
У переважній більшості респонденти висловили готовність співпрацювати та залучати громадськість до ухвалення і реалізації питань місцевого значення через відповідні інструменти (які можна використовувати під час військового стану): 81% – через громадські слухання, 65% – публічні консультації, 44% – місцеві ініціативи:

5. Система місцевої статистики

72% учасників опитування переконані, що повинна бути законодавчо закріплена система місцевої статистики, як частина державної статистики:

Чи повинна бути законодавчо закріплена система місцевої статистики, як частина державної статистики?

Респонденти акцентували увагу на відсутності актуальних даних, а також доступі до статистичних відомостей обласного та районного рівня статистик. За відсутності актуальних даних про мешканців громад до місцевих бюджетів не доходить частина фінансування.

III. Удосконалення законодавства

Учасникам опитування було запропоновано визначити пріоритети щодо удосконалення законодавства для продовження реформи.

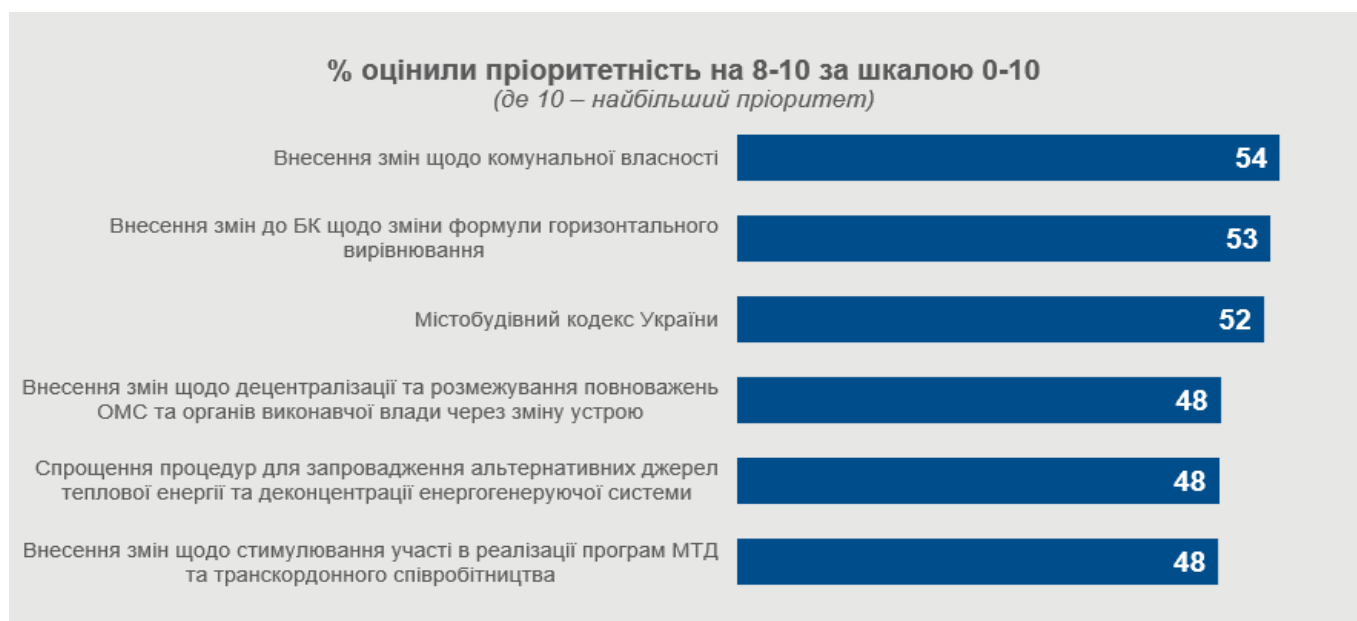
Перший блок по пріоритетності, який підтримали від 75% до 56% респондентів, оцінивши на 8-10 балів за шкалою 0-10, очолили внесення змін щодо забезпечення гідних умов праці посадових осіб ОМС; внесення змін до ПК та закону щодо надання додаткових повноважень ОМС в частині місцевих податків та зборів; внесення змін до розширення повноважень ОМС щодо управління майном:

% оцінили пріоритетність на 8-10 за шкалою 0-10 (де 10 – найбільший пріоритет)

Учасники фокус-групових дискусій відмічали, що прийняття закону «Про місцеве самоврядування в Україні щодо надання додаткових повноважень органам місцевого самоврядування в частині адміністрування місцевих податків і зборів» дасть нові можливості наповнення бюджетів та контролю за надходженням місцевих податків та зборів. При цьому висловлювалися занепокоєння щодо можливого зростання видатків для ОМС на утримання додаткових штатних одиниць. Також додатковим занепокоєнням є відсутність необхідних спеціалістів та складності з отриманням профільної освіти у працівників, які в майбутньому будуть працювати податківцями в громаді. Не виключені також конфлікти серед мешканців громади, які можуть вважати, що податки встановлює для них не держава, а саме органи місцевого самоврядування.

Другий блок по пріоритетності, який підтримали від 54% до 48% респондентів, виглядає наступним чином:

Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо децентралізації та розмежування повноважень органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади у зв'язку зі зміною адміністративно-територіального устрою: учасники фокус-груп зазначали, що необхідно розглядати цей закон.

У першу чергу більшість ключових інформантів незадоволені діяльністю РДА. Зазначали, що вони не мають власних доходів, при цьому виступають в ролі додаткової ланки для пересилання статистичних даних територіальних громад до обласної ВЦА чи ОДА.

Третій блок по пріоритетності, який підтримали від 41% до 33% респондентів виглядає наступним чином:

% оцінили пріоритетність на 8-10 за шкалою 0-10 (де 10 – найбільший пріоритет)

І четвертий, завершальний, блок по пріоритетності, який підтримали від 41% до 33% респондентів є наступним чином:

% оцінили пріоритетність на 8-10 за шкалою 0-10 (де 10 – найбільший пріоритет)

4. ЗВІТ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ФОКУС-ГРУПОВИХ ДИСКУСІЙ ТА ГЛИБИННИХ ІНТЕРВ'Ю: основні результати

ПОВНОВАЖЕННЯ

Законопроєкти, які регламентують повноваження органів місцевого самоврядування, найбільш очікувані до розгляду і прийняття на 12 сесії ВРУ

Нижче наведено перелік законопроєктів, які є важливими, на думку респондентів та короткі коментарі до них:

- **Проєкти законів про внесення змін до Бюджетного та Податкового кодексів України щодо зарахування ПДФО, нарахованого на доходи отримані поза бюджетною сферою.**

Найчастіше спонтанно ключові інформанти згадували саме необхідність регулювання питання відсоткової ставки ПДФО. Акцентували увагу на складнощях, які виникали при виключенні з місцевого бюджету ПДФО від силових структур (військових, поліції, ДСНС). Наразі обурені тим, що планується зняття ще 4%. Окремі учасники акцентували увагу на тому, що ПДФО повинно складати 75% для того, щоб громади могли нормально функціонувати, підтримувати та розвивати соціальну сферу.

«Асоціація ОТГ відстоює думку про те, щоб нам залишили все ж таки 64% ПДФО і якщо це можливо, повернення силового ПДФО. Те, що забрали військове ПДФО – це зрозуміло, але силове ПДФО, це маєтись на увазі цивільний захист, поліція, які на сьогоднішній день у нас також забрали, то хотілося б, щоб їх повернули до наших місцевих бюджетів».

«... держава постійно прописує якісь пільги, скидає все більше повноважень на ОМС, але поряд з тим все більше і більше забирає коштів у громад».

«... ні в якому разі не лишати нас отих 4% – це для нас понад 20 млн. грн буде і також податок на ДСНС і від відділу поліції. Для нас це 30 млн. грн і ..., що це ті люди, які самі проживають у нашій громаді, їхні діти, їхні родини, батьки, вони користуються інфраструктурою всією і крім того, не зважаючи на складну ситуацію з бюджетом все ж таки ми надаємо допомогу і поліції, і ДСНС. Ми утримуємо поліцейську громаду...»

- **Проєкт Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів у зв'язку з прийняттям Закону України «Про порядок вирішення окремих питань адміністративно-територіального устрою України» та зміною адміністративно-територіального устрою України.**
- **Про внесення змін до Закону України «Про місцеві державні адміністрації» та деяких інших законодавчих актів України щодо реформування територіальної організації виконавчої влади в Україні (№ 4298 від 30.10.20).**

Ключові інформанти відмічали незавершеність реформи децентралізації без цього закону, особливо в питаннях функціоналу районних рад та чіткого розуміння повноважень районних та обласних адміністрацій. До того очікують від законопроєкту ліквідацію районних рад та чітко прописаних механізмів підзвітності, нагляду за законністю рішень ОМС.

«От реформа децентралізації не завершена без цих законів. Тому що об'єднати у нашій області, зробити з 23 районів 4 – це ж це не децентралізація і не завершення адміністративно-територіальної реформи. Тому що, по суті, такі рудименти як районні ради і районні державні адміністрації – вони продовжують виконувати ту ж функцію».

«Я не знаю знову ж, як по іншим громадам, але на даний час наша військова адміністрація перетворилася у статистів, що у нас відбувається. Надходять запити від ОВА, вони його пересилають нам і просять, щоб ми їм до такого числа, а іноді і на вчора, як ото кажуть, надали відповідь. Потім вони її узагальнюють і надсилають туди. Оце на сьогодні все, в чому полягає місія РВА. Таке хотіла б сказати».

«... нам усім говорили на початку 2014 року, що район як структура, як адміністративно-територіальна одиниця буде мати якісь свої повноваження, але, можливо, їх взагалі і не буде. То на сьогоднішній день ми чітко бачимо, що вони просто повторюють дублюють ті питання, які вирішуються ОДА і цей закон на слуху про місцеві державні адміністрації».

Одиначною думкою зазначалося, що не хочуть розгляду законопроекту в такому вигляді, як він існує наразі. Акцентували увагу на тому, що відбувається ще більше “централізація”, ніж була. Відмічалось, що законопроект не містить жодних покращень для громад в цілому та для діяльності ОМС.

«... це те, що президентська вертикаль державних адміністрацій посилюється для того, щоб контролювати, контролювати саме, сказав би так, якісь такі незручні і неприємні речі, які йшли в розріз центральної органи влади».

- **Закон України «Про асоціації органів місцевого самоврядування».**

Ключові інформанти робили акцент на необхідності усунути обмеження можливості входити до складу більш ніж однієї всеукраїнської асоціації.

«Наша міська рада ще в 90-ті роки минулого століття вступила до Асоціації міст України, потім з об'єднанням громад організувалася також така потужна асоціація ОТГ і дає суттєву підтримку, і хотілось би бути повноцінним членом цієї організації і щоб був прийнятий цей закон».

- **Проекти Закону «Про внесення змін до Податкового кодексу України» та Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні щодо надання додаткових повноважень органам місцевого самоврядування» в частині адміністрування місцевих податків і зборів.**

Учасники фокус-групових дискусій відмічали, що прийняття закону дасть нові можливості наповнення бюджетів та контролю за надходженням місцевих податків та зборів. При цьому висловлювалися занепокоєння щодо можливого зростання видатків для ОМС на утримання додаткових штатних одиниць. Також додатковим занепокоєнням є відсутність необхідних спеціалістів та складності з отриманням профільної освіти у працівників, які в майбутньому будуть працювати податківцями в громаді. Не виключені також конфлікти серед мешканців громади, які можуть вважати, що податки встановлюють для них не держава, а саме органи місцевого самоврядування.

«... це питання щороку відтермінується. Нам не передають на місця адміністрування своїх податків. Ми вже говорили про те, що ми готові виділяти приміщення чи будь-що, щоб ваш представник сидів там, але ми його консультували. Або ми вже когось обучали зі своїх».

«Може бути негатив у тому плані, що якщо це невелика громада в селі, де всі один одного знають і тут потім скажуть, що ви тут самі, нас завалили податками і всім іншим... Але буде негатив і плюс ще накладеться на місцевий бюджет кількість працівників, які ти маєш брати і знову з бюджету викидати кошти на утримання цих працівників».

«... є такі побоювання, щоб не сталося так, що оці додаткові повноваження державні не стали додатковими видатками саме для ОМС, ну, а створили такий ефективний механізм забезпечення сплати місцевих податків і зборів і їх контролю».

«На практичній площині комунікація з податковою, особливо в сільській місцевості, відбувається виключно на добрих відносинах. Якщо це буде прописано про те, що ми і встановлюємо податки, і контролюємо, так це додаткова відповідальність і навантаження в частині кадрового потенціалу і можливостей на органи місцевого самоврядування. Але так має бути, бо за рахунок частки місцевих податків і зборів за часту формується від 30 до 70% місцевих бюджетів».

«ОМС, які готові прийняти на себе таку відповідальність щодо адміністрування місцевих податків краще орієнтуються на місцевості, в першу чергу зацікавлені в тому, щоб місцеві податки були правильно розраховані і наповнили місцеві бюджети. Ті громади, які готові цим займатися, їх вже є доволі багато. Ми готові взяти на себе таку відповідальність, адмініструвати ці податки і наповнювати наш місцевий бюджет».

- **Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо децентралізації та розмежування повноважень органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади у зв'язку зі зміною адміністративно-територіального устрою.**

Учасники дискусій зазначали, що необхідно розглядати цей законопроект. У першу чергу більшість ключових інформантів незадоволені діяльністю РДА. Зазначали, що вони не мають власних доходів,

при цьому виступають в ролі додаткової ланки для пересилання статистичних даних територіальних громад до обласної ВЦА чи ОДА.

«У нас деякі наші військові районні адміністрації, обласні адміністрації навіть, вони багато чого не розуміють, що відбувається в місцевому самоврядуванні і як нам можна робити, як не можна робити. А як вони будуть перевіряти нас? Це зовсім... Тут треба також над ними ще працювати і працювати».

«... сьогодні органи виконавчої влади певним чином дублюють повноваження місцевого самоврядування. Тому це надо чітко розмежувати хто за що відповідає».

- **Про місцеву статистику.**

Акцентували увагу на відсутності актуальних даних, а також доступі до статистичних відомостей обласного та районного рівня статистик. У тому числі за відсутності актуальних даних про мешканців громад до місцевих бюджетів не доходять частина фінансування.

Статистичні дані використовуються для планування діяльності, розробки стратегій відновлення чи розвитку. Тому є необхідним скоріший розгляд законопроекту.

«Ми не володіємо інформацією тією, якою володіє, наприклад, управління обласне статистики і т. д. Т.е. у нас якимось немає взаємодії, якщо ми просимо якусь інформацію статистичну стосовно нашої громади, ми її не можемо отримати або отримуємо з дуже великим запізненням. Ну, це отаке це я хотіла сказати».

«... від нас то вимагають ці статистичні дані, ті ж самі адміністрації районні. Як нам їх отримати, не маючи ні підрозділу, ні повноважень у суб'єктів господарювання назвемо, сільськогосподарських підприємствах, там стільки засіяно, стільки змолочено. Воно ж нікуди не ділося оце все. От з тих часів, коли були РДА, коли були сільські ради... Да, були управління статистики, і не відділи, а цілі управління статистики, а зараз, не маючи таких можливостей від нас ці дані вимагають дуже часто – таблицки, ексел, у вордах і т. д. і надайте».

«Місцева статистика вже давно пишуть, тому що населення 14500 у нас, по статистиці 12000. ПДФО не доходить, те не доходить, те не доходить».

«Ну, на жаль, дуже багато планування документів, важливих документів, які базуються на аналітичних матеріалах, і виходячи з того наскільки ці матеріали точно подають аналітичні дані, ти прогнозуєш і потім втілюєш свої рішення в життя. Сьогодні статистика, скажімо так, у нас пасе задніх. Надо вирівнювати це питання і приймати цей законодавчий акт».

- **Про адміністративний збір (№ 4380 в т.ч. до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні») в контексті оскарження адміністративних актів органів місцевого самоврядування (№10161 від 18.10.2023).**

Була відмічена необхідність підчищення розміру плати за надання адміністративних послуг, які надаються в громадах. Необхідно стягувати такий збір, який зможе покрити витрати на утримання ЦНАПів.

«... взагалі всі ті адмінпослуги, які ми надаємо, вони в переважній більшості безкоштовні, але техніка виходить з ладу і 85 коп., наскільки я пам'ятаю, про заключення шлюбу, ну, це такий адміністративний збір, який ні про що, тобто його треба вже реалізувати цей законопроект».

«Ви або робіть її безкоштовною, або встановіть якийсь достатній адміністративний збір, для того щоб можна було покрити принаймні електроенергію, папір, якісь інші видаткові матеріали, які затрачені ОМС на надання цієї послуги. Тому цей законопроект, він, наскільки я пам'ятаю, ще з 2020-2021 року є. Він абсолютно не потребує жодних капіталовкладень з держави, але він надасть можливість, щоб ЦНАПи як мінімум були самоокупні, так? Тобто щоб ОМС не виділяли додаткових коштів на надання цієї послуги».

Додатково окремі респонденти зазначали, що прийняття цього закону дозволить “усунути термінологічні та змістовні колізії”.

- **Про внесення змін до Закону України «Про гуманітарну допомогу»** щодо забезпечення використання гуманітарної допомоги для відновлення втрачених або пошкоджених виробничих потужностей комунальних підприємств та безперервного надання якісних послуг для населення (№11165 від 11.04.2024).

Ключові інформанти зазначали, що досить складним питанням є використання та постановка на облік гуманітарної допомоги, яку отримують ОТГ.

«Тому що на цей час будь-яка гуманітарна допомога, яку ми отримуємо, ми її не можемо обліковувати, а її потрібно обліковувати, за неї потрібно звітувати, але ж отримується гуманітарну допомогу отримали, на якийсь відділ передали. На раду ми не можемо отримувати, на жаль, і ставити також на облік».

- **Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо підтримки органами місцевого самоврядування сектору безпеки та оборони** (№ 9560-1 від 16.08.2023).

Важливим є допомагати ЗСУ і наразі це роблять ОМС. Проте відмічали, що потребують внесення змін до законів, щоби виділяти кошти на сектор оборони без зайвих проблем.

«До нас постійно надходять звернення військових частин з усієї держави, із запитом на різноманітне обладнання. Закон дає нам можливість самим купити його за погодженням з Міністерством Оборони, та передати його військовій частині. І досі немає ніяких роз'яснень. Закон вроді і прийнято, а він не діє».

«Це щодо спрощення закупівель для органів місцевого самоврядування для військових під час воєнного стану, тобто виділення субвенцій або закупівля обладнання для військових. Мається на увазі дрони і тому подібне. І, звісно, він прийнятий, це розкрило нам такі певні коридори для лавіювання, але в бюджетному кодексі все одно не прописано щодо зміни фінансування інших бюджетів... Тобто, коли державні інституції, так би мовити, ДСНС або військові частини просять у нас фінансування, а громадам це по бюджетному кодексу не досить дозволено фінансувати бюджети в інших рівнях, вищих рівнях навіть. Тобто, це державний рівень. Це найосновніше таке питання, яке нас турбувало».

З іншого боку зазначали, що цей законопроект зобов'язує щодо певної підтримки сектору оборони, але кошти, які на це витрачалися раніше і могли би бути передані сьогодні, забрали в державний бюджет. Тому ОМС не спроможні здійснювати підтримку.

«... у нас є законопроект, що орган місцевого самоврядування повинен надалі допомагати обороноздатності. Тобто в нас забрали те, що ми могли віддати, наприклад, на оборону. Без питань, так би мовити. Але не забуваємо про те, що всі ці люди, їхні родини, вони живуть, вони працюють. І ми повинні надати і безкоштовне харчування, і безкоштовні пільги, матеріальної допомоги. І не тільки. Сім'ям загиблих, сім'ям, які, наприклад, і до Дня захисників. І така кількість програм, де надається. Зараз у нас виникло також питання щодо харчування. Тому що у нас прийнято. І зараз на сьогоднішній день нам потрібно 40 мільйонів для того, щоб харчувати безкоштовно дітей».

- **Про внесення змін до Виборчого кодексу України в частині вироблення критеріїв проведення повоєнних виборів.**

Зміни до Виборчого кодексу є необхідними. Проте, на думку респондентів, це питання є важливим, але не головним до розгляду на найближчій сесії ВРУ.

- **Про внесення змін до деяких законодавчих актів у зв'язку з прийняттям Закону України «Про адміністративну процедуру»** (№ 10161 від 18.10.23). (станом на 14.10.2024 закон уже прийнято і підписано Президентом)

Прийняття змін необхідне тому, що Закон України «Про адміністративну процедуру» не може коректно працювати без них.

- **Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо відновлення середньострокового бюджетного планування на місцевому рівні та приведення окремих його положень у відповідність із законами України** (№11131 від 27.03.2024). (станом на 14.10.2024 закон уже прийнято і підписано Президентом)

-

Особливо очікують на відміну планування бюджету ОМС громади, які знаходяться на прифронтових територіях. Наголошувалося, що їм досить складно робити будь-які планування в умовах активних бойових дій та щоденних руйнувань об'єктів у громаді.

«... третій законопроект – це те, що я казав, що поки що на територіях, де ведуться військові бойові дії, або тільки вийшли і зараз проблема з бюджетами і всім, то просто не робити оце планування, поки відмінити, відстрокувати його».

- **Про внесення змін до деяких законів України щодо стимулювання участі державних органів та органів місцевого самоврядування в реалізації програм та проєктів міжнародної технічної допомоги та транскордонного співробітництва (№ 10284 від 24.11.23).**

Зазначали, що розгляд законопроекту є важливим для громад західної частини країни, особливо тих, хто межує з країнами-членами ЄС. Найменш актуальний законопроект для прифронтових та громад, які наразі окуповані.

«У нас є гарна можливість транскордонного співробітництва, і це також зараз закладається основа. Але ми маємо розуміти, що та частина, яка зараз наближена до зони бойових дій, вона не може ефективно впроваджувати механізми і транскордонного співробітництва, і співробітництва в цілому. Бо зараз є певні задачі, які потрібно вирішувати тут і зараз, пов'язані з забезпеченням послуг і якості послуг цивільному населенню. Це і підтримка сил оборони, і, звісно, виконання повноважень, які будуть покладені про будівництво фортифікаційних споруд і всіх інших ті, які до цього були непридатними органами місцевого самоврядування. Тому ось ця частина вона буде більш ефективна в тих регіонах, які межують з країнами Європейського Союзу все ж таки».

- **Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо включення до складу державного бюджету Фонду ліквідації наслідків збройної агресії і порядку використання його коштів.**

Зазначали цей законопроект важливим, особливо для територій, які найбільше постраждали від збройної агресії Росії. Акцентували увагу на тому, що потрібно чітко розуміння механізму реалізації, використання коштів з Фонду.

«Якщо в нас буде зрозумілий порядок використання фонду ліквідації наслідків збройної агресії, то для нас буде ясно, яким чином ми можемо подавати заявку, яким чином вона буде мати критерії відбору цих заявок, на які заходи ми можемо подавати ці заявки, тобто що саме буде включатися».

- **Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо зміни формули горизонтального вирівнювання.**

Ключові інформанти вважають, з одного боку, розгляд цього законопроекту важливим. Прийняття закону дозволить враховувати реальну кількість населення при розрахунках реверсної дотації.

«... цей законопроект також не потребує капіталовкладень, але він дозволить реальніше робити горизонтальне вирівнювання. І враховувати кількість населення і ту інформацію, яка є актуальна станом на сьогодні. І справедливіше буде дотація, чи реверсна дотація, в тих чи інших місцевих бюджетах, з урахуванням кількості населення, яке є станом на сьогодні».

З іншого, занепокоєні тим, що громади з високими доходами будуть дотувати маленькі громади, які не можуть себе забезпечувати. Деяке обурення викликає те, що органи місцевого самоврядування цих громад не застосовують механізми збільшення доходів громади. При цьому тримаються за свої посади та не хочуть приєднуватися до сусідніх громад, укрупнюватися.

«А є такі громади, які, ну, дуже-дуже-дуже складно, і вони не можуть взяти на себе весь функціонал по наданню послуг. Це ЦНАП, Центр дії, це соціальний захист населення, це служба у справах дітей, це освіта шкільна, позашкільна, дошкільна. У мене питання, а чим ви думали тоді, коли вистроювали цю громаду? Це вже претензія колега до колеги. А зараз вони хочуть, щоб було горизонтальне вирівнювання, щоб їх дотували».

У представників громад, які наразі залишаються на окупованих територіях, є сподівання, що в цих

змінах будуть враховані особливості окупованих територій.

«... тут питання до того, як буде це горизонтальне вирівнювання розглядатися саме на наших територіях, бо останні дані, які ми маємо, Вони в нас актуальні по території громади станом на початок 2022 року, а якщо зараз переглядати дані Мінфіну і статистичні дані, то вони різняться. Тобто ось врахування цих позицій про те, що особливості територіальних громад, які тимчасово знаходяться під окупацією, в цих змінах вони мають і в формулі бути відображені. Бо нас не можна порівнювати з територіями, які тилові».

- **Містобудівний кодекс України.**

Був названий, як найважливіший тільки декількома респондентами. Більшість зазначають, що законопроект є важливим, проте не першочерговим на сьогоднішній день.

Основним аргументом до прийняття є відсутність єдиної законодавчої бази, яку можна використовувати, в тому числі, будуючи відносини з сусідніми територіальними громадами.

«Тому що сьогодні дуже багато неузгодженостей, дуже багато в містобудівній сфері. Ну, я не знаю, нас турбує, бо ми приміська зона. І мені б хотілося мати той документ, який, скажімо, буде таким базовим за кодексом, такою Біблією, на який можна послатися. Тому що дуже багато спорів між сусідами. І це, скажімо, різність в законодавчій базі і нема такого основопологаючого закону, який би визначав основні критерії, тези і пріоритети, за якими ми маємо рухатися. І цінності. Тому для мене це питання надзвичайно важливе. Я вважаю, що воно на часі. І його потрібно приймати».

- **Проект Закону про оновлення державної регіональної політики в умовах відновлення регіонів та територій від наслідків повномасштабної збройної агресії проти України (№9241 від 26.04.23).**

Законопроект є нагальним і потребує першочергового розгляду. Серед основних причин – велика кількість територій, які постраждали в період окупації та військових дій в цілому. Акцентували увагу, що закон повинен бути прийнятим, а допомога справедливо розподілена між громадами, з урахуванням рівня руйнувань та іншого негативного впливу війни.

- **Про спрощення процедур для запровадження альтернативних (розподілених, децентралізованих) джерел теплової енергії та деконцентрації енергогенеруючої системи.**

Законопроект був виділений в якості найважливішого тільки одним учасником дослідження. Акцентували увагу, що прийняття закону дозволить децентралізувати енергетичну систему, тим самим забезпечити енергетичну безпеку в громадах.

«... всі розуміють, у зв'язку із обстрілами, коли прилітає в центральну генеруючи, яка велика, генерус не всю країну, або це будуть маленькі, які будуть забезпечувати певні там громади, декілька громад. Зрозуміло, що більше шансів, що ми будемо забезпечені енергетично базовими потребами, зможемо забезпечити своїх людей».

- **Про внесення змін до деяких законів України щодо розвитку співробітництва територіальних громад (№ 11412 від 17.07.2024).**

Окремі ключові інформанти виділяли даний законопроект тому, що він дає можливість швидко та без зайвої бюрократії укладати договори про співпрацю з іншими громадами. Особливо актуально це зараз, у воєнний час.

«Щодо, наприклад, допомоги в разі певної ситуації в громаді, якщо сталася біда, що всі можуть без громадських обговорень об'єднати свої зусилля і допомогти громаді вирішити якусь, скажімо, ситуацію, яка сталася внаслідок воєнного стану... Також там щодо будівництва, по-моєму, фортифікаційних споруд, якщо є така необхідність, громади можуть об'єднуватися, укладати ці договори за спрощеною процедурою. Тому я вважаю, що цей законопроект є на сьогодні першочерговим».

В цілому зазначалося, що всі законопроекти, які стосуються наповнення бюджетів громад, є першочерговими для розгляду.

«ОМС боряться за такі законопроекти, які дозволяють полегшити можливість

фінансувати збройні сили. Але якщо повернемося до нашої основної функції, тобто забезпечення комфортних умов проживання наших мешканців, всі законопроекти, які стосуються так чи інакше бюджетів, є корисними. Абсолютно всі. Тому що сфер багато, викликів багато, забезпечити укриття зараз в школах дорого».

- **Закон про внесення змін до Закону «Про співробітництво територіальних громад».**

Ключові інформанти зазначали, що наразі співробітництво з громадами має високу актуальність.

Додатково важливими до розгляду є законопроекти, які потрібні для вступу в ЄС.

Занепокоєні можливістю повторного розгляду та прийняття:

- **Наказу № 580 Міністерства та науки України.**

Серед головних причин – відміна дистанційного навчання. В першу чергу, це є порушенням прав на здобуття освіти учнів, особливо тих, хто залишається наразі на окупованих територіях. Додатково акцентують увагу на відсутності можливості забезпечити безпеку учням під час навчання. Наголошували на відсутності обладнаних бомбосховищ у закладах освіти та відсутності фінансової можливості зробити це в найближчий час.

- **Законопроект про внесення змін до Закону про місцеве самоврядування в Україні.**

У частині щодо більшої публічності незадоволення викликають аспекти необхідності проводити відеотрансляції та фіксувати на відео засідання постійних депутатських комісій. Зазначали, що таким чином в ОМС з'явилася необхідність придбати та обслуговувати додаткове обладнання, на яке потрібні значні фінансові ресурси.

«Я не знаю навіть, яке слово правильно вжити, більш там якогось клопоту, більше технічних засобів потрібно ОМС на забезпечення виконання цього закону, але що це дасть позитивного, скажімо, у співпраці, спілкуванні громадян ОМС? ... Але з практики роботи я, скажімо, бачу співпраця і публічність виражається трошки в іншому – у безпосередньому спілкуванні з людьми, а не в зарегульованості чи там зарегламентованості діяльності ОМС, постійних депутатських комісій».

Пункт про адміністративно-територіальний устрій. Респонденти зазначають, що у ньому відсутнє поняття «громада». Є повноваження «міста», але наразі це є міська територіальна громада, а міста та села є складовою громади.

«... дуже велике прохання. Це майже 2 роки, майже 3 роки, як ми намагаємось донести і розповісти про те, щоб внесли не тільки місто, але й громади. Тому що ми на сьогоднішній день не місто, ми – громада, яка включає ще 15 старостинських округів».

Більшість ключових інформантів зазначали наявність проблем щодо **розмежування повноважень між різними органами місцевого самоврядування**. Вище в звіті вже було окреслено частину з них. Проте особливо негативно відносяться до необхідності відвідувати наради та дублювати інформацію і для обласної адміністрації, і для районної.

«... дублювання от цих повноважень. Наприклад, районна ланка, да, ми говоримо, що в нас по суті районні ради, їх функціонал на сьогодні особливо незрозумілий. Районні адміністрації прекрасно, дуже добре, що вони є, підставляють плече, але є така історія на кшталт двойного листування. Це мінімум. Це саме таке, я думаю, що колеги підтвердять, що ми відписуємо обладміністрація спускає, потім спускає районна державна адміністрація, різні наради. Це, скажімо так, відволікає».

«Це дублювання воно заважає рухатися вперед, заважає працювати, уповільнює всі процеси. І тому тут треба вносити якісь зміни, прибирати от цю непотрібну ланку».

Варто додати, що окремі учасники очікують на прийняття законопроекту №4298 від 30.10.2020 «Про місцеві державні адміністрації». Очікують, що цим законом буде чітко закріплено повноваження та обов'язки місцевих державних адміністрацій. Окремо акцентували увагу на необхідності виправляти правові колізії щодо повноважень ВЦА.

«Вже третій рік поспіль ми розглядаємо законопроект про місцеві державні адміністрації. Нарешті потрібно поставити крапку для того, щоб невілювати або в юридичній площині розуміти, хто за що відповідає. Так, нам потім доведеться ще впорядковувати законодавство про органи місцевого самоврядування в Україні і приводити їх у

відповідність до критеріїв міжнародної спільноти».

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Учасникам дослідження було запропоновано обговорити питання здійснення нагляду щодо дотримання законності в діяльності ОМС. Частина респондентів зазначила, що є необхідність законодавчо закріпити чіткий механізм адміністративного нагляду в частині дотримання законності в діяльності ОМС. Інші наголошували на великій кількості вже існуючих перевірок, які здійснюють ОДА, прокуратура, СБУ.

«Я вважаю, що адміністративний нагляд взагалі-то на даний час і так здійснює прокуратура і, як на мою думку, цього достатньо. Якщо прокуратурі здається, що якісь рішення не відповідають законодавству чи що, а вони їх бачать на нашому сайті, вони мають доступ, то вони і так мають можливість це оскаржувати».

«Дійсно, я підтримую, БЕБ, СБУ, поліція, прокуратура, контррозвідка... Я вже не знаю скільки? Ми спілкуємося з усіма органами. Ми під, вибачте, отаким мікроскопом знаходимося і все контролюється і складати ще якогось префекта? Вибачте, а його професійні дані? Це ж повинна бути не одна людина. Це повинна команда працювати. Один префект не може весь, наприклад, той же Полтавський район, якщо це Полтавська область охопити і сидіти кожен день читати, що ж ми на сесії приймаємо».

«Для когось з громад це є загроза перед законодавством, бо колективна відповідальність депутатів міської ради це колективна безвідповідальність. Для когось там, де є дійсно фахові фахівці, це такий ґрунтовний і змістовний підхід, коли дійсно не відбуваються всі ризики, які у подальшому можуть бути оспорені в судовому порядку. Тому єдина політика у прийнятті рішень органів місцевого самоврядування має бути витримана».

У рамках обговорення теми, відмічали необхідність ліквідації РДА, які, на думку респондентів, фінансуються з державного бюджету, але не виконують корисних функцій.

«... районні адміністрації, то вони вже своє віджили і не потрібний елемент, який просто фінансується з державного бюджету да і все».

«Звісно, болюче питання – це щодо існування районних рад, і їх повноважень. Це колосальне навантаження на бюджет України і повноважень і функції як таких вони не здійснюють. Вже проведено дуже багато аналізів дієвих рад в Україні, ну їх там до десятка, якщо є районних рад. Районні адміністрації, звісно, слава Богу, вже на них розподілили певні обов'язки, це і цивільний захист, певні там такі Але ж районна рада, вона як орган, вона себе і жила певний час і фактично не є дієвою».

Більшість учасників відмітили, що мають бути створені префектури. Проте функція їхня повинна полягати не тільки в контролі та покаранні ОМС, а в консультуванні та допомозі. Саме це зможе попередити помилки в діяльності ОМС.

«В тому вигляді місцева державна адміністрація як префектура вона повинна бути, ніхто тут не буде спорити, але, знаєте, іноді буває так, що коли ти хочеш отримати консультацію, то тоді консультацію ніхто не може надати навіть РВА чи ОВА. Тобто не тільки, якщо це ми говоримо про їхні повноваження і щоб це був і контроль, але ж такі і надання допомоги у вирішенні питань місцевого значення».

«... префект не стільки повинен бути як контролюючий орган, він як надання правничої нам допомоги. От з такого боку. Коли нам надали допомогу і ми зробили рішення, прийняли це рішення, от тоді вони можуть перевірити його і сказати, да, ви правильно все зробили або ви там щось неправильно».

Занепокоєння викликає невідомість щодо повноважень префектів. Існують побоювання щодо створення «князівств» та повернення до «часів Януковича», за яких використовували шантаж та інші маніпуляції для підписання необхідних документів та відсутність можливості ОМС ефективно працювати.

«Я боюсь. Це так, вузьке коло, що прийде якийсь дядько в районі, і каже: «Ось я бюджет не підпишу. Мені надо оцю фірму, щоб вона пройшла в тебе по тендеру по харчуванні, наприклад, учнів годувала». У мене таке в історії вже було, я ж кажу, під час Януковича. І ось буде він підписом оцим і брати гроші. Як його ось так зробити, щоб цього не сталось?»

Думки респондентів розділилися також відносно питання, кому має бути підзвітний префект. Нижче наведені аргументи учасників дослідження на підтримку двох варіантів:

1. Префект, призначений і підзвітний Президенту:

- відповідальність за країну в цілому, її громадян, права та обов'язки покладено на Президента;
«Тому що Президент України обирається народом, розумієте. І тому я думаю, що це набагато вище, і набагато буде кращий нагляд, ніж іншими органами».
- підзвітність Президенту дасть можливість очільнику держави контролювати та вести перевірку законності діяльності не тільки ОМС, а і взаємодії між ОМС та КМУ та іншими державними установами.

Респонденти занепокоєні тим, що префект, призначений Президентом, буде вибудовувати вертикаль президентської влади в державі та буде працювати не на благо громад, а для виконання вказівок від голови країни.

«Тому що я розумію, що якщо це буде від президента, то це будуть наші мажоритарщики робити з нами все, що хочуть. Продовжувати робити те, що вони роблять зараз. Вибачте за відвертість».

2. Префект, призначений і підзвітний КМУ:

- представники КМУ – це аполітичні особи. Якщо префект буде призначатися Президентом, то це буде політична фігура, а не людина, яка буде допомагати працювати ОМС;
«... ми й так уже заполітизували нашу ситуацію і ми розуміємо всі прекрасно, якщо це буде людина, підзвітна Президенту України, то це буде просто напряму політична фігура, а не особа, яка дбатиме за місцевий розвиток».
- КМУ – є органом виконавчої влади, так само, як і ОМС, тому логічним є бути підзвітними саме найвищому органу в ланці;
«Навіть даже в тому, що у нас в державі три гілки влади – це виконавча, законодавча і судова і Президент у нас понад цими гілками влади, отже префект має бути від виконавчої гілки влади, саме від Кабінет Міністрів України і ... це, по-перше, не контроль, а допомога і це вивчення ситуації на місцях по громадах в цьому чи іншому районі і донесення цієї інформації і відстоювання цих інтересів у Кабінеті Міністрів».
- місцеве самоврядування має господарську функцію. Таку ж функцію виконує КМУ, тільки на рівні держави. Президент займається питаннями оборони, зовнішніх відносин, безпеки, яких немає в ОМС.

«... зараз це Кабінет Міністрів і вони повинні контролювати, тому що це їхні функції. Ми фактично на місцевому врядуванні, на місці ми виконуємо ті функції, які присущі Кабінету Міністрів на рівні держави. Тому що нам не передані функції оборони. Ми можемо там, певні, але ці функції це не наші функції. Це функції держави, вони залишаються на цьому рівні. Тому я вважаю, що контроль, то є призначення повинно бути Кабінету Міністрів».

«... чому підзвітний Кабінету Міністрів, тому що сфера повноважень реалізації державної політики у сфері освіти, медицини, охорони здоров'я і інших, вона покладається безпосередньо центральними органами виконавчої влади на місцевий рівень. Якщо сфера підпорядкування, так би мовити, галузева, перегляд законності рішень органів місцевого самоврядування буде за державними адміністраціями, то доречно, що безпосередньо і міністерства, які реалізують державну політику на центральному рівні, вони мали вплив на префектів на місцевому рівні».

Додатково відмітили мінус щодо призначення та підзвітності префекта Президенту – буде відбуватися дублювання повноважень голови обласної державної адміністрації. Таким чином, у Президента буде вже дві посади в підпорядкуванні.

«Оскільки якщо призначений президентом, то це мені чимось нагадує призначення голови обласної державної адміністрації Президентом. Получиться, що дві керівних посади в межах області призначається Президентом. Ось в такому плані».

Варто зазначити, що було запропоновано обрання префектів за участю асоціацій, в які входять громади. Це дасть можливість призначати на посаду об'єктивно найкращу кандидатуру. При цьому підзвітність префекта має бути КМУ.

«Призначений він має бути і за допомогою різних асоціацій. Асоціацій, перш за все, які захищають нас. Ну, не може бути префектом людина, яка взагалі, на мою думку, не знайома і для неї є якість щось нове поле, як то кажуть, для посадки чогось у місцевому самоврядуванні».

Окремі респонденти відмічали, що не бачать різниці в тому, кому має бути підзвітний префект. Він має виконувати свої функції, і саме це має значення для ОМС.

«Не буде важливо, як він буде призначений, буде важливо, як він буде виконувати функцію. Найголовніше, щоб це була нам допомога. От це саме головне. А призначення це вже таке інше».

Особливий акцент робили щодо наявності законодавчо закріплених механізмів покарання наглядачів за законністю діяльності ОМС у випадку декількох неправильних зупинок діяльності місцевої влади.

«Якщо незаконно зупинене рішення, там декілька раз підряд, то і повинен відповідати і голова чи керівник районної адміністрації, який буде здійснювати той чи інший нагляд за прийняттям рішень».

Окремі респонденти зазначали необхідність внесення детального опису повноважень адміністрацій всіх рівнів та ОМС в Конституцію.

Виключенням є одиничні думки щодо необхідності надати функції контролю представникам ОДА за чинним законодавством. Аргументували це тим, що ОДА ближчі до громад, ніж будь-хто інший.

РЕСУРСИ

Респондентам було запропоновано виділити законодавчі акти, які необхідно прийняти для зміцнення ресурсної бази громад. Зазначали, що найважливішою є фінансова.

Для збільшення фінансової бази необхідно:

- Повернення військового ПДФО / збільшення відсотку ПДФО, який залишається в громаді;
- Передача ОМС повноважень адміністрування місцевих податків і зборів;
- Введення оподаткування власників авто, які користуються автомобільними дорогами громади. Податок повинен повністю йти в місцевий бюджет;

«Тоді, наприклад, у нас в громаді є 5 тисяч автомобілів, різні баки, людина сплатила і людина може задати питання, так, а куди йдуть ці кошти, де ці дороги комунальної власності у нас ремонтуються?»

- Прийняття законів, направлених на залучення та стимулювання ведення бізнесу в громадах;
- Повернення податків від ведення бізнесу не за місцем реєстрації, а за місцем здійснення діяльності та фактичного розташування підприємства;

«Ось зараз ФОПи платять куди свої податки? За місцем прописки. Так же? А в нас, що ми робимо? Ми відкрили інвестиційний відділ. Зараз пропонуємо нововідкритим ФОПам грантові умови по підтримці підприємництва. Гроші, кредити з бюджету їм платимо, безвідсоткові даємо і так далі. І що отримується? Підприємства створюють тут робочі місця, нові відкривають в нас підприємства. Але податки від цих працівників, наших же жителів, платять у місто. Тобто там, де прописаний цей підприємець».

- Збільшення мінімальної межі оподаткування транспорту.

Для збільшення бази фахівців, кадрів необхідно:

- Вирішення питання з заробітною платою. На рівні законів затвердити об'єктивно адекватну ставку заробітної плати;

Це дозволить не нараховувати премії, щоб заплатити конкурентоспроможну заробітну плату, і тим

самим знизити рівень конфліктності та незадоволення ОМС в громадах. Зазначалося, що мешканці громади незадоволені та обурюються, коли бачать призначені високі премії представникам ОМС.

«Кадри тікають молоді не залучені. Об'єми великі, ресурсу не вистачає. Тому що коли спеціаліст приходиться молодий, ти йому називаєш заробітну плату, то він каже, що, вибачте, до побачення. Хоча казалося би що заробітна плата, але воно є важливим аргументом».

«... коли ми оголошуємо будь-який конкурс, чи просто так, як зараз їх не потрібно проводити, ми хочемо взяти людину на ту чи іншу вакантну посаду, перше питання: «Яка заробітна плата?». Що ми можемо людині запропонувати. Ми можемо запропонувати людині до стажу її посадовий оклад, ми можемо запропонувати тих 50%. Крапка. Буде премія? Буде премія. Не буде премії – не буде премії. Буде премія – відповідальність бере міський/сільський/селищний голова на себе. І різні громадські організації знають. І почнеться: «А легше дрони купили,...»

- прийняття законодавчих актів, які дозволять бронювати співробітників ОМС та комунальних підприємств, які забезпечують життєдіяльність громади;

«Призначити щось ми не могли. Ми чекали цього закону. Моя громада цей закон чекає 1,5 року. Село фактично велике, великий старостинський округ, залишився без старости... Але чому старосту мобілізували? Стоїть питання. Згідно порядку 76, я згідний, 50% працівників органу місцевого самоврядування підпадає під бронювання... Чому не 100? Невже таку функцію громади виконують другорядну? Невже ті працівники, які приходять, які працюють у програмному комплексі, які мають, пройшли певний вид навчання. Вони мають ключі. І вони можуть мобілізуватись, тому що вони вилізли за понад цей 50%».

- введення обов'язкового відпрацювання за розподіленням в сферах, які забезпечують життєдіяльність громади. Наприклад, сфера охорони здоров'я;

«Найбільше, що були, це медична реформа і можливість залучення молодих медичних кадрів, лікарів у наші місцеві лікарні, бо зазвичай молоді люди, які закінчують вищі навчальні заклади мають можливість і бажання залишатися у великих міста, а в такі невеликі містечка... Ну, напевне, зробити... Все ж державне замовлення ніхто не відміняв і все-таки направляти кадри, розподіляти їх за потреби, бо цю потребу наші головні лікарі, вірніше директора комунальних некомерційних підприємств вони завжди її виставляють і спілкуються з ВНЗ».

- прийняття законів щодо обміну досвідом та муніципального співробітництва;
- введення пільг для працівників ОМС, наприклад за безперервний стаж роботи в ОМС додатковий відсоток до заробітної плати.

Для зміцнення матеріальної бази необхідно:

- Прийняття законодавчих актів про передачу автомобільних доріг обласного значення громадам. В тому числі фінансування, яке виділяється на утримання та ремонт цих доріг також повинно надходити до місцевого бюджету.

Додатково зазначалося, що необхідно покращувати умови життя в громадах для того, щоб мотивувати повертатися тих мешканців, які виїхали після початку повномасштабної війни. Це стосується також соціальної сфери, розбудови інфраструктури, можливостей для працевлаштування та розвитку. Особливу увагу варто приділяти сільській місцевості, де рівень народження дітей значно нижчий ніж в міських громадах.

СОЦІАЛЬНА ЗГУРТОВАНІСТЬ

Ключові інформанти зазначали, що використовують у своїй діяльності багато інструментів залучення громадськості.

«Ми намагаємося використовувати всі абсолютні інструменти співпраці, не співпраці, як б сказав, а так, роботи з громадськістю. Починаючи від громадських слухань, петицій, звернення ті самі. Саме різноманітний набір. Дорадчі органи. Ті саме громадська рада, рада ВПО в нас є, молодіжна рада. Тобто всі ці дорадчі органи, які інші там... Різні робочі групи і проче, де ми залучаємо, намагаємося залучати максимально».

Саме у створенні органів самоорганізації населення виникають найбільші проблеми в більшості громад. Особливо гостро проблема стоїть в прифронтових громадах, та тих, які наразі знаходяться в окупації. Частина учасників дослідження акцентували увагу на низькому рівні активності мешканців громад в цілому, а також додаткове зниження активності після початку повномасштабного вторгнення.

«Збори ми не можемо провести, ми проводимо зараз більш так обговорення і консультації. Але ж є у нас дорадчі органи, які збираються. Є у нас самоорганізація, є у нас ГО – дуже важкувато. Вони важко йшли у нас на території громади, людей тяжко залучити, то, як вам сказати, ті 5 чоловік, які є в ГО, наприклад, ті ж 5 чоловік у нас і в обговореннях і всюди».

Також акцентували увагу на неможливості проводити збори громади. Особливо це актуально для прифронтових та тимчасово окупованих територій.

Найефективнішими вважають:	Причини:
Збори громадян	<ul style="list-style-type: none">• Можливість задати питання представникам ОМС;• Можливість винести на розгляд найважливіші для мешканців громади питання;• Даний спосіб надає можливість охопити всі категорії населення, включно з людьми похилого віку та іншими, які не користуються інтернетом;
Консультації з громадськістю. Запитання до представників влади від мешканців громади (в тому числі зустрічі, щомісячний захід «сніданок з головою», відкриті майданчики для спілкування, прийом громадян), живе спілкування.	<ul style="list-style-type: none">• Влада сприймається більш позитивно, викликає довіру, якщо з ними можна зустрітися і поспілкуватися.• Мешканці громади можуть безпосередньо поспілкуватися з владою;• Додатково зближення представників влади і мешканців громади;• Повернення довіри з боку населення до голів громад, особливо там, де були створені ВЦА.
Громадські слухання	<ul style="list-style-type: none">• Інструмент залучення населення, який передбачений законом;• Як правило використовується для обговорення найважливіших питань в громаді. Наприклад, питання врегулювання земельних відносин чи обговорення кандидатур на посаду старости.
Комунікація за допомогою Гугл-форми	<ul style="list-style-type: none">• Відсутність необхідності відвідувати будь-які заходи;• Анонімність;• Можливість охопити більшу категорію населення, включно з молоддю;

- Можливість долучатися до управління громадою перебуваючи в інших громадах. Наприклад, в якості ВПО;
 - Один з заходів підвищення цифровізації громади.
-

Петиції

- Мешканці громади таким чином вказують владі проблеми, які для них є найголовнішими;
-

Бюджет участі (використовувався до повномасштабного вторгнення)

- Можливість впливати на управління громадою.
 - Дає можливість мешканцям громади не тільки висловити свою думку, але і реалізувати свій проект.
-

Онлайн консультації

- Спосіб дозволяє спілкуватися з населенням, виявляти проблематику громади.

«Члени нашої територіальної громади можуть перебувати, вони тут, вони місцеві, але вони можуть перебувати як ВПО в інших громадах. Але вони все рівно планують повертатися і вони також мають право висловити свою думку щодо питань місцевого значення. А також з безпекових міркувань, тому що, дійсно, збирати людей в одному місці це може бути небезпечно. Ну, і взагалі, як ми побачили, це і для людей буває зручно вийти в зручний для них час. Не той час, який був от встановлений, от на 14 годину такої-то дати. А людина може ці опитувальники через Інтернет в будь-який час, хоч вночі, заповнити, ідентифікуватися хто вона є, і заповнити. Для людей, як виявилось, це також зручно».

«Коли ми запровадили в соціальній мережі і в соціальних мережах Гугл-форми, де ми запропонували, в тому числі, і через платформу EDEM, ми буквально за півсутки або й за сутки отримали більше тисячі відповідей на наше питання. І фактично це питання було досягнуто. Тобто є демократія, є оці різні такі впровадження електронні. На нашу думку, вони є потужні, вони є класні. Їх треба розвивати, і в той же самий час цифровізувати наше населення».

«Ми працюємо з е-петиціями, ми працюємо. Там також йдуть публічні консультації. Це дуже класна, так скажімо, штука. В плані якому? Що люди безпосередньо можуть впливати на ті речі, про які ми можемо навіть не знати».

«Саме найбільше, що я вважаю, що саме зблизило нас з громадянами, з мешканцями, це саме такий з популярних інструментів партисипації, бюджет участі, або громадський бюджет. То громадяни самі подавали проєкти і брали в них участь, голосували за свої ж ідеї. І коли ми реалізовували, то вони вже розуміли, як наче свою значимість, що їх чують, що їх бачать».

Органи самоорганізації населення вважають найбільш ефективним засобом залучення громадян. Проте на сьогодні в більшості громад відсутні активні мешканці, які готові об'єднуватися та працювати. Додатково зазначали низький рівень обізнаності громадян щодо діяльності ОМС та функціонування громадського сектору.

«Самоорганізація повинна бути підкріплена ще й знанням, тобто не просто люди, які не знають, а просто прийшли, бо це буде певний супротив. Скоріше всього, починати з громадських слухань, обговорень, а потім переходити вже, коли люди мають уявлення про роботу, ради, органів, комітетів, тоді вже говорити про самоорганізацію населення».

Деякі громади наводили приклади ефективності співпраці з ОСН. Позитивно впливає на формування ОСН наявність проєктних менеджерів в ОМС.

Одна з громад навела приклад успішної взаємодії з ОСН. Спочатку в штат були найняті два проєктних менеджери. Вони вже шукають активних людей, допомагають їм об'єднуватися, реєструвати громадські організації, а також писати грантові заявки. Таким чином, в громаду залучаються інвестиції та донорські кошти від міжнародних партнерів. А також відбуваються проєкти, направлені на розвиток громади, за принципом співфінансування з місцевого бюджету та донорських коштів.

«Це такі в громадах створена система отримання грантів з європейських фондів з Європейського Союзу, і громадських організацій, які можна залучати в громаду. Ці кошти йдуть поза бюджетом. Але вони йдуть, залучаючись саме через ці локальні групи. А в громадах у Європі є спеціалісти, проєктні менеджери чи спеціалісти, які допомагають цим громадським організаціям залучати ці кошти: написати проєкт, подати заявку, реалізувати, відзвітуватись і так далі... Тому ми прийняли на роботу двох проєктних менеджерів, які працюють із органами самоорганізації населення, зокрема в нас прообраз location груп – громадські організації. Тільки є в нас, мабуть, вже з десяток. Ветеранський рух, молодіжна організація і багато таких інших. Тому я думаю, що це майбутнє. За цим майбутнє. Залучення додаткових коштів і розширення не скільки бюджету, а скільки інвестицій в розвиток громади».

Також одним з найефективніших методів залучення громадськості називали громадські слухання, збори. В той же час акцентували увагу на неможливості використовувати даний інструмент тому, що це є небезпечним, особливо в прифронтових громадах.

«Найбільше ми використовували громадські слухання. До війни це взагалі частіше

відбувалося. На даний момент ми знаходимося на території можливих бойових дій, тому ми трішки цей механізм, ну, ми не збираємо людей багато, великої кількості в одному місці».

Окремі учасники не змогли виділити найефективніші інструменти взаємодії з громадськістю. Акцентувалася увага на актуальності кожного методу та високій продуктивності при використанні їх у сукупності.

«Ви спитали, які інструменти дієві? Я думаю, що будь-який інструмент, де залучена максимальна кількість зацікавлених людей, він буде дієвий і буде впливати на прийняття рішення, щоб воно було нормальним... чим більше було залучено, чим довше і ґрунтовніше обговорення з залученням медіа, з залученням всіх мереж, тих самих інтернет мереж, які там, то є опитування різні, всі вони дають якість, ну, допомогу у прийнятті того чи іншого рішення на рівні місцевого самоврядування».

Респонденти не змогли навести приклади законопроектів та законодавчих актів, які потрібно приймати для регулювання відносин між ОМС та мешканцями громади. Зазначалося, що інструментів достатньо і вони досить непогано працюють.

«Ну, я вважаю, що не сьогодні, от дивіться, і збори громадян і публічні консультації, і петиції, і громадські слухання, я вважаю, що цього достатньо для ось таких соціальних відносин міської ради з населенням».

«Засідання, сесії відкриті, якщо там немає випадків, коли обговорюються питання з обмеженим доступом. Будь-хто може прийти, взяти участь, побачити відеотрансляцію і я особливо, скажімо, законодавчої ініціативи, от зі свого боку до наших депутатів або з їхнього боку, бо у нас з цим щось негаразд? Може, я суб'єктивно мислю з цього, я не бачу потреб і проблем у комунікації з нашими людьми. Було б, як кажуть, бажання і необхідність у цьому».

Негативно висловлювалися стосовно закону, який зобов'язує зберігати 5 років записи комісій, сесій рад. Учасники дослідження відмітили, що це є додаткове навантаження на бюджет громади для закупівлі техніки (жорсткий диск тощо), а також необхідність платити за місце зберігання інформації на спеціалізованих інтернет-ресурсах.

Окремі респонденти висловлювали думки відносно необхідності напрацювання законів щодо послаблення правил відповідей на запити населення працівниками ОМС. Наразі багато часу витрачається на відповіді на запити, з роздрукуванням, докладанням скан-копій тощо, в той час, коли вся необхідна інформація знаходиться на сайті громади. Але за діючим законодавством ОМС не можуть надати посилання на інформацію, а мають розписувати відповідь по формі.

«... скільки звернень, скільки ми витрачаємо часу. Ну, і хотілося б, можливо, хтось-колись народить законопроект про захист працівників, службовців ОМС, тому що ми незахищені».

АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМАТИКА ОМС

Серед актуальних проблем, які потребують якнайшвидшого законодавчого регулювання ключові інформанти виділяли:

- Пропозиції знизити розмір ПДФО для громад з 64% до 60%.
- Відсутність чіткого розмежування повноважень місцевого самоврядування та місцевих державних адміністрацій.
- Неможливість підвищити доступність базових адміністративних та соціальних послуг на території громади.
- Необхідність забезпечення безкоштовного харчування в закладах освіти дітей пільгових категорій, в тому числі зі статусом «дитина війни».
- Неможливість планування бюджетів на термін більш ніж 1 рік (для громад, на території яких ведуться бойові дії).

- Відсутність чіткого законодавчого регулювання відносин, пов'язаних з набуттям, здійсненням та припиненням права комунальної власності на майно, що належить територіальним громадам.
- Внесення змін до постанови Про затвердження порядку прийняття, утримання, обслуговування та ведення обліку військових інженерно-технічних та фортифікаційних споруд. Внесення змін дасть можливість ОМС в правовому полі працювати з проблемами, які виникають з утриманням вище зазначених об'єктів. Акцентували увагу на відсутності спеціалістів та фінансів для утримання військових споруд.

«І зразу відповім про те, що органи місцевого самоврядування не можуть прийняти його на баланс і утримувати. Тому що в органів місцевого самоврядування немає таких фахівців, які належно обізнані, які потрібно в подальшому використовувати. Тому щодо порядку передачі в комунальну власність для органів місцевого самоврядування – це просто неприпустимо».

- Відсутність можливості ОМС встановлювати розмір адміністративного збору, або приймати участь в обговореннях щодо формування розміру збору. Саме тому Закон України «Про адміністративний збір» викликає занепокоєння у окремих учасників дискусій.
- Затягування районними адміністраціями процесу вирішення питань щодо адміністративно-територіального устрою. В Законі «Про порядок вирішення окремих питань адміністративно-територіального устрою України» потрібно погодження проекту землеустрою щодо встановлених меж покласти на ОМС.
- Відсутність ресурсів для введення в експлуатацію обладнання, яке надали міжнародні благодійні організації. Тому доводиться шукати допомоги у міжнародних організацій і надалі.

«Когенераційна станція. Це такий, скажімо, генератор, який з газу робить і тепло, і електрику. На 1 мегават нам передана МОМом, це одна з гілок, скажемо, ПРООН, Міжнародна організація з міграції. 27 з половиною мільйонів він стоє. А для встановлення його треба 20 мільйонів. І тут я почав стикатись з певними проблемами. Про кредитування дуже важко говорити, так таке. Ми брали декілька пропозицій по кредитуванню. Але все ж таки залишились зараз на позиції GIZ-у. GIZ нам буде допомагати. Виділяє нам ці 20 мільйонів. Але знову про його обслуговування – знову лягає проблема на нас. Тому що ми матимемо його передати у концесію для того, щоб потім в нас обслуговування з цією технікою. Тобто зробили подарунок, дали нам обладнання. Але на встановлення обладнання немає ресурсу. І ми зараз рвемось для того, щоб у нас його не забрали і не передали кудись в інше місце».

- Відсутність компенсації виплат за зруйноване майно чи майно, що знаходиться в окупації. Необхідність на законодавчому рівні зафіксувати механізм компенсацій за пошкоджене / зруйноване майно.
- Відсутність компенсації за руйнування майна, яке є власністю юридичних осіб (представників місцевого бізнесу).

«На даний момент не вирішене питання щодо законодавчого ну... рішення Кабінету Міністрів, визначена компенсація для бізнесу. Тобто при пошкодженні, знищенні житлових будинків, компенсація іде. Зараз із затримкою невеликою, але іде. Але по бізнесу, по підприємствам, це питання не вирішено. Тобто це всі очікують і сподіваються, що буде вирішене питання. Тому що в нас пошкодження бізнесу дуже великі також. Тобто це питання треба як-то вирішувати, розумієте? Це проблема».

- Необхідність створювати в громадах Центри життєстійкості. Виникає низка проблем, які потрібно вирішувати, в тому числі на законодавчому рівні: відсутність фінансів на утримання Центру, неможливість знайти кваліфікованого психолога (особливо в сільській місцевості).
- Делеговані повноваження щодо організації поліції охорони в закладах освіти.

Висловлювали занепокоєність тим, що не зможуть забезпечити фінансування створення поліції охорони, особливо в умовах зменшення бюджетів громад.

«Тобто, це делеговане повноваження, яке знову буде падати на бюджети місцеві і, звісно, в місцевих бюджетах не буде таких коштів» .

Учасникам дослідження було запропоновано висловити свою точку зору щодо **законопроектів у сфері відновлення територій після окупації та військових дій**. Більшість респондентів не змогли відповісти на дане запитання тому, що не ознайомлені з цими законопроектами.

Серед ключових респондентів були ті, які представляли окуповані громади. Вони акцентували увагу на необхідності допомагати з розробкою містобудівної стратегії, а також фінансуванням цих видів работ. Додаткові складнощі виникають тому, що території окуповані і відсутня можливість зробити актуальні фотографії територій з повітря.

«... містобудівна документація. Вона дуже коштовна і з попереднього аналізу, наскільки ми зможемо розробити містобудівну документацію, відповідні виконавці нам кажуть про те, що тільки після налагодження безпекової ситуації, коли зможуть запустити летальні апарати для того, щоб здійснити зйомку безпосередньо території».

Представники окремих громад зазначили, що стикаються чи стикалися раніше з **проблемою неможливості використовувати на своїх комунальних підприємствах устаткування та техніку, яка була передана міжнародними партнерами**.

Частина учасників дослідження констатували відсутність проблем з отриманням та використанням техніки та устаткування, які були передані міжнародними партнерами. Окремі зазначали наявність спеціального відділу комунальної власності, який і займається цим питанням.

«Перший раз я почув, що у когось є проблема з обліком даної допомоги. Можливо, я не великий фахівець в цьому, але не знаю, яка тут проблема. Облікуємо допомогу, у нас є спеціальний відділ комунальної власності, який цим займається».

«Ми отримуємо дуже часто і отримувачами є міська рада гуманітарної допомоги, ми її сесійно приймаємо, обліковуємо і потім цим або наступним рішенням сесії передаємо у користування або оперативне управління тим підприємствам, установам чи організаціям, яким ця техніка потрібна».

Окремі учасники дослідження виділяли проблеми:

- Представники окупованих наразі громад. Зазначали відсутність можливості використання техніки, яку передали міжнародні партнери. Головною причиною для ОМС громад, які наразі окуповані, є відсутність релокованих комунальних підприємств, на баланс яких є можливість поставити цю техніку:

«Дякувати Богу, зараз депутати це почули і почали шевелитися. Тобто асоціаціями напрацьовані також певні кроки щодо ставлення на баланс устаткування цього майна. Ми чекаємо цього закону, який буде прийнятий за основу, тому що багато техніки було передано на фронт військовим, а залучено через міжнародну допомогу і не поставили, на жаль, на баланс на комунальні підприємства і не використовували за призначенням, так як і шкільні автобуси, громадський транспорт. Зараз ми чекаємо цей законопроект».

«...що вони отримують на комунальні установи свої, то у нас не релоковані комунальні установи і будь-що отримати, ми б хотіли отримати на військову адміністрацію, але ж певні перешкоди є. Якщо є у нас релоковані, такі як КНП, Центр надання первинної медицини, вони працюють в місті Рівне, зараз ми працюємо з гуманітарною допомогою. Вони отримують ліки і також, щоб отримували техніку, бо знайшли приміщення, орендуємо і наче на них можна, а все остальне... Ну, я ж кажу, нам за це поки що рано балакати, бо ми без території. Нам до нашої території дуже далеко».

- Неможливість використовувати гуманітарну допомогу, якщо передбачено стягнення оплати за неї. Наприклад, громада отримала в якості міжнародної допомоги автобуси, проте не може випустити їх на маршрут. Навіть в якості комунального пільгового транспорту передбачено стягнення мінімальної оплати проїзду. А це є неможливим при використанні гуманітарної допомоги.

«... ми не можемо в себе, наскільки я знаю на прикладі міської ради, що вони отримали багато автобусів, а використати їх не можуть, запустити на маршрути, тому що,

наприклад, це передбачає отримання певної вигоди, тобто фінансування. А це як благодійна допомога. І от ця проблема, дійсно, поставала. Одна із проблем».

- Комунальні підприємства за законом не можуть бути набувачами гуманітарної допомоги. Проте зазначали, що вже вирішується це питання.

«Так як сьогодні було комітетом допущено до другого читання даний законопроект, який буде чітко визначати комунальні підприємства, які будуть набувачами гуманітарної допомоги. Я думаю, що це питання вирішиться. Але зараз така проблема є. Ми через дану проблему втратили вже 4 одиниці техніки».

ПРО МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

Сприйняття Пакета щодо розширення ЄС

Абсолютна більшість ключових інформантів не знайомі з Пакетом щодо розширення ЄС.

Тільки окремі учасники дослідження в певній мірі були ознайомлені з Пакетом щодо розширення ЄС.

Проблематика при написанні стратегії розвитку громади

Частина ключових інформантів зазначали, що не мали жодних проблем при розробці стратегії розвитку громади. Інші відмічали наступні складнощі, з якими стикалися під час написання стратегії:

- відсутність доступу до статистичних даних / актуальних статистичних даних;
«Коли ти починаєш працювати, треба взяти статистичні дані, а їх немає. Статистика населення беремо з початку війни, безробітні, оце все – все абсолютно немає. Тобто ти або приблизно щось визначаєш, тому що статистичних відділень у нас немає і дуже важко правильні цифри оці вирахувати. Тому що від того, які у нас цифри ми можемо тоді розрахувати багато чого, тих планів напрямків і т. д, і т. п. А статистичні дані неправдиві, їх просто немає».
- написання програми розвитку без фактичних прорахунків необхідних робіт з відновлення тощо;
«Як правило, коли пишеться програма, є така колонка фінансово-ресурсне забезпечення, то є така універсальна фраза у межах фінансових можливостей та кошторисних призначень. Якби ми писали програму і мали фінансовий ресурс на її виконання, навіть у бюджеті вже на це заклали, це було б чудово. Але на жаль, програми пишуться і потім виконуються, так як виконуються».
- відсутність фінансово-ресурсного забезпечення для реалізації програми розвитку;
- нерозуміння з боку населення громади необхідності написання стратегії розвитку під час повномасштабної війни України з росією (вважають, що це «не на часі»);
- відсутність фінансів на проведення соціально-екологічної оцінки стратегій, які були затверджені до початку повномасштабної війни;
- проблема полягає у відсутності взаємодії та включеності в процеси написання стратегій на різних рівнях: громади, області, держави. Зазначалася неможливість отримувати фінансову допомогу на реалізацію стратегії розвитку громади, якщо вона не буде інтегрована в регіональну стратегію розвитку.
«... стратегія вона повинна бути реальною, стратегія повинна розвиватися однозначно за участі місцевого самоврядування трьох рівнів, поки райони ще є. Тому що вони тоді будуть найбільш, скажімо так, реалістичні дією. І з урахуванням бачень області, з урахуванням бачень місцевого самоврядування, територіальних громад».
«... отримується, що ми працюємо над своїми стратегіями, тому що без цих стратегій ми розуміємо, що ми не зможемо залучити кошти. А якщо немає на національному рівні стратегій і немає відповідно на регіональному рівні, потім наша стратегія не буде інтегрована в регіональну і, відповідно, ми не отримуємо фінансування або будемо мати таку необхідність, що нам потрібно буде знову вносити зміни, інтегрувати їх в

регіональну стратегію».

- необхідність писати стратегію на тривалий термін. Респонденти вважають, що максимально потрібно писати стратегію на 7 років;
- складність розробки стратегії в умовах війни для територій, де ведуться бойові дії, окупованих та деокупованих. Відсутнє розуміння щодо кількості руйнувань (існуючих та можливих), а також наявність і кількість замінованих територій.

«На сьогодні єдина, скажімо так, проблема, да, поки ідуть бойові дії, ми не розуміємо в якому стані та знаходиться територія, наскільки вона зруйнована, замінована. Тому ми не можемо сьогодні чітко визначити стратегію що робити цим регіонам. В якому стані. Для того, щоб приймати якісь стратегічні рішення чи яким чином її відбудувати, треба мати комплексну картину. Коли це в процесі бойових дій, наприклад, по пів території окуповано і там деокуповано, або там в зоні бойових дій, ми не розуміємо як завтра там, да, яка буде ситуація. От саме виходячи з цих, немає стратегічного бачення що робити з цими територіями.

Серед пропозицій щодо вирішення проблем, які виникають при написанні стратегії розвитку громади, було запропоновано розробити законодавчі акти, які б регулювали паралельне написання стратегій розвитку на рівні громад, регіонів та країни в цілому, а також механізми залучення та спільної співпраці над цими стратегіями представників влади різних рівнів.

Сприйняття проєкту Закону про внесення змін до деяких законів України щодо стимулювання участі державних органів та органів місцевого самоврядування в реалізації програм та проєктів міжнародної технічної допомоги (реєстр.№ 10284).

Більшість ключових інформантів не знайомі з даним законопроектом, тому і не мали можливості його обговорювати. Тільки окремі респонденти надали свої коментарі. Прийняття проєкту закону:

- зробіть ОМС конкурентоспроможними у пошуку та реалізації проєктів з міжнародними партнерами;
- дасть можливість залучати експертів для написання проєктів для отримання міжнародної допомоги, співфінансування;
- мотивуватиме залишатися працювати в громаді проєктних менеджерів.

«Там обіцяли депутати винести законопроект про те, як забезпечити гідну заробітну плату проєктних менеджерів, щоб їм платили відсоток від коштів, залучених від міжнародної технічної допомоги» .

5. ЗВІТ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ФОРУМУ «ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ 2024. ЗАКОНОДАВЧИЙ ПОРЯДОК ДЕННИЙ» 30.08.2024 року

СТАТИСТИЧНИЙ ЗВІТ

Дата: 30 серпня 2024

Тривалість Форуму: 5 годин 5 хвилин

Учасники: представники національної законодавчої та виконавчої гілок влади, органів місцевого самоврядування всіх рівнів, місцевих органів виконавчої влади.

Кількість спікерів: 22 особи

Кількість учасників в залі та на zoom-платформі: 331 учасник

Онлайн-трансляція Форуму:

україномовна

<https://www.facebook.com/events/1276169893802103/>

<https://www.youtube.com/live/ZiqnWmsjknM?feature=share>

англомовна:

https://www.youtube.com/live/BRUBFIku_xl?feature=share

Онлайн-голосування:

Платформа: www.slido.com Під час голосування отримано 317 голосів за 11 законопроектів

Організатори: громадська організація «ДЕСПРО» за підтримки Проєкту USAID «ГОВЕРЛА» та у партнерстві з Офісом Конгресу місцевих та регіональних влад при Президентові України.

Інформаційний партнер: портал «Децентралізація».

РЕЗЮМЕ

30 серпня напередодні початку чергової парламентської сесії відбувся традиційний Форум «Децентралізація 2024. Законодавчий порядок денний», де представники законодавчої та виконавчої гілок влади, органів місцевого самоврядування, їхніх асоціацій, експертної спільноти та громадянського суспільства дискутували на тему необхідних законодавчих ініціатив.

Забезпечення гідних умов оплати праці посадових осіб місцевого самоврядування, надання додаткових повноважень ОМС в частині місцевих податків і зборів, розширення повноважень органів місцевого самоврядування, підтримки громадами сектору безпеки та оборони, використання гуманітарної допомоги для відновлення комунальних підприємств, оновлення державної регіональної політики в умовах відновлення регіонів, розмежування повноважень між ОМС та між ОМС і органами виконавчої влади, внесення змін щодо стимулювання участі в реалізації програм міжнародної технічної допомоги та транскордонного співробітництва, спрощення процедур для запровадження альтернативних джерел теплової енергії та децентрації енергогенеруючої системи: ці та інші питання, які на думку місцевого самоврядування потребують термінового законодавчого врегулювання, були обговорені під час заходу.

Олександр Корнієнко, Перший заступник Голови Верховної Ради України, сказав про постійну пріоритетність законодавства щодо децентралізації у порядку денному Верховної Ради України.

«Потребують уваги на рівні парламенту, зокрема, такі ініціативи: технічні: вдосконалення інституту старост, територіальне та міжнародне співробітництво громад, інші важливі корегування для функціонування громад під час дії воєнного стану; бюджет та забезпечення фінансової спроможності громад: питання ПДФО, передача адміністрування місцевих податків і зборів на місця, кадрова спроможність громад, додаткові стимулюючі виплати працівникам ОМС при реалізації міжнародних програм; стратегічні, пов'язані із виконанням зобов'язань щодо вступу України до ЄС, механізм Ukraine Facility – це й законопроект №4298, законопроект про нагляд за законністю місцевого самоврядування та інші».

Майя Гоголадзе, керівник Проекту USAID «ГОВЕРЛА», підкреслила, відкриваючи захід, що Форум є важливою платформою для об'єднання та спільного обговорення результатів досліджень пріоритетних законопроектів та надання допомоги.

«Підтримка уряду та місцевого самоврядування у впровадженні децентралізації є важливим компонентом діяльності Проекту USAID «ГОВЕРЛА» в Україні. Проведення цього Форуму і створення таким чином майданчику для діалогу всіх учасників реформи є частиною цієї підтримки. Також є важливим регулярне проведення дослідження щодо пріоритетів законодавчої програми в галузі децентралізації серед лідерів ОМС та асоціацій, оскільки це дозволяє виявляти конкретні очікування громад від подальшого розвитку реформи і узгодити це з планами Верховної Ради».

Віталій Безгін, народний депутат України, голова підкомітету з питань адміністративно-територіального устрою та місцевого самоврядування Комітету Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування, підкреслив важливість Форуму як дискусійного майданчика і нагадав, що за результатами минулорічного Форуму було пріоритезовано низку важливих законодавчих ініціатив, які зрештою підтримав Парламент, зокрема щодо можливості підтримки ЗСУ органами місцевого самоврядування, обліку та прийняття гуманітарної допомоги від міжнародних партнерів.

За спільних зусиль центральної та місцевої влади децентралізація залишається державним топ-пріоритетом.

Що стосується цієї осені, то Комітет буде фокусуватись на наступному:

- Недоторканість 64% ПДФО на рівні громад.
- Ухвалення законопроекту про внутрішнє співробітництво №11412 (прийнятий в першому читанні).
- Ухвалення законопроекту №10284, який дозволить доплачувати працівникам ОМС з

міжнародних залучених коштів.

- Ухвалення законопроекту №11054 щодо покращення умов оплати праці в ОМС.
- Реєстрація нового законопроекту про агломерації.
- Узгодження з європейськими партнерами редакції законопроекту №4298 та формату нагляду.
- Відновлення ДФРР і перетворення його на реальний інструмент із залучення міжнародних ресурсів в наші території.

Наталія Козловська, заступниця Міністра розвитку громад та територій України, у свою чергу, впевнена в тому, що консолідована позиція парламентарів, уряду, місцевого самоврядування та експертного середовища є запорукою успішного продовження реформи децентралізації. Підтвердила налаштованість міністерства на взаємодію із ОМС та закликала асоціації ОМС активніше узгоджувати позиції своїх членів для їх представлення на центральному рівні.

«Україна має залишатися послідовною у впровадженні реформи, навіть в умовах збройної агресії. Оновлена Державна стратегія регіонального розвитку вимагає подальшого організаційного та правового забезпечення. Законопроект № 4298 про внесення змін до Закону України "Про місцеві державні адміністрації" та деяких інших законодавчих актів України щодо реформування територіальної організації виконавчої влади в Україні є, зокрема, серед важливих пріоритетів».

Серед інших напрямків, за які відповідає міністерство:

- реалізація закону про міжнародне територіальне співробітництво, який вже набув чинності – 8 постанов Уряду та щонайменше 5 наказів міністерства;
- законопроект № 4298 у частині нагляду за законністю органів місцевого самоврядування, розмежування повноважень між виконавчою владою та місцевим самоврядуванням;
- розвиток механізмів фінансування публічних інвестицій, особливо у контексті відновлення.

Роман Лозинський, народний депутат України, перший заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування, конкретизував питання порядку денного на наступну сесію:

- імплементація закону про «прозорість» (закон №3590, законопроект №6401), який закладає основи для прозорості засідань місцевих рад, прийняття рішень, а також прозорість реєстрів комунального майна. Триває діалог із Мінфіном для можливості фінансування відповідних витрат на його реалізацію. Залишаються й інші питання, які потребують додаткового регулювання;
- питання змін до законодавства щодо можливості більш ефективного використання на місцевому рівні електроенергії власної генерації;
- питання дерусифікації - також важливе питання відповідальності громад, особливо в умовах широкомасштабного вторгнення. Комітет напрацював список із 334 населених пунктів на перейменування.

Дмитро Микиша, народний депутат України, член Комітету Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування, зауважив, що розгляд важливих ініціатив надважливо здійснювати разом із докорінним переглядом сфер правового регулювання, до яких вони належать. Зокрема, розгляду питання щодо передачі адміністрування місцевих податків і зборів має передувати глобальний перегляд усієї податкової системи. Водночас адміністрування податків також вимагатиме ресурсів, і для деяких громад передача функцій адміністрування податків може мати негативні наслідки. Аналогічно, повертаючись до обговорення питання ПДФО, зауважив, що більш глобальним питанням є розмежування повноважень, що розставить на місця і питання розподілу податків.

Також народний депутат звернув увагу на наступні законопроекти, які мають бути у пріоритеті порядку денного: №9560 – зміни до Бюджетного кодексу України, де створюються можливості надання

матеріальної допомоги органами місцевого самоврядування на оборонні цілі (у розвиток законопроекту №9559-д); № 4298 – інститут префекту; про адміністративно-територіальний устрій.

В'ячеслав Негода, голова Тернопільської обласної державної адміністрації, який нещодавно приступив до виконання обов'язків, зазначив, що в регіоні розпочали реалізацію завдань з територіальної організації влади. За його словами, скасовано рішення Ради оборони області щодо потреби погоджувати скликання сесій місцевих рад. Натомість районні державні адміністрації мають забезпечити моніторинг та аналіз прийнятих рішень на предмет їх законності.

«Громади підтримали таке рішення. Вони так само зацікавлені, щоб їхні рішення були законними. При виявленні порушень не йтиметься про якісь санкції. Ми передбачаємо партнерську взаємодію і консультації, які дозволять виправити виявлені порушення».

Він також закликав проекти міжнародної технічної допомоги розглянути можливість долучитися до реалізації завдань з удосконалення організації системи місцевих державних адміністрацій в області, наголосивши, що місцеве самоврядування і виконавча влада – два крила, і якщо одне з них ушкоджене, то політ буде невдалим.

Антон Грушецький, виконавчий директор КМІС, презентував результати проведеного дослідження, наголосив на актуальності і важливості дослідження думки представників органів місцевого самоврядування і зауважив, що запорукою успішності реформи на всіх рівнях є увага до думки кожної залученої сторони, розуміння проблем, а також готовність працювати з ними.

Асоціації місцевого самоврядування також висловили свій погляд на вдосконалення законодавства.

Тетяна Єгорова-Луценко, президент Всеукраїнської асоціації районних та обласних рад, зауважила, що в Україні досі залишається трирівнева система місцевого самоврядування. При цьому, субрегіональний рівень (районний) не має чітко визначених повноважень, і відсутнє чітке бачення щодо цього. Закликала усі зацікавлені сторони для об'єднання зусиль щодо формування політики у цій сфері. Серед іншого, для подальшого розвитку реформи також зазначила важливість законопроекту №4298.

Володимир Мякоход, експерт Всеукраїнської асоціації органів місцевого самоврядування «Асоціація міст України», висловив позицію щодо необхідності формування вже зараз порядку денного щодо відновлення місцевого самоврядування після припинення воєнного стану, підкресливши, що широкомасштабна агресія росії проти України спричинила негативний вплив на велику кількість територіальних громад, з одного боку, а з іншого – органи місцевого самоврядування були заміщені військовими адміністраціями.

Наталія Петренко, Начальник військової адміністрації, Шувльгінський сільський голова, Луганська область, виступила від імені Асоціації об'єднаних територіальних громад. Вона висловила позицію, що потребують розвитку такі аспекти, як: повноваження, зокрема, розподіл повноважень між виконавчою владою та ОМС за принципом «субсидіарності», набрання чинності та імплементації нової редакції закону про службу в органах місцевого самоврядування, фінансова спроможність громад: питання адміністрування громадами місцевих податків і зборів, перегляд правил зарахування «військового» ПДФО, кадрова спроможність громад, а також відповідальність ОМС перед виборцями і стимулювання нагляду та контролю з боку громадянського суспільства і за необхідності – внесення змін до законодавства про громадські об'єднання.

Представники місцевого самоврядування доповнили позицію асоціацій щодо актуальних законодавчих ініціатив, зокрема:

Олег Бурса, Великобичківський селищний голова, Закарпатська область, зауважив, що співробітництво є одним із ключових засобів забезпечення розвитку громади, зокрема, у сферах житлово-комунального господарства та освіти. Посилаючись на нову редакцію закону «Про співробітництво територіальних громад», який наразі розглядається у парламенті, зауважив про доцільність подальшого розширення сфер співробітництва, зокрема щодо спільного адміністрування місцевих податків і зборів, за умови отримання місцевим самоврядуванням подібних повноважень.

Сергій Соломаха, Миргородський міський голова, Полтавська область, підкреслив важливість запровадження адміністрування громадами місцевих податків і зборів хоча б такими, які мають

спроможність та потенціал. Він підтримав ідею закріплення на постійній основі зарахування до бюджетів громад 64% ПДФО.

Олена Сидоренко, Оржицький селищний голова, Полтавська область, зауважила на низці проблемних питань у відносинах між державним рівнем та місцевим самоврядування, зокрема, у зв'язку із воєнним станом / мобілізацією для ОМС: рішення Кабінету Міністрів України, яке забороняє виїзд за кордон для місцевих депутатів, повинно бути скасоване; перегляд правил бронювання для працівників ОМС та працівників критичної комунальної інфраструктури. Також підтримала ідею закріплення на постійній основі зарахування до бюджетів громад 64% ПДФО та повернення до місцевих бюджетів «силового» ПДФО.

Василь Коваль, Підберізіцівський сільський голова, Львівська область, висловився про подальший розвиток цифровізації державних реєстрів: землі, нерухомого майна, для належного обліку таких об'єктів, та підвищення через це дохідної частини бюджетів. Також відзначив важливість просування рішення щодо адміністрування громадами місцевих податків і зборів.

Іван Дирів, Долинський міський голова, Івано-Франківська область, поділився досвідом реалізації проєкту зі створення сотової енергомережі у Долинській громаді, зауважив на складності процедур з встановлення власної генерації, зазначив про необхідність врегулювання на законодавчому рівні питання передачі згенерованої електроенергії.

Людмила Костюк, начальниця Кочубеївської військової адміністрації, Херсонська область, підтримала ідею, висловлену іншими учасниками, про збереження реверсної дотації, так само як і можливості використання вільних залишків бюджетних коштів – конкретно для Кочубеївської громади це є життєво необхідним. Потребує вдосконалення питання адміністративного збору (законопроект №4390 вже давно на розгляді). Експерти в галузі децентралізації висловили своє бачення законодавчої підтримки реформи.

Ігор Коліушко, експерт з питань конституційного та адміністративного права, підтвердив актуальність законодавчих ініціатив, пріоритетність яких підкреслили у своїх виступах представники місцевого самоврядування. Зокрема, законопроект №4298 потребує доопрацювання відносно останньої наявної редакції. Серед іншого зазначив, що бракує розуміння бачення розвитку місцевого самоврядування у контексті європейської інтеграції. Концепція розвитку місцевого самоврядування ухвалена більше 10 років тому і потребує оновлення з різних причин. Висловився за більш глибокий діалог усіх зацікавлених сторін щодо розвитку місцевого самоврядування у робочому режимі з максимальним використанням національного експертного потенціалу.

Святослав Павлюк, виконавчий директор Асоціації «Енергоефективні міста України», зазначив, що введення обов'язковості енергоефективності у публічній сфері є важливим елементом розвитку цієї сфери і відповідає євроінтеграційним цілям України. У той самий час імплементація європейських директив в Україні вимагатиме не тільки і не стільки апроксимації європейського законодавства, а й створення як інфраструктури уможливлення такої діяльності, так й інфраструктури підтримки діяльності.

Яніна Казюк, експертка з питань місцевих фінансів та інструментів місцевого та регіонального розвитку підтвердила актуальність ініціатив місцевого самоврядування щодо посилення спроможності ОМС, у першу чергу – фінансової:

«Розмежування повноважень з використанням задекларованих стандартів дозволить уряду розрахувати належним чином вартість виконання делегованих та власних повноважень місцевого самоврядування, зокрема встановити чіткий відсоток закріплення ПДФО за місцевими бюджетами. Це могло б зі свого боку завадити існуючим розбіжностям щодо «військового», «силового» ПДФО та інше. Дискусію щодо розроблених моделей розмежування повноважень варто поновити, профільний комітет ВРУ міг би забезпечити лідерство у цьому процесі».

Олена Бойко, експертка Проєкту USAID «ГОВЕРЛА», порівнюючи результати поточного дослідження із попереднім, наголосила, що зокрема проблема недостатньої спроможності ОМС у здійсненні повноважень прогресує, тому питання розподілу повноважень потребує першочергової уваги законотворців. У цілому, підтверджуючи актуальність проблематики щодо фінансової спроможності

громад, експертка зауважила на необхідності критичної оцінки питань кадрової спроможності ОМС адмініструвати податки: ця відповідальна задача не може реалізовуватися в умовах браку кадрів загалом та професійних кадрів зокрема. Питання браку кадрів вона запропонувала розглядати у двох напрямках: кваліфікація працівників ОМС, з одного боку, з іншого – спроможності повоєнних місцевих рад. Серед конкретних ініціатив, які варто розвивати у найближчому майбутньому, відзначила такі: законопроект №4298; питання комунальної власності; органи самоорганізації населення (№6319); адміністративно-територіальний устрій (№4664); про адміністративний збір (№4380); про місто Київ – столицю України (№2143/3); про адміністративну процедуру (№10161), про співробітництво територіальних громад (№ 11412 та № 10284) а також законопроект про службу в органах місцевого самоврядування, для забезпечення гідної, але регульованої оплати працівників ОМС.

Оксана Гарнець, президент громадської організації «ДЕСПРО», підвела підсумки Форуму і представила деякі результати онлайн-опитування учасників щодо пріоритетних законопроектів у сфері децентралізації та діяльності органів місцевого самоврядування, яке проводилося під час Форуму. Зокрема, значну підтримку отримали ініціативи:

- внесення змін до Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» щодо забезпечення гідних умов оплати праці посадових осіб місцевого самоврядування (98%);
- внесення змін до Податкового кодексу України та Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» щодо надання додаткових повноважень ОМС в частині адміністрування місцевих податків і зборів (78%);
- внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування щодо управління державним або комунальним майном (86%).

6. РЕЗУЛЬТАТИ ОНЛАЙН-ОПИТУВАННЯ ПІД ЧАС ФОРУМУ «ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ 2024. ЗАКОНОДАВЧИЙ ПОРЯДОК ДЕННИЙ»

30 серпня 2024 року під час Форуму «ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ 2024. ЗАКОНОДАВЧИЙ ПОРЯДОК ДЕННИЙ» відбулось опитування учасників.

Відповідаючи на перше питання, учасники Форуму майже однотайно (98%) підтримали законопроект про внесення змін до Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» щодо забезпечення гідних умов оплати праці посадових осіб місцевого самоврядування (№ 11054 від 01.03.24).

Ця законодавча ініціатива набрала найбільшу кількість голосів на підтримку. І жодного голосу “проти” ця законодавча ініціатива не отримала:

1. Чи потрібне прийняття проекту Закону про внесення змін до Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» щодо забезпечення гідних умов оплати праці посадових осіб місцевого самоврядування (№ 11054 від 01.03.24)

На підтримку прийняття проекту закону «Про внесення змін до Податкового кодексу України та Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» щодо надання додаткових повноважень ОМС в частині адміністрування місцевих податків і зборів» було віддано 78% голосів. Проти – 9%. І не визначились 13% респондентів:

2. Чи потрібне прийняття проекту закону Про внесення змін до Податкового кодексу України та Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» щодо надання додаткових повноважень ОМС в частині адміністрування місцевих податків і зборів

Прийняття проекту Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування щодо управління державним або комунальним майном (№ 10395) підтримали 88% учасників опитування. Жодного голосу «проти» ця законодавча ініціатива не отримала:

3. Чи потрібне прийняття проекту Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування щодо управління державним або комунальним майном (№ 10395)

Актуальним для ефективної діяльності місцевого самоврядування внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо підтримки органами місцевого самоврядування сектору безпеки та оборони (№9560-1 від 16.08.2023) вважають 72% респондентів (недоцільним – 8%):

4. Чи потрібне для ефективної діяльності місцевого самоврядування внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо підтримки органами місцевого самоврядування сектору безпеки та оборони. (№ 9560-1 від 16.08.2023)

82% респондентів вважають за потрібне для ефективної діяльності місцевого самоврядування внесення змін до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» щодо комунальної власності (№ 6479 від 28.12.21). Проти такої ініціативи ніхто не виступив:

5. Чи потрібне для ефективної діяльності місцевого самоврядування внесення змін до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» щодо комунальної власності (№ 6479 від 28.12.21)

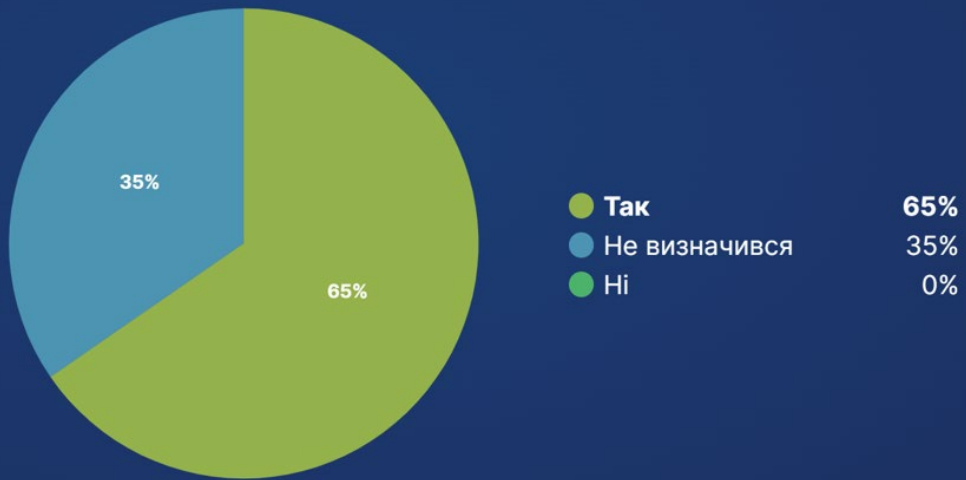
88% учасників опитування «за» внесення змін до Бюджетного та Податкового кодексів України щодо зарахування ПДФО, нарахованого на доходи отримані поза бюджетною сферою. Жодного голосу “проти” ця законодавча ініціатива не отримала:

6. Чи потрібне внесення змін до Бюджетного та Податкового кодексів України щодо зарахування ПДФО, нарахованого на доходи отримані поза бюджетною сферою

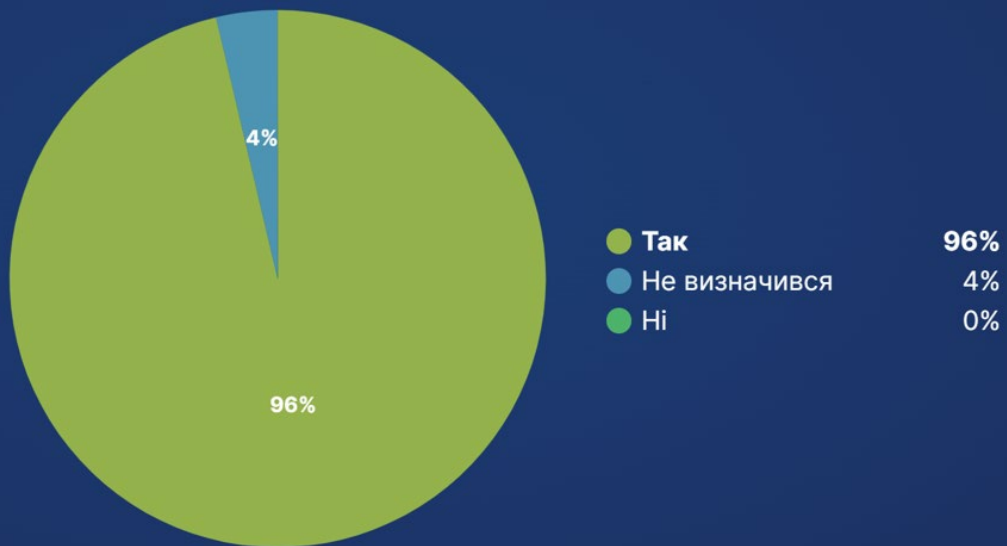
На питання «Чи потрібне для ефективної діяльності ОМС прийняття проекту Закону про оновлення державної регіональної політики в умовах відновлення регіонів та територій від наслідків повномасштабної збройної агресії проти України (№ 9241 від 26.04.23)?» ствердно відповіли 65% учасників. Жодного голосу проти не було:

7. Чи потрібне для ефективної діяльності ОМС прийняття проекту Закону про оновлення державної регіональної політики в умовах відновлення регіонів та територій від наслідків повномасштабної збройної агресії проти України (№ 9241 від 26.04.23)

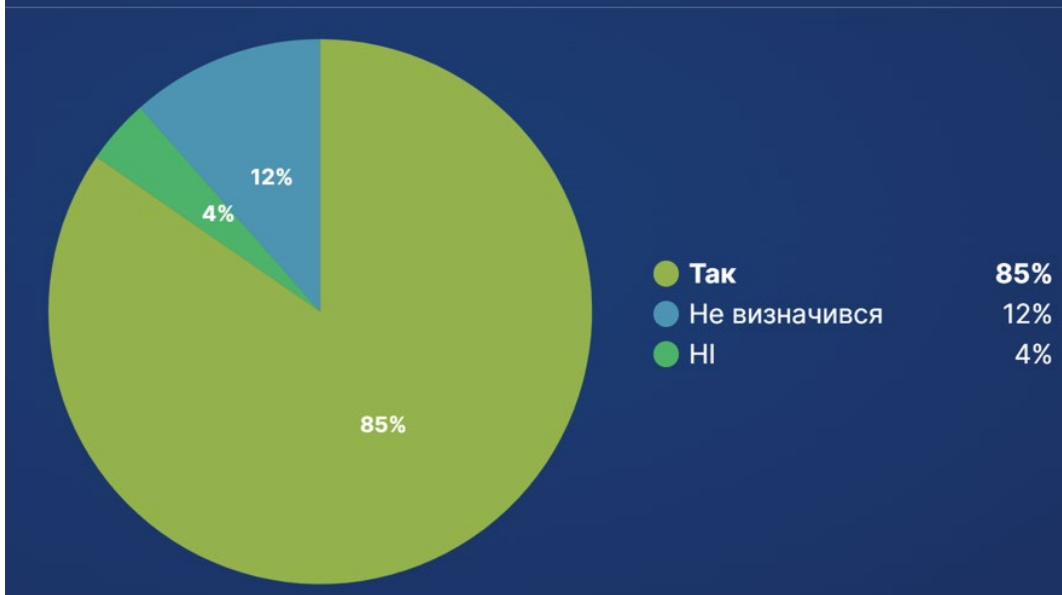
96% респондентів вважають, що є потрібним прийняття проекту закону про розмежування повноважень між ОМС, а також між ОМС і місцевими органами виконавчої влади. Проти такої ініціативи ніхто не виступив:

8. Чи потрібне прийняття проекту закону про Розмежування повноважень між ОМС, а також між ОМС і місцевими органами виконавчої влади

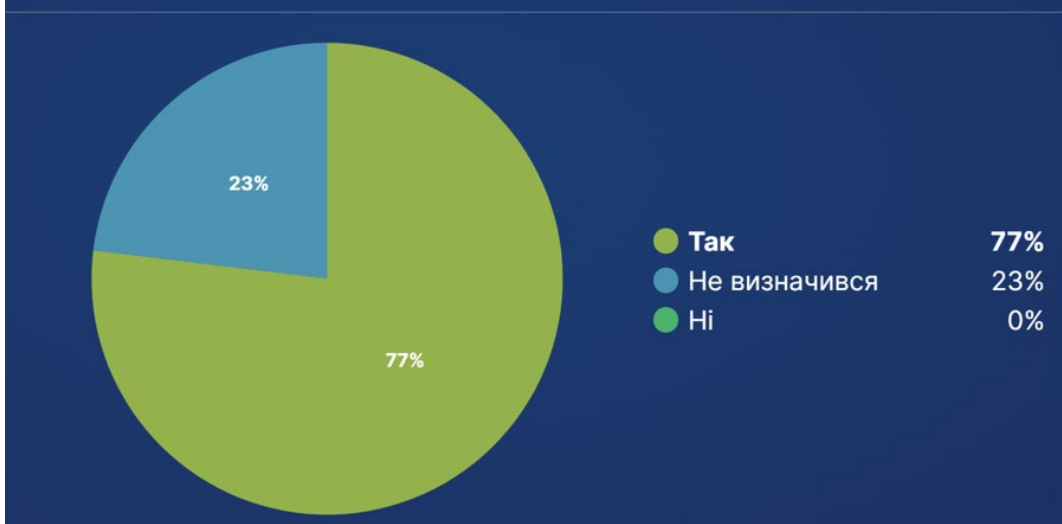
Законодавче закріплення питань місцевої статистики підтримали 85% респондентів. Не вважають таку ініціативу потрібною 4% учасників опитування:

9. Чи потрібне для ефективної діяльності місцевого самоврядування прийняття закону Про місцеву статистику

77% респондентів вважають потрібним для ефективної діяльності ОМС прийняття проекту закону про внесення змін про спрощення процедур для запровадження альтернативних (розподілених, децентралізованих) джерел теплової енергії та деконцентрації енергогенеруючої системи. Проти такої ініціативи ніхто не виступив:

10. Чи потрібне для ефективної діяльності ОМС прийняття проекту закону про внесення змін Про спрощення процедур для запровадження альтернативних (розподілених, децентралізованих) джерел теплової енергії та деконцентрації енергогенеруючої системи

На думку 80% учасників, опитування потрібне внесення змін до Закону України «Про місцеві державні адміністрації» та деяких інших законодавчих актів України щодо реформування територіальної організації виконавчої влади в Україні (№ 4298 від 30.10.20). Однак 8% вважають таку ініціативу недоцільною:

11. Чи потрібне для ефективної діяльності ОМС внесення змін до Закону України «Про місцеві державні адміністрації» та деяких інших законодавчих актів України щодо реформування територіальної організації виконавчої влади в Україні (№ 4298 від 30.10.20)

Таким чином, серед поставлених під час Форуму питань по пріоритетності законодавчих ініціатив найбільшу підтримку отримали:

- про внесення змін до Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» щодо забезпечення гідних умов оплати праці посадових осіб місцевого самоврядування (№ 11054 від 01.03.24) (98%);
- про розмежування повноважень між ОМС, а також між ОМС і місцевими органами виконавчої влади. Проти такої ініціативи ніхто не виступив (96%).

Найменше голосів (65%) було віддано за ініціативу прийняття проекту Закону про оновлення державної регіональної політики в умовах відновлення регіонів та територій від наслідків повномасштабної збройної агресії проти України (№ 9241 від 26.04.23). Вбачається найбільш дискусійним питання доцільності прийняття проекту Закону про оновлення державної регіональної політики в умовах відновлення регіонів та територій від наслідків повномасштабної збройної агресії проти України (№ 9241 від 26.04.23), оскільки саме щодо цього питання виявилось 35% респондентів, які не визначились із відповіддю.

Найбільший відсоток (9%) респондентів заперечили потребу у внесенні змін до Податкового кодексу України та Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» щодо надання додаткових повноважень ОМС в частині адміністрування місцевих податків і зборів.

7. ЗАКОНОДАВЧІ ПРІОРИТЕТИ. УЗАГАЛЬНЕННЯ ТА СТАН РОЗГЛЯДУ У ВЕРХОВНІЙ РАДІ УКРАЇНИ

(станом на 08 вересня 2024 року)

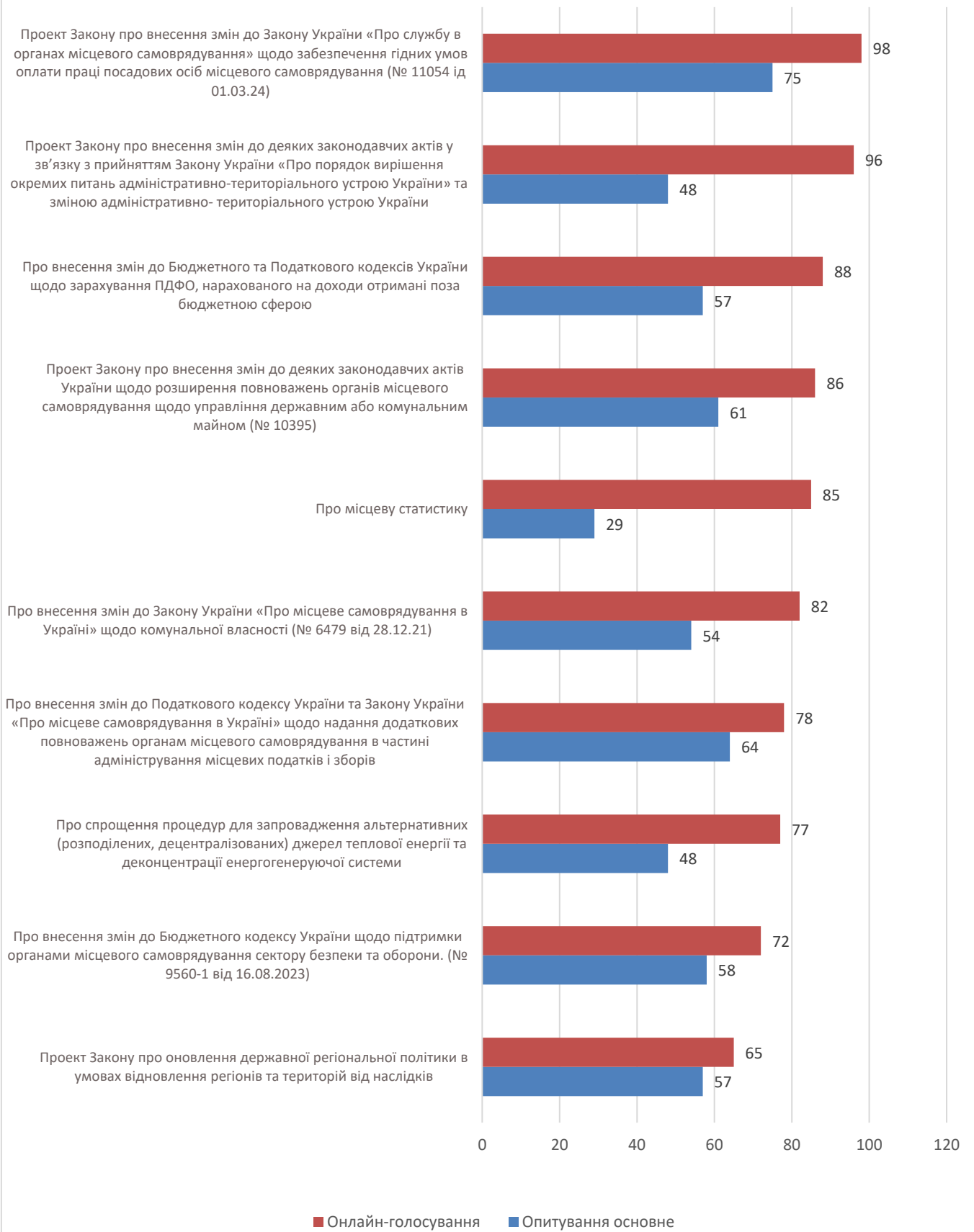
За результатами опитування в рамках проведеного дослідження (серпень, 2024) та онлайн-голосування, проведеного під час Форуму «Децентралізація 2024. Законодавчий порядок денний» (30.08.2024), складено порівняльну таблицю рейтингу підтримки законодавчих ініціатив, які було згадано:

№	Назва законопроекту (концепту)	Опитування основне		Онлайн-голосування	
		%	Ранг	%	Ранг
1	Проект Закону про внесення змін до Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» щодо забезпечення гідних умов оплати праці посадових осіб місцевого самоврядування (№ 11054 від 01.03.24)	75	1	98	1
2	Про внесення змін до Податкового кодексу України та Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» щодо надання додаткових повноважень органам місцевого самоврядування в частині адміністрування місцевих податків і зборів	64	2	78	8

3	Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування щодо управління державним або комунальним майном (№ 10395 від 8.01.24)	61	3	86	4
4	Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо підтримки органами місцевого самоврядування сектору безпеки та оборони. (№ 9560-1 від 16.08.2023)	58	4	72	10
5	Про внесення змін до Закону України "Про гуманітарну допомогу" щодо забезпечення використання гуманітарної допомоги для відновлення втрачених або пошкоджених виробничих потужностей комунальних підприємств та безперервного надання якісних послуг для населення (№ 11165 від 11.04.2024)	58	4		
6	Про внесення змін до Бюджетного та Податкового кодексів України щодо зарахування ПДФО, нарахованого на доходи отримані позабюджетною сферою	57	5	88	3
7	Проект Закону про оновлення державної регіональної політики в умовах відновлення регіонів та територій від наслідків повномасштабної збройної агресії проти України (№ 9241 від 26.04.2023)	57	5	65	11
8	Про розмежування повноважень між органами місцевого самоврядування, що здійснюють свої повноваження на різних рівнях адміністративно-територіального устрою	56	6		
9	Про розмежування повноважень органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади у зв'язку зі зміною адміністративно-територіального устрою				
10	Внесення змін до Бюджетного кодексу щодо включення до складу держбюджету Фонду ліквідації наслідків агресії і порядку використання коштів	56	6		
11	Про внесення змін до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» щодо комунальної власності (№ 6479 від 28.12.21)	54	7	82	6
12	Внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо зміни формули горизонтального вирівнювання	53	8		
13	Містобудівний кодекс України	52	9		
14	Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів у зв'язку з прийняттям Закону України «Про порядок вирішення окремих питань адміністративно-територіального устрою України» та зміною адміністративно-територіального устрою України	48	10	96	2
15	Про спрощення процедур для запровадження альтернативних (розподілених, децентралізованих) джерел теплової енергії та децентрації енергогенеруючої системи	48	10	77	9
16	Про внесення змін до деяких законів України щодо стимулювання участі державних органів та органів місцевого самоврядування в реалізації програм та проєктів міжнародної технічної допомоги та транскордонного співробітництва (№ 10284 від 24.11.23)	48	10		

17	Про внесення змін до деяких законодавчих актів у зв'язку з прийняттям Закону України «Про адміністративну процедуру» (№ 10161 від 18.10.23)	30	11		
18	Про адміністративний збір в контексті оскарження адміністративних актів органів місцевого самоврядування	30	11		
19	Про місцеву статистику	29	12	85	5
20	Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення порядку дострокового припинення повноважень сільського, селищного, міського голови (№ 5241 від 12.03.21)	28	13		
21	Про асоціації органів місцевого самоврядування	26	14		
22	Про звернення (11082 від 13.03.2024)	25	15		
23	Про внесення змін до Закону України «Про органи самоорганізації населення»	21	16		
24	Про агломерації	16	17		
25	Про внесення змін до Закону України «Про місцеві державні адміністрації» та деяких інших законодавчих актів України щодо реформування територіальної організації виконавчої влади в Україні (№ 4298 від 30.10.20)			80	7

Порівняння визначення пріоритетності законодавчих ініціатив

Таким чином, найбільшу підтримку має проєкт Закону про внесення змін до Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» щодо забезпечення гідних умов оплати праці посадових осіб місцевого самоврядування (№ 11054 від 01.03.24): 75% під час основного опитування та 98% під час онлайн-опитування упродовж Форуму.

Найбільш наближеними і водночас найменш підтримуваними є показники голосування на підтримку проєкту Закону про оновлення державної регіональної політики в умовах відновлення регіонів та територій від наслідків): 57% під час основного опитування та 65% під час онлайн-опитування упродовж Форуму.

Показовою є різниця між баченням пріоритетності законодавчої ініціативи щодо місцевої статистики: 29% під час основного опитування та 85% під час онлайн-опитування упродовж Форуму.

Доволі суттєва різниця у баченні важливості питання на різних етапах дослідження зумовлена, вочевидь, наявністю діалогу та артикуляцією важливості законодавчого регулювання у даному випадку питань місцевої статистики для розвитку територіальних громад.

Цей приклад, як і інші тотожні свідчить про ефективність та дієвість комунікацій та доцільність продовження практики діалогу щодо законодавчого порядку денного децентралізації.

Серед аналізованих 29 законодавчих ініціатив 17 зареєстрованих законопроектів з них 12 – авторство народних депутатів України, ще 5 – Кабміну. 12 актуальних законодавчих ініціатив не оформлені у вигляді законопроектів:

Так, НДУ є авторами наступних ініціатив:

- Про асоціації органів місцевого самоврядування (№ 2668 від 23.12.2019).
- Про адміністративний збір в контексті оскарження адміністративних актів органів місцевого самоврядування (№4380 від 16.11.2020).
- Про внесення змін до Закону України «Про місцеві державні адміністрації» та деяких інших законодавчих актів України щодо реформування територіальної організації виконавчої влади в Україні (№ 4298 від 30.10.2020).
- Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення порядку дострокового припинення повноважень сільського, селищного, міського голови (№ 5241 від 12.03.2021).
- Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо підтримки органами місцевого самоврядування сектору безпеки та оборони (№ 9560-1 від 16.08.2023).

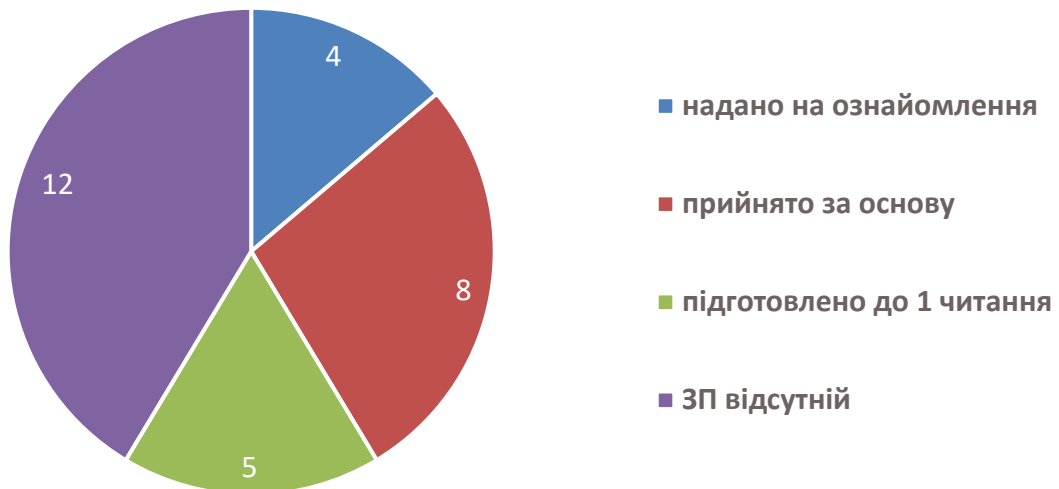
- Проєкт Закону про оновлення державної регіональної політики в умовах відновлення регіонів та територій від наслідків повномасштабної збройної агресії проти України (№ 9241 від 26.04.2023).
- Про внесення змін до деяких законів України щодо стимулювання участі державних органів та органів місцевого самоврядування в реалізації програм та проєктів міжнародної технічної допомоги та транскордонного співробітництва (№10284 від 24.11.2023).
- Про внесення змін до Закону України "Про правовий режим воєнного стану" щодо удосконалення структури управління військовими адміністраціями (№ 10252 від 10.11.2023).
- Проєкт Закону про внесення змін до Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» щодо забезпечення гідних умов оплати праці посадових осіб місцевого самоврядування (№ 11054 від 01.03.2024).
- Проєкт Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування щодо управління державним або комунальним майном (№ 10395 від 08.01.2024).
- Про внесення змін до Закону України "Про гуманітарну допомогу" щодо забезпечення використання гуманітарної допомоги для відновлення втрачених або пошкоджених виробничих потужностей комунальних підприємств та безперервного надання якісних послуг для населення (№11165 від 11.04.2024).
- Про внесення змін до деяких законів України щодо розвитку співробітництва територіальних громад (№ 11412 від 17.07.2024).

Кабмін є ініціатором таких законопроєктів:

- Про внесення змін до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» щодо комунальної власності (№ 6479 від 28.12.2021).
- Про внесення змін до Закону України «Про органи самоорганізації населення» (№ 6319 від 18.11.2021).
- Про внесення змін до деяких законодавчих актів у зв'язку з прийняттям Закону України «Про адміністративну процедуру» (№ 10161 від 18.10.2023).
- Про звернення (№11082 від 13.03.2024).
- Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо відновлення середньострокового бюджетного планування на місцевому рівні та приведення окремих його положень у відповідність із законами України (№11131 від 27.03.2024).

Серед аналізованих законодавчих ініціатив станом на 15.10.2024: 1 законопроєкт прийнято в цілому, 7 законопроєктів прийнято за основу, 5 – підготовлено до першого читання, 4 законопроєкти надано на ознайомлення депутатам:

Стан розгляду законодавчих ініціатив

Прийнято в цілому проект Закону України «Про внесення змін до статті 15 Закону України "Про гуманітарну допомогу" щодо переліку набувачів гуманітарної допомоги (щодо забезпечення використання гуманітарної допомоги для відновлення втрачених або пошкоджених виробничих потужностей комунальних підприємств та безперервного надання якісних послуг для населення), №11165 став частиною №11155-1 (законопроект прийнято 21.08.2024).

Прийнятими за основу є наступні законопроекти:

- Про звернення (11082 від 13.03.2024).
- Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо відновлення середньострокового бюджетного планування на місцевому рівні та приведення окремих його положень у відповідність із законами України (№11131 від 27.03.2024).
- Про внесення змін до деяких законів України щодо стимулювання участі державних органів та органів місцевого самоврядування в реалізації програм та проєктів міжнародної технічної допомоги та транскордонного співробітництва (№10284 від 24.11.23).
- Про внесення змін до деяких законодавчих актів у зв'язку з прийняттям Закону України «Про адміністративну процедуру» (№ 10161 від 18.10.23).
- Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення порядку дострокового припинення повноважень сільського, селищного, міського голови (№ 5241 від 12.03.2021).
- Про внесення змін до Закону України «Про органи самоорганізації населення» (№ 6319 від 18.11.2021).
- Про внесення змін до Закону України «Про місцеві державні адміністрації» та деяких інших законодавчих актів України щодо реформування територіальної організації виконавчої влади в Україні (№ 4298 від 30.10.2020).

Підготовленими до розгляду у першому читанні є наступні законопроекти:

- Проект Закону про внесення змін до Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» щодо забезпечення гідних умов оплати праці посадових осіб місцевого самоврядування (№ 11054 від 01.03.2024).
- Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування щодо управління державним або

комунальним майном (№ 10395 від 08.01.2024).

- Про внесення змін до деяких законів України щодо розвитку співробітництва територіальних громад (№ 11412 від 17.07.2024).
- Проект Закону про оновлення державної регіональної політики в умовах відновлення регіонів та територій від наслідків повномасштабної збройної агресії проти України (№ 9241 від 26.04.2023).
- Про адміністративний збір в контексті оскарження адміністративних актів органів місцевого самоврядування (№4380 від 16.11.2020).

Серед аналізованих законопроектів найбільше зареєстровано у 2024 році – 6 законопроектів:

Серед законодавчих ініціатив, що визнано актуальними, є два законопроекти, як є євроінтеграційними:

- Про внесення змін до деяких законодавчих актів у зв'язку з прийняттям Закону України «Про адміністративну процедуру» (№ 10161 від 18.10.23).
- Про внесення змін до Закону України «Про місцеві державні адміністрації» та деяких інших законодавчих актів України щодо реформування територіальної організації виконавчої влади в Україні (№ 4298 від 30.10.20).

ВИСНОВКИ

1. Протягом 2022-2024 років є системними обговорення пріоритетів законодавчого порядку денного для продовження реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в рамках Форуму «Законодавчий порядок денний. Децентралізація» саме за підтримки Проекту USAID ГОВЕРЛА. За результатами комунікацій в рамках таких Форумів за період 2022-2024 роки визначені громадами як важливі для ухвалення ВРУ 36 законопроектів і концептів; 21 потрапили до порядку денних ВРУ; 8 законопроектів ухвалено ВРУ в цілому; 3 законопроекти ухвалено у першому читанні.
2. Традиційно вектори законодавчого порядку денного реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади орієнтовані на Концепцію, схвалену розпорядженням Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р, та низку інших стратегічних документів, націлених на ефективність впровадження реформи (Плану заходів з реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні на 2024 - 2027 роки; Державну стратегію регіонального розвитку на 2021-2027 роки; стратегічне планування відновлення в контексті війни та у повоєнний період, рекомендацій Ради Європи, декларацій за результатами міжнародних діалогових майданчиків з відновлення та розвитку України тощо). Орієнтиром у виборі напрямів законодавчого порядку денного є план заходів з реалізації стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі.
3. Загальна мета дослідження поточного дослідження (липень – вересень 2024 р.) полягала в з'ясуванні позицій органів місцевого самоврядування щодо основних законодавчих ініціатив та інших зацікавлених осіб, прийняття яких у 2024-2025 році забезпечить подальше впровадження реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади.
4. Результати опитування презентовані на платформі “Укрінформу” 27 серпня 2024 та під час Форуму «Законодавчий порядок денний. Децентралізація» 30 серпня 2024 року.
5. Основні результати опитування:
 - Більшість ключових інформантів виділяли значну кількість законопроектів щодо регламентації повноважень органів місцевого самоврядування, на розгляд яких очікують найближчим часом.
 - Частина учасників дослідження беруть участь в обговореннях законопроектів на зборах різних асоціацій. Більшість респондентів висловлювали бажання та зацікавленість поділитися власним досвідом та баченням проблематики ОМС.
 - Ключові інформанти виділяли досить широкий спектр проблем, з якими стикаються ОМС в своїй діяльності та які можуть бути вирішені прийняттям законів та законодавчих актів. Серед названих проблем: проблеми в сфері оподаткування; відсутність чіткого розмежування повноважень ОМС; низька платоспроможність громад, в тому числі в напрямку забезпечення базових потреб населення (харчування дітей, соціальні послуги тощо); відсутність можливості планування (за причиною мінливої ситуації на фронті та відсутності достовірних статистичних даних); проблеми з утриманням фортифікаційних споруд на території громад; неможливість встановлення розміру адміністративного збору; відсутність ресурсів для використання гуманітарної допомоги (підключення та обслуговування обладнання, наприклад, генераторів, електричних станцій); відсутність компенсації за руйнування майна юридичних осіб.
 - Більшість ключових інформантів наголошували на необхідності ліквідації РДА, як ланки яка дублює повноваження ОДА та є дотаційною.
 - Необхідним вважають наявність законодавчо закріпленого механізму адміністративного нагляду в частині дотримання законності у діяльності органів місцевого самоврядування. Ця позиція є світовою практикою та, в розумінні респондентів, має виконувати не тільки функцію наглядача та караючого органу, але і допомагати, надавати роз'яснення та вказувати на помилки в процесі взаємодії з ОМС.
 - Більшість учасників дослідження вважають, що здійснювати нагляд повинні префекти. Серед

основних аргументів – префектури є європейською моделлю структури влади. Виходячи з того, що Україна прямує вступити до ЄС, то потрібно всі системи управління в державі приводити до європейських стандартів. Обираючи з 3 варіантів частіше відмічали префекта, який призначається і буде підзвітним КМУ. Зазначалося, що ОМС і КМУ виконують схожі функції управління, тільки на різних рівнях – громади і держави.

- У цілому респонденти вважають, що зміцнення фінансової бази громад безпосередньо позитивно вплине і на зміцнення матеріальної, людської та фахової бази. Серед основних законодавчих актів потрібно прийняти ті, які допоможуть вирішити проблеми в сфері оподаткування, стимулювання ведення бізнесу в громадах, формуванні конкурентоспроможної заробітної плати фахівцям ОМС, залучення фахівців.
 - Ключові інформанти зазначали, що використовують багато інструментів взаємодії з мешканцями громади. Проте акцентують увагу на обмеженнях використання окремих інструментів в умовах воєнного часу. Найбільш дієвими засобами взаємодії вважають органи самоорганізації населення, а також всі інструменти, які дозволяють безпосередньо спілкуватися з ОМС та отримувати відповіді.
 - Більшість учасників дослідження зазначили, що не знайомі з Пакетом щодо розширення ЄС.
 - Серед основних проблем, які виникали під час написання стратегії розвитку громад, зафіксовано: проблема недостатнього фінансування; складність прогнозування під час воєнного стану та активних бойових дій; відсутності достовірних статистичних даних.
6. Учасникам опитування було запропоновано серед іншого визначити пріоритети щодо удосконалення законодавства для продовження реформи. Перший блок по пріоритетності, який підтримали від 75% до 56% респондентів, оцінивши на 8-10 балів за шкалою 0-10 очолили внесення змін щодо забезпечення гідних умов праці посадових осіб ОМС; внесення змін до ПК України та закону щодо надання додаткових повноважень ОМС в частині місцевих податків та зборів; внесення змін до розширення повноважень ОМС щодо управління майном.
7. 30 серпня 2024 року напередодні початку чергової парламентської сесії відбувся традиційний Форум «Децентралізація 2024. Законодавчий порядок денний», де представники законодавчої та виконавчої гілок влади, органів місцевого самоврядування, їхніх асоціацій, експертної спільноти та громадянського суспільства дискутували на тему необхідних законодавчих ініціатив. Забезпечення гідних умов оплати праці посадових осіб місцевого самоврядування, надання додаткових повноважень ОМС в частині місцевих податків і зборів, розширення повноважень органів місцевого самоврядування, підтримки громадами сектору безпеки та оборони, використання гуманітарної допомоги для відновлення комунальних підприємств, оновлення державної регіональної політики в умовах відновлення регіонів, розмежування повноважень між ОМС та між ОМС і органами виконавчої влади, внесення змін щодо стимулювання участі в реалізації програм міжнародної технічної допомоги та транскордонного співробітництва, спрощення процедур для запровадження альтернативних джерел теплової енергії та децентрації енергогенеруючої системи: ці та інші питання, які на думку місцевого самоврядування потребують термінового законодавчого врегулювання, були обговорені під час заходу. Під час Форуму «ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ 2024. ЗАКОНОДАВЧИЙ ПОРЯДОК ДЕННИЙ» відбулось опитування учасників по пріоритетності законодавчих ініціатив. Найбільшу підтримку отримали:
- про внесення змін до Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» щодо забезпечення гідних умов оплати праці посадових осіб місцевого самоврядування (№ 11054 від 01.03.24) (98%);
 - про розмежування повноважень між ОМС, а також між ОМС і місцевими органами виконавчої влади. Проти такої ініціативи ніхто не виступив (96%).
8. Загалом в обох опитуваннях (онлайн-опитуванні та основному опитуванні) найбільшу підтримку має законопроект про внесення змін до Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» щодо забезпечення гідних умов оплати праці посадових осіб місцевого самоврядування (№ 11054 від 01.03.24): 75% під час основного опитування та 98% під час

онлайн-опитування упродовж Форуму.

9. 29 законодавчих ініціатив 17 зареєстрованих законопроектів з них 12 – авторство народних депутатів України, ще 5 – Кабміну. 12 актуальних законодавчих ініціатив не оформлені у вигляді законопроектів. Серед аналізованих законодавчих ініціатив 1 законопроект (№11155-1) 21 серпня 2024 року прийнято в цілому, 7 законопроектів прийнято за основу, 5 – підготовлено до першого читання, 4 законопроекти надано на ознайомлення депутатам.
10. Серед законодавчих ініціатив, що визнано актуальними, є два законопроекти, як є євроінтеграційними:
 - про внесення змін до деяких законодавчих актів у зв'язку з прийняттям Закону України «Про адміністративну процедуру» (№ 10161 від 18.10.23);
 - про внесення змін до Закону України «Про місцеві державні адміністрації» та деяких інших законодавчих актів України щодо реформування територіальної організації виконавчої влади в Україні (№ 4298 від 30.10.20).

РЕКОМЕНДАЦІЇ

I. Загальні рекомендації:

1. Комітету Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування, Міністерству розвитку громад та територій України, військовим адміністраціям, органам місцевого самоврядування та їх всеукраїнським асоціаціям: **взяти до відома та використовувати в роботі** результати поточного дослідження «Децентралізація 2024. Законодавчий порядок денний».
 - 1.1. Суб`єктам законодавчої ініціативи **продовжувати добру практику діалогових форм роботи** з представниками місцевого самоврядування щодо пріоритетів законодавчого порядку денного, залучати до діалогу при підготовці законодавчих ініціатив представників всіх всеукраїнських асоціацій, органів місцевого самоврядування з метою консолідації позицій та ефективної законотворчої роботи.
 - 1.2. При плануванні законодавчого порядку денного доцільно корелювати його з іншими стратегічними документами, маючи за орієнтир **євроінтеграційний вектор**.
 - 1.3. **Продовжувати добру практику моніторингу реформи місцевого самоврядування** та оприлюднювати його результати.
 - 1.4. Органам місцевого самоврядування **комунікувати з суб`єктами законодавчої ініціативи** щодо викликів та проблем діяльності органів місцевого самоврядування з метою удосконалення законодавчого регулювання питань (за потреби).
 - 1.5. **Продовжити традицію проведення досліджень** пріоритетності законодавчої ініціативи задля ефективності реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади перед початком кожної наступної сесії Верховної Ради України поточного скликання.

II. Рекомендації щодо законодавчого порядку денного реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади на 12 сесію Верховної Ради України 9-го скликання:

- 2.1. Взяти за орієнтири законодавчого регулювання озвучені у поточному дослідженні «Децентралізація 2024. Законодавчий порядок денний» застереження та виклики щодо сьогоденних проблем життєдіяльності територіальних громад, насамперед:
 - сфер оподаткування;
 - відсутності розмежування повноважень ОМС;
 - низької платоспроможності громад, в тому числі в напрямку забезпечення базових потреб населення (харчування дітей, соціальні послуги тощо);
 - відсутності можливості планування;
 - утримання фортифікаційних споруд на території громад;
 - неможливості встановлення розміру адміністративного збору;
 - відсутності ресурсів для використання гуманітарної допомоги (підключення та обслуговування обладнання, наприклад, генераторів, електричних станцій);
 - відсутності компенсації за руйнування майна юридичних осіб.
- 2.2. З метою визначення напрямів удосконалення правової бази продовження / завершення реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади **започаткувати / продовжити дискусії з питань, що в результаті дослідження названо нагальними**, а саме:

- ролі РДА, уникнення дублювання повноваження ОДА;
- механізму адміністративного нагляду в частині дотримання законності діяльності органів місцевого самоврядування;
- шляхів зміцнення фінансової бази громад (через реформування системи оподаткування, стимулювання ведення бізнесу в громадах, формуванні конкурентоспроможної заробітної плати фахівцям ОМС, залучення фахівців);
- використання інструментів взаємодії з мешканцями громади, зокрема через удосконалення механізмів залучення до роботи органів самоорганізації населення.

2.3. При формуванні порядку денного пленарних засідань 12 сесії Верховної Ради України 9-го скликання взяти до уваги визначену в результаті поточного дослідження пріоритетність законодавчих ініціатив, а саме:

ПОЗАЧЕРГОВІ пріоритети щодо **зареєстрованих законопроектів**, які визначено, як євроінтеграційні:

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів у зв'язку з прийняттям Закону України «Про адміністративну процедуру» (№ 10161 від 18.10.23).
2. Про внесення змін до Закону України «Про місцеві державні адміністрації» та деяких інших законодавчих актів України щодо реформування територіальної організації виконавчої влади в Україні (№ 4298 від 30.10.20).

Пріоритети **зареєстрованих законопроектів, РЕЙТИНГОВАНІ** представниками ОМС, в результаті дослідження (по низхідній) – за винятком двох позачергових (№10161 та №4298), указаних вище:

1. Проект Закону про внесення змін до Закону України "Про службу в органах місцевого самоврядування" щодо забезпечення гідних умов оплати праці посадових осіб місцевого самоврядування (№ 11054 від 01.03.2024).
2. Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування щодо управління державним або комунальним майном (№ 10395 від 08.01.2024).
3. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо підтримки органами місцевого самоврядування сектору безпеки та оборони (№ 9560-1 від 16.08.2023).
4. Про внесення змін до Закону України "Про гуманітарну допомогу" щодо забезпечення використання гуманітарної допомоги для відновлення втрачених або пошкоджених виробничих потужностей комунальних підприємств та безперервного надання якісних послуг для населення (№11165 від 11.04.2024).
5. Проект Закону про оновлення державної регіональної політики в умовах відновлення регіонів та територій від наслідків повномасштабної збройної агресії проти України (№9241 від 26.04.2023).
6. Про внесення змін до Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні" щодо комунальної власності (№ 6479 від 28.12.2021).
7. Про внесення змін до деяких законів України щодо стимулювання участі державних органів та органів місцевого самоврядування в реалізації програм та проектів міжнародної технічної допомоги та транскордонного співробітництва (№ 10284 від 24.11.2023).
8. Про внесення змін до Закону України "Про правовий режим воєнного стану" щодо удосконалення структури управління військовими адміністраціями (№ 10252 від 10.11.2023).

9. Про внесення змін до деяких законів України щодо розвитку співробітництва територіальних громад (№ 11412 від 17.07.2024).
10. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо відновлення середньострокового бюджетного планування на місцевому рівні та приведення окремих його положень у відповідність із законами України (№11131 від 27.03.2024).
11. Про адміністративний збір в контексті оскарження адміністративних актів органів місцевого самоврядування (№4380 від 16.11.2020).
12. Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення порядку дострокового припинення повноважень сільського, селищного, міського голови (№ 5241 від 12.03.2021).
13. Про асоціації органів місцевого самоврядування (№ 2668 від 23.12.2019).
14. Про звернення (№11082 від 13.03.2024).
15. Про внесення змін до Закону України "Про органи самоорганізації населення" (№ 6319 від 18.11.2021).

Пріоритети **концептів, РЕЙТИНГОВАНІ** представниками ОМС в результаті дослідження (по низхідній):

1. Про внесення змін до Податкового кодексу України та Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні" щодо надання додаткових повноважень органам місцевого самоврядування в частині адміністрування місцевих податків і зборів.
2. Про внесення змін до Бюджетного та Податкового кодексів України щодо зарахування ПДФО, нарахованого на доходи отримані поза бюджетною сферою.
3. Про розмежування повноважень між органами місцевого самоврядування, що здійснюють свої повноваження на різних рівнях адміністративно-територіального устрою.
4. Внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо включення до складу держбюджету Фонду ліквідації наслідків агресії і порядку використання коштів.
5. Внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо зміни формули горизонтального вирівнювання.
6. Містобудівельний кодекс України.
7. Про спрощення процедур для запровадження альтернативних (розподілених, децентралізованих) джерел теплової енергії та деконцентрації енергогенеруючої системи.
8. Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів у зв'язку з прийняттям Закону України "Про порядок вирішення окремих питань адміністративно-територіального устрою України" та зміною адміністративно-територіального устрою України.
9. Про внесення змін до Виборчого кодексу України в частині вироблення критеріїв проведення повоєнних виборів.
10. Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо децентралізації та розмежування повноважень органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади у зв'язку зі зміною адміністративно-територіального устрою.
11. Про місцеву статистику.
12. Про агломерації.

Пріоритети законодавчого порядку денного 2024: Децентралізація ОПИТУВАННЯ

Опитування проводиться Київським Міжнародним Інститутом Соціології (KMIC) на замовлення Громадської організації «ДЕСПРО» та у партнерстві з Конгресом місцевих та регіональних влад при Президентіві України в рамках грантового проекту “Форуми: «Децентралізація. Законодавчий порядок денний» у 2024-2026 роках”, що став можливим завдяки Агентству США з міжнародного розвитку (USAID) та щирій підтримці американського народу через Проект USAID «Підвищення ефективності роботи і підзвітності органів місцевого самоврядування» («ГОВЕРЛА») «ГОВЕРЛА». Мета опитування – дізнатися позицію керівництва органів місцевого самоврядування (ОМС) щодо пріоритетів розгляду законопроектів, що стосуються їхньої діяльності, Верховною Радою України під час **12 сесії**.

До опитування запрошуються посадові особи керівного складу органів місцевого самоврядування територіальних громад України. Висловіть свою думку і у такий спосіб візьміть участь у формуванні законодавчого порядку денного у сфері децентралізації.

**Для опитування знадобиться близько 15 хвилин.
Заповнити анкету необхідно до 21 серпня 2024 р. включно.**

АДРЕСНИЙ БЛОК:

1. Вкажіть, будь ласка, Вашу область

2. Яку громаду Ви представляєте

3. Ваша посада

4. Скільки років Ви на даній посаді

- до 2 років
- 3-5 років
- 6-10 років
- Більше 10 років

5. Скільки років Ви на службі в органах місцевого самоврядування

- Менше 5 років
- 6-10 років
- Більше 10 років

АКТУАЛЬНІ ВИКЛИКИ:

У практичній діяльності ОМС щодо застосування норм права виникають ситуації, коли суб'єкт застосування норм права виявляє прогалини в законодавстві. Воєнний стан міг поглибити існуючі прогалини і створити нові. Такі прогалини можуть уповільнювати вирішення окремих питань забезпечення життєдіяльності громад, істотно ускладнювати подальше впровадження реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади.

Нижче окреслені проблеми, які окремі представники ОМС виокремили під час проведених фокус-груп і глибоких інтерв'ю, як суттєві і нагальні у частині законодавчого урегулювання. Висловіть Вашу власну думку, чи стикаєтеся Ви з подібними проблемами.

6. Чи стикаєтеся Ви з проблемами при здійсненні своїх повноважень (власних та делегованих), а саме:

6.1. Недостатня спроможність органів місцевого самоврядування при здійсненні власних та делегованих повноважень.

- Стикаємося
- Не стикаємося
- Не вважаю, що органи місцевого самоврядування недостатньо спроможні на здійснення повноважень
- Важко відповісти

6.2. Нечіткість у розмежуванні повноважень між органами місцевого самоврядування і місцевими органами виконавчої влади.

- Стикаємося
- Не стикаємося
- Не вважаю, що є нечіткість у розмежуванні повноважень між органами місцевого самоврядування і місцевими органами виконавчої влади
- Важко відповісти

Якщо Ви відповіли так, з якими саме проблемами Ви стикаєтесь? (коротко опишіть, роз'ясніть)

6.3. Недосконалість у розмежуванні повноважень військових адміністрацій з повноваженнями сільських / селищних / міських рад та сільських / селищних / міських голів.

- Стикаємося
- Не стикаємося
- Не вважаю, що є недосконалість у розмежуванні повноважень військових адміністрацій з повноваженнями сільських / селищних / міських рад та сільських / селищних / міських голів
- Важко відповісти

Якщо Ви відповіли так, з якими саме проблемами Ви стикаєтесь? (коротко опишіть, роз'ясніть)

6.4. Нечіткість у розмежуванні повноважень між органами місцевого самоврядування різних рівнів.

- Стикаємося
- Не стикаємося
- Не вважаю, що є нечіткість у розмежуванні повноважень між органами місцевого самоврядування різних рівнів
- Важко відповісти

Якщо Ви стикалися, то з якими саме проблемами? (коротко опишіть, роз'ясніть)

7. Чи стикаєтесь Ви з проблемами, пов'язаними із здійсненням повноважень сільського / селищного / міського голови при достроковому припиненні ним повноважень або тимчасовій неможливості здійснення своїх повноважень (наприклад: мобілізація, відпустка, тимчасова непрацездатність,

відрядження, відсторонення від посади тощо)?

- Стикаємося
- Не стикаємося
- Важко відповісти

Якщо Ви стикалися, то з якими саме проблемами? (коротко опишіть, роз'ясніть)

8. Чи стикаєтесь Ви з проблемами, пов'язаними із здійсненням повноважень виборних посадових осіб у разі їх постійної / тимчасової відсутності (зокрема секретарем ради, заступником сільського / селищного / міського голови, старостою)?

- Стикаємося
- Не стикаємося
- Важко відповісти

Якщо Ви стикалися, то з якими саме проблемами? (коротко опишіть, роз'ясніть)

9. Чи стикаєтесь Ви з проблемами неможливості проведення дистанційних засідань місцевої ради / виконавчого комітету та прийняття рішень під час проведення таких засідань?

- Стикаємося
- Не стикаємося
- Інший варіант (опишіть, будь ласка)

10. Ви стикаєтесь з проблемами, пов'язаними із забезпеченням фінансової спроможності ОМС?

- Стикаємося
- Не стикаємося
- Важко відповісти

10.1. Порівняно з даними попереднього року доходи громади:

- Збільшилися на понад 20%
- Збільшилися на 11-20%
- Збільшилися на 1-10%
- Практично не змінилися
- Зменшилися на 1-10%
- Зменшилися на 11-20%
- Зменшилися на понад 20%
- Важко відповісти

10.2. Ви стикаєтесь з проблемами неналежного (неякісного) виконання функції щодо адміністрування місцевих податків і зборів податковими органами?

- Стикаємося
- Не стикаємося
- Важко відповісти

10.2.1 На Вашу думку, можливо виконувати функції щодо адміністрування місцевих податків і зборів органами місцевого самоврядування?

- Можливе, всіх місцевих податків і зборів

- Можливе, всіх місцевих зборів
- Можливе, тільки майнових податків (окрім єдиного)
- Неможливе
- Важко відповісти

10.3 Ви стикаєтеся з проблемами надання комунального майна в оренду за мінімальними ставками, що призводить до його неефективного використання і руйнування? Як приклад, працює загальна формула та встановлюється мінімальна ціна за квадратні метри, але наявні орендарі часто можуть не мати відповідних ресурсів.

- Стикаємося
- Не стикаємося
- Важко відповісти

10.4. Чи плануєте Ви найближчим часом скористатись правом здійснення місцевих запозичень або надання місцевих гарантій?

- Так
- Ні
- Важко відповісти

Якщо Ви відповіли ні, то чому? Оберіть усе, що підходить.

- Ресурсів бюджету громади достатньо
- Це дорого
- Воєнний стан, невизначеність та непередбачуваність майбутнього
- Немає достатньо інформації і/чи знань про використання такого інструменту
- Інше (що саме?)
- Важко відповісти

10.5. Які, на Вашу думку, механізми підтримки у першу чергу потрібно застосовувати для підвищення фінансової спроможності громади? Оберіть до 2-х відповідей. РІЗНИЙ ПОРЯДОК ВИВЕДЕННЯ НА ЕКРАНІ РІЗНИМ РЕСПОНДЕНТАМ

- Змінити формулу розрахунку горизонтального вирівнювання податкоспроможності бюджетів
- Відновити ДФРР
- Запровадити нові дотації/субвенції з державного бюджету
- Збільшити частку зарахування ПДФО до місцевих бюджетів
- Інше (що саме?) Нічого не потрібно змінювати
- Важко відповісти

10.6. Який % місцевого бюджету протягом попереднього року було передано на підтримку ЗСУ?

- Менше 5%
- 5 - 10%
- Більше 10%
- Складно відповісти

11. Ви стикаєтесь з проблемою створення і функціонування органів самоорганізації населення у вашій громаді?

- Стикаємося
- Не стикаємося
- Важко відповісти

12. Ви стикаєтесь з проблемою мотивації кваліфікованих кадрів до роботи в ОМС через низькі посадові оклади в ОМС?

- Стикаємося
- Не стикаємося
- Важко відповісти

13. Ви стикаєтесь з проблемою недостатньої кількості робочих місць у Вашій громаді?

- Стикаємося
- Не стикаємося
- Важко відповісти

13.1. Якщо Ви стикалися, то які причини виникнення такої проблеми? Оберіть одну або декілька відповідей. РІЗНИЙ ПОРЯДОК ВИВЕДЕННЯ НА ЕКРАНІ РІЗНИМ РЕСПОНДЕНТАМ

- Недосконале просторове планування та планування стратегічного розвитку громади
- Відсутність зацікавленості місцевої влади
- Недостатність компетенції ОМС в сфері залучення інвестицій
- Складність залучення компетентних кадрів
- Низька інвестиційна привабливість території
- Відсутність достатньої кількості місцевих ресурсів
- Проблеми доступу до інфраструктури та отримання підприємцями технічних умов для підключення
- Інше (що саме? Запишіть, будь ласка)

14. Ви стикаєтесь з проблемою ефективності використання надр у Вашій громаді?

- Стикаємося
- Не стикаємося
- Важко відповісти

14.1. Якщо Ви стикалися, який фактор заважає ефективному використанню надр на території Вашої громади? РІЗНИЙ ПОРЯДОК ВИВЕДЕННЯ НА ЕКРАНІ РІЗНИМ РЕСПОНДЕНТАМ

- Обмежений розмір рентної плати за видобування корисних копалин загальнодержавного значення
- Неефективне використання природних ресурсів за цільовим призначенням
- Обмежені можливості впливу ОМС на недобросовісних користувачів місцевих надр
- Інше (що саме? Запишіть, будь ласка)

15. Ви стикаєтесь з проблемою ефективності надання житлово-комунальних послуг на території вашої громади?

- Стикаємося
- Не стикаємося
- Важко відповісти

15.1. Якщо Ви стикалися, який фактор заважає ефективному наданню житлово-комунальних послуг на території вашої громади? Оберіть одну або декілька відповідей. РІЗНИЙ ПОРЯДОК ВИВЕДЕННЯ НА ЕКРАНІ РІЗНИМ РЕСПОНДЕНТАМ

- Недосконала тарифна політика
- Застаріла матеріально-технічна база / мережі комунальних та енергетичних підприємств
- Низька платоспроможність населення (навіть із врахуванням субсидій)
- Обмеження антимонопольного законодавства на надання ОМС фінансових ресурсів комунальним підприємствам
- Відсутність стратегії розвитку системи житлово-комунальних послуг у громаді
- Кадрові проблеми в підприємствах з надання житлово-комунальних послуг у громаді
- Умови оплати праці на підприємствах з надання житлово-комунальних послуг у громаді
- Інше (що саме? Запишіть, будь ласка)

16. Ви стикаєтесь з проблемами містобудування та розроблення містобудівної документації на території Вашої громади?

- Стикаємося
- Не стикаємося
- Важко відповісти

16.1. Якщо Ви стикалися, який фактор заважає ефективному розвитку містобудування та розробленню містобудівної документації на території Вашої громади? Оберіть одну або декілька відповідей. РІЗНИЙ ПОРЯДОК ВИВЕДЕННЯ НА ЕКРАНІ РІЗНИМ РЕСПОНДЕНТАМ

- Недосконале законодавче регулювання сфери містобудування
- Недостатність фінансових ресурсів ОМС для розроблення та ведення (???)
- Проблеми державного реєстру будівель і споруд
- Проблеми ведення адресного реєстру
- Інше (що саме? Запишіть, будь ласка)

17.1 Ви стикаєтесь з труднощами у розбудові партнерств у міжмуніципальному співробітництві (між громадами у Вашій області)?

- Стикаємося
- Не стикаємося
- Не розбудовуємо такі партнерства
- Важко відповісти

17.2 А як щодо міжрегіонального партнерства (співробітництво з іншими регіонами / громадами)?

- Стикаємося
- Не стикаємося
- Не розбудовуємо такі партнерства
- Важко відповісти

17.3 А як щодо міжнародного партнерства?

- Стикаємося
- Не стикаємося
- Не розбудовуємо такі партнерства
- Важко відповісти

17.4. Якщо Ви стикалися, який фактор заважає ефективному розвитку та розбудові партнерств у міжмуніципальному, міжрегіональному та міжнародному співробітництві у вашій громаді? Оберіть одну або декілька відповідей. РІЗНИЙ ПОРЯДОК ВИВЕДЕННЯ НА ЕКРАНІ РІЗНИМ РЕСПОНДЕНТАМ

- Недосконалість державної політики регіонального розвитку
- Відсутність державної підтримки проєктів співробітництва
- Недосконалість існуючих процедур встановлення партнерств
- Недостатній кадровий ресурс / потенціал громади
- Інше (що саме? Запишіть, будь ласка)

18. Ви стикаєтесь з труднощами у належному / достатньому енергозабезпеченні та енергогенерації на території Вашої громади?

- Стикаємося
- Не стикаємося
- Важко відповісти

18.1. Якщо Ви стикалися, який фактор заважає у належному та достатньому енергозабезпеченню та енергогенерації на території Вашої громади? Оберіть одну або декілька відповідей. РІЗНИЙ ПОРЯДОК

ВИВЕДЕННЯ НА ЕКРАНІ РІЗНИМ РЕСПОНДЕНТАМ

- Відсутність державної підтримки проєктів в енергогенерації на території громади
- Складність та недосконалість процедур по встановленню власної енергогенерації на території громади та підключенню до існуючих мереж
- Недостатність / обмеженість ресурсів для власної енергогенерації на території громади
- Об'єкти енергогенерації зазнали значних руйнувань через обстріли, довгий час відновлення
- Інше (що саме? Запишіть, будь ласка)

19. Ви стикаєтесь з проблемою відсутності даних / достовірності даних для прийняття управлінських рішень у Вашій громаді?

- Стикаємося
- Не стикаємося
- Важко відповісти

19.1. Якщо Ви стикалися, які фактори заважають ефективному збору та використанню даних для прийняття управлінських рішень у Вашій громаді? Оберіть одну або декілька відповідей. РІЗНИЙ ПОРЯДОК ВИВЕДЕННЯ НА ЕКРАНІ РІЗНИМ РЕСПОНДЕНТАМ

- Недостатнє технічне забезпечення для збору та обробки даних
- Відсутність кваліфікованих фахівців з аналізу даних
- Проблеми з доступом до державних реєстрів та баз даних
- Відсутність правового регулювання
- Інше (що саме? Запишіть, будь ласка)

20. Ви стикаєтесь з проблемою узгодження планувальних документів (стратегічних, просторових, бюджетних) у Вашій громаді?

- Стикаємося
- Не стикаємося
- Важко відповісти

20.1. Якщо Ви стикалися, які фактори заважають ефективному розробленню планувальних документів у Вашій громаді? Оберіть одну або декілька відповідей. РІЗНИЙ ПОРЯДОК ВИВЕДЕННЯ НА ЕКРАНІ РІЗНИМ РЕСПОНДЕНТАМ

- Відсутність єдиної методології для узгодження різних видів планувальних документів
- Недостатня координація між різними органами державної влади
- Недостатнє фінансування для розробки та впровадження планувальних документів
- Нестача кваліфікованих фахівців з планування та узгодження документів
- Інше (що саме? Запишіть, будь ласка)

1. Чи стикаєтесь Ви із проблемою неможливості використання техніки та устаткування, що було передано міжнародними партнерами, на своїх комунальних підприємствах?

- Стикаємося
- Не стикаємося
- Важко відповісти

ПРОБЛЕМАТИКА:**21. Що, на Вашу думку, має включати поняття «громада»? Оберіть всі варіанти, які вважаєте правильними.**

- Жителі, об'єднані постійним проживанням у межах відповідного населеного пункту / населених пунктів
- Територія

- Орган місцевого самоврядування
- Одночасно, три вище названі поняття – жителі, територія та ОМС
- Інше (що саме? Запишіть, будь ласка)

22. Чи повинен бути законодавчо закріплений механізм адміністративного нагляду в частині дотримання законності в діяльності ОМС?

- Так, обов'язково
- Так, але нагляд має бути помірним, відповідно до вимог Європейської хартії місцевого самоврядування»
- Ні, не потрібно

22.1. Якщо так, то хто має здійснювати адміністративний нагляд у частині дотримання законності в діяльності ОМС?

- Голова ОДА / начальник ОВА та голова РДА / начальник РВА
- Тільки голова ОДА / начальник ОВА
- Префект, призначений та підзвітний Президенту (після внесення змін до Конституції України)
- Префект, призначений і підзвітний КМУ (після внесення змін до Конституції України)
- Інше (що саме? Запишіть, будь ласка)

23. До якого бюджету, на Вашу думку, повинен зараховуватись ПДФО?

- Повністю до бюджетів територіальних громад
- До обласних бюджетів та бюджетів територіальних громад
- До державного, обласного та бюджетів територіальних громад (зі збільшенням частки до бюджетів територіальних громад)
- Розподіл має залишитись без змін

24. Яким має бути порядок сплати ПДФО?

- За місцем праці (де зареєстровано юридичну особу)
- За місцем праці (де зареєстровано відокремлений підрозділ / розташовані виробничі потужності)
- За місцем проживання / реєстрації фізичної особи
- За місцем праці та місцем проживання з розподілом часток

25. Ви готові співпрацювати та залучати громадськість до ухвалення і реалізації питань місцевого значення через наступні інструменти (які можна використовувати під час військового стану)? Оберіть усі варіанти, які вважаєте правильними.

- Публічні консультації
- Місцеві петиції
- Громадські слухання
- Інші інструменти (що саме? Запишіть, будь ласка)
- Не готові

26. Чи повинна бути законодавчо закріплена система місцевої статистики, як частина державної статистики?

- Так, обов'язково.
- Ні, не повинна
- Інше (що саме? Запишіть, будь ласка)

ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА:

27. Нижче наведений перелік законопроектів / концептів щодо підтримки децентралізаційної реформи та місцевого самоврядування на 2024 рік. Оцініть, будь ласка, їх пріоритетність за шкалою 0-10, де 0 – взагалі немає потреби в ухваленні цього законопроекту / концепту, 5 – середній рівень важливості, а 10 – законопроект / концепт є один з найбільших пріоритетів

РІЗНИЙ ПОРЯДОК ВИВЕДЕННЯ РІЗНИМ РЕСПОНДЕНТАМ ЗАКОНОПРОЄКТІВ / КОНЦЕПТІВ

№	Законопроект
	Назва
1.	Про внесення змін до Бюджетного та Податкового кодексів України щодо зарахування ПДФО, нарахованого на доходи отримані поза бюджетною сферою
2.	Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо включення до складу державного бюджету Фонду ліквідації наслідків збройної агресії і порядку використання його коштів
3.	Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо відновлення середньострокового бюджетного планування на місцевому рівні та приведення окремих його положень у відповідність із законами України (№11131 від 27.03.2024)
4.	Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо зміни формули горизонтального вирівнювання
5.	Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо децентралізації та розмежування повноважень органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади у зв'язку зі зміною адміністративно-територіального устрою
6.	Про розмежування повноважень між органами місцевого самоврядування, що здійснюють свої повноваження на різних рівнях адміністративно-територіального устрою
7.	Про внесення змін до Виборчого кодексу України в частині вироблення критеріїв проведення повоєнних виборів
8.	Про агломерації
9.	Про асоціації органів місцевого самоврядування
10.	Про місцеву статистику
11.	Про внесення змін до Податкового кодексу України та Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» щодо надання додаткових повноважень органам місцевого самоврядування в частині адміністрування місцевих податків і зборів
12.	Містобудівний кодекс України
13.	Про спрощення процедур для запровадження альтернативних (розподілених, децентралізованих) джерел теплової енергії та деконцентрації енергогенеруючої системи
14.	Про внесення змін до Закону України «Про місцеві державні адміністрації» та деяких інших законодавчих актів України щодо реформування територіальної організації виконавчої влади в Україні (№ 4298 від 30.10.20)
15.	Про внесення змін до деяких законів України щодо розвитку співробітництва територіальних громад (№ 11412 від 17.07.2024)
16.	Про внесення змін до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» щодо комунальної власності (№6479 від 28.12.21)
17.	Про внесення змін до Закону України «Про органи самоорганізації населення» (№ 6319 від 18.11.21)
18.	Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів у зв'язку з прийняттям Закону України «Про порядок вирішення окремих питань адміністративно-територіального устрою України» та зміною адміністративно-територіального устрою України
19.	Про адміністративний збір (№ 4380 в т.ч. до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» в контексті оскарження адміністративних актів органів місцевого самоврядування (№ 10161 від 18.10.2023)
20.	Про внесення змін до деяких законодавчих актів у зв'язку з прийняттям Закону України «Про адміністративну процедуру» (№ 10161 від 18.10.23)
21.	Про внесення змін до деяких законів України щодо стимулювання участі державних органів та органів місцевого самоврядування в реалізації програм та проектів міжнародної технічної допомоги та транскордонного співробітництва (№ 10284 від 24.11.23)
22.	Проект Закону про внесення змін до Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» щодо забезпечення гідних умов оплати праці посадових осіб місцевого самоврядування (№ 11054 від 01.03.24)
23.	Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування щодо управління державним або комунальним майном (№ 10395)
24.	Проект Закону про внесення змін до Закону України «Про правовий режим воєнного стану» щодо удосконалення структури управління військовими адміністраціями (№ 10252 від 10.11.23)
25.	Проект Закону про оновлення державної регіональної політики в умовах відновлення регіонів та територій від наслідків повномасштабної збройної агресії проти України (№ 9241 від 26.04.23)

26.	Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення порядку дострокового припинення повноважень сільського, селищного, міського голови (№ 5241 від 12.03.21)
27.	Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо підтримки органами місцевого самоврядування сектору безпеки та оборони (№ 9560-1 від 16.08.2023)
28.	Про звернення (11082 від 13.03.2024)
29.	Про внесення змін до Закону України "Про гуманітарну допомогу" щодо забезпечення використання гуманітарної допомоги для відновлення втрачених або пошкоджених виробничих потужностей комунальних підприємств та безперервного надання якісних послуг для населення (№11165 від 11.04.2024)

28. Якщо у переліку документів немає найбільш важливого, на Вашу думку, будь ласка, зазначте його назву або питання, які він повинен урегулювати.

29. Які питання є найбільш проблемними саме для Вашої громади сьогодні та потребують вирішення за підтримки Уряду?

Питання 1: _____

Питання 2: _____

Питання 3: _____

30. Яка саме підтримка від Уряду Вам необхідна для вирішення зазначених питань?

І наостанок Ваша контактна інформація:

1. Вкажіть, будь ласка, прізвище та ім'я

2. Ваш контактний e-mail

ДЯКУЄМО ЗА СПІВПРАЦЮ!

ФОРУМ**«ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ 2024. ЗАКОНОДАВЧИЙ ПОРЯДОК ДЕННИЙ»**

30 серпня 2024 р.

ПИТАННЯ ДЛЯ ОНЛАЙН-ГОЛОСУВАННЯ

Яка Ваша думка щодо необхідності розробки нових законопроектів, внесення змін до чинних законів і прийняття таких законопроектів:

1. Чи потрібне прийняття проекту Закону про внесення змін до Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» щодо забезпечення гідних умов оплати праці посадових осіб місцевого самоврядування (№ 11054 ід 01.03.24)

- Так
- Ні
- Не визначився

2. Чи потрібне прийняття проекту закону Про внесення змін до Податкового кодексу України та Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» щодо надання додаткових повноважень ОМС в частині адміністрування місцевих податків і зборів

- Так
- Ні
- Не визначився

3. Чи потрібне прийняття проекту Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування щодо управління державним або комунальним майном (№ 10395)

- Так
- Ні
- Не визначився

4. Чи потрібне для ефективної діяльності місцевого самоврядування внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо підтримки органами місцевого самоврядування сектору безпеки та оборони. (№ 9560-1 від 16.08.2023)

- Так
- Ні
- Не визначився

5. Чи потрібне для ефективної діяльності місцевого самоврядування внесення змін до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» щодо комунальної власності (№ 6479 від 28.12.21)

- Так
- Ні
- Не визначився

6. Чи потрібне внесення змін до Бюджетного та Податкового кодексів України щодо зарахування ПДФО, нарахованого на доходи отримані поза бюджетною сферою
- Так
 - Ні
 - Не визначився
7. Чи потрібне для ефективної діяльності ОМС прийняття проєкту Закону про оновлення державної регіональної політики в умовах відновлення регіонів та територій від наслідків повномасштабної збройної агресії проти України (№ 9241 від 26.04.23)
- Так
 - Ні
 - Не визначився
8. Чи потрібне прийняття проєкту закону про Розмежування повноважень між ОМС, а також між ОМС і місцевими органами виконавчої влади
- Так
 - Ні
 - Не визначився
9. Чи потрібне для ефективної діяльності місцевого самоврядування прийняття закону Про місцеву статистику
- Так
 - Ні
 - Не визначився
10. Чи потрібне для ефективної діяльності ОМС прийняття проєкту закону про внесення змін Про спрощення процедур для запровадження альтернативних (розподілених, децентралізованих) джерел теплової енергії та деконцентрації енергогенеруючої системи
- Так
 - Ні
 - Не визначився
11. Чи потрібне для ефективної діяльності ОМС внесення змін до Закону України «Про місцеві державні адміністрації» та деяких інших законодавчих актів України щодо реформування територіальної організації виконавчої влади в Україні (№ 4298 від 30.10.20)
- Так
 - Ні
 - Не визначився